

A. 1465

2121

~~255~~
A. 1465

Meinowadder Nebbane.

üfs

ennemuistene jut.

10 teña pildifujjudega.

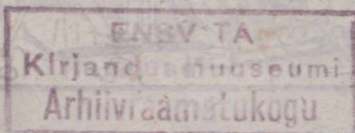
Tartus.

Trükkitud ja müia H. Laakmanni jures.

Der Druck ist unter der Bedingung gestattet, daß
nach Beendigung Desselben die vorgeschriebene Anzahl von
Exemplaren bei dem Dorpat'schen Censur-Comité eingereicht
werde.

Dorpat d. 13. April 1850.

Censor S a m s o n.

33631

Reinowadder Rebbane.

Üks ennemuistene jut.

Ellajate maija = pidbo, rānbamise = kusso, teggo
Andwad õppetuse idbo, näitwad peeglist sinno nāggo.

1.

Rellipühhi keña pidbo olli kās; lehhitamas
nurm ja mets, — diekesi otsutamas; rünkal ja kõrgel,
leppikus ja põesastikus tõusis linnu rõmo = laul; õpit
üidis bitsewa tominga ladwas, lõukene lõritas pilwe
lautusel. „Usud, luhhad, arrud, seod“ seisid lille kätte
al, lahkest läikis kõrgel taewas, neio chtes paistis Ma.

Lõukoer, ellajate kuñingas, koggus oma allamaid
kõlko; sõnum lendas lille Ma iggale pole ja üidis
kõik riigi = elolad kuñingliku aujärje ette. Wallitseja
kāsso peale tõttasid karwased ning sulgis issandad ul-
gakeste teele ja tullid senna kõrgejalg kurg, kirjo pas-
katraat, kõrwe karjapois karro, Väne lambuline hunt,
määr — lianinõega Jrm abbe, ja üks otsata parw
muid suri ja weikid loomi; sest kuñingas ihkas ülle-
made riigi = issandadega nõuu pidada ja awwalikult
kõhnut mõista. Kõik ollid tulnud ja ei pidand kāske
mõda keddagi puduma, agga siiski pudus üks —
Reinowadder rebbane, se kelm, kes kül teadis kui
paljo teña wiimsid koerustikkusi kuñinga kõrwa olli
tungenud. Ja kuidas kurri süddametunnistus ifla
walgust ning päwa pelgab, nõnda pelgas kawwal reb-

bane teiste mets, issandate koggodust; sest ühtainust ei leitud ulga seast, kelle wasto ta ei olnud efsinud; kõigile olli ta kurja teinud ja iggalmehhel tema peale kaebamist. Se ainofe, kedda tännini putumata jätnud, olli ta lellepoeg määr. — Kui kuñingas täis surust ja wägge aujärje peal puhkas, ostus esiteks hunt kõige sugguwõssa ning sõbradega seltsis teiste ulgast wälja, kuñardas allandlikult, allustas kaebamise ja rakis: „Armoline kuñingas ja issand! wõtke miño palwid kuulda! sest rikkas ollete teie, suur, wäggew ning auwäärt ja näitate iggamehhele õigust ning armo: wõtke siis ka miño peale allastada ja suurt üllekohhut nuhhelda, mis Reinowadder, kurri rebbane, mulle on teinud. Tema kurjad teud kiffendamad taewa pole! Paljogi ollen tännini waikselt kannatanud: egga et ta wõrrokael mo naisele sõimo sadab ja pealegi rõõwliko pahtitust kippub teggema, sedda ei jõua ma pikemalt kannatada egga teie ees warjada. Nisamoti on ta miño lastele fibbedat lodud wet filmi purtšanud ja kolm wäetifest üsna pimedaks teinud. Se suur õnnetus rõhhub mul süddame ruffuks ja lühhendab miño ellopäiwi. Näddala päwad räkides ei jõuaks ma Reinowadderi kurjad teud üllestunnistada, mis nurjatumale andeks annaksin, kui naise ja lapsed mul rahhul olleks jätnud. Mõistke siis, aus kuñingas! õigust möda kurjateggijale nuhtlust, ehk muido tassun ma isse naise sõimamise Reinowadderile kätte.” — Kui hunt nukral meelel jutto sai lõppetand, tulli üks

weise koer, Pits niini, ja juttustas Saksakeele
kuuningale, mis sures lehwuses ta tännini ellanud
ja waesel wisil pääd toitnud, ja kudda tal üksford
talwel suremad wanaawarra nälja kustutuseks ei olnud
jānud kui üks worsti otsake, mis põesa alla mahha-
mattis ja Reinowadder taggajärrel ärra warrastas;
sellepärast pallus Pits kuuninga armo poolt wargale
nuhtlust. Pitsikese su waus waewalt kinni, seal kar-
gas wana ijjane kas Hints aewastes ning turtfudes
kuuninga ette ja ütles: „Ei ükski wõi üllekohtuse Rei-
nowadderi peale enām kaebtust tõsta, kui teie isse, kõrge
kuuningas ja rigi wallitseja! sest keddagi ei olle siin
uhkes ijjandate koggokonnas leida, olgo wana ehk
noor, suur ehk weike, kes kawwalat rebbast enām ei
peaks kartma kui teid, ehk teil kül awwalik wolli ning
meelawald käes on. Lialte Pitsikese kaebamine on üks
tühhi assi ja ei mitte jutto wäärt; sest essiteks on
rägitud juhtumisest jubba kuus aastat teed, ja teiseks
olli nimetud worstiotsake õiguse polest miino oma.
Tulles mul siin tõttelikult runnistada, kudda üksford
teed käies õhto ilja Djawestile juhtusin; möldri
naine tukkus wolffi tagga, mauga-wagen seisis laual;
mina käppasin worstikese ja pillasin iiri järrel üppa-
tes suust mahha, mis koer aiso möda pea ülesleidis
ja endale pärriis.“

„Hints! pea lõuad kinni!“ kiffendas Panter, üks
suur kass-suggo ellajas: „õhnad on siin ilma aego
ja üsna tuulde rägitud! mis teie tühja kaebate?

Julgest tahhan tunnistada, Reinowadder on üks waras, rōwel ja mõrtsukas, kes — kudda kõik kōsko koggund issandad siin teadwad — ei mingisugguse illekohto töö jures ei lähhe kōhkuma. Üsna kui walmis wõllaroog rōwib ja warrastab ta luggupidda mata, mis ial ette juhtub. Kellelgi ei näita ta armastust egga auustust! Ühhe raswase suutäie parrast unustab ta ni hästi isse enese kui küniga ja kõige sure issandate auu ärra ja paneb riigi-seadused üsna naeruks. Ja, jah! ma rāgin tēt. Laske endale kuulutada, mis tantso ta eile jānēssele, meie wagger mehhele, teggi. Siin aus mees isse seisab, kes ei sõna egga töga kellegile wigga ei olle teinud. Ei ükski mu ellaw loom, kui Jumala sunnitaw Reinowadder, olleks uffaldanud keskel rahho aeal ni julgest küniga kasso wasto efsida; agga kuulge, mis rebbane teggi! Teina moondas enast korraga waggaks mehheks, lubbas jānēssele keñad loowisid õppetada ja aega mõda kõstriks tehha; siis istus kükfile mahha ja tōutas walleliko keelega jānēssele jutlustamist õppetada. Jānēs kulas kui lambatalleke, kōrwad lonkus, kelmi jutlust; seal kargas Reinowadder äkkitselt maast üllesse, wōttis jānēsse küüsil ja sassis ja purrestas laitmata mehhikese irmsal kombel, et ello ots kätte kippus. Sinne kōhhal tullin koggemata lufides sedda teed, kuulsin mehhe lühhikese pilli ja pannin imeks, et kissa tōustes korraga otsa lõppes. Piggemale astudes nāggin teina luggu: Reinowadder olli parrajast

tõ kallal, piddas ammastega jäässe kraest kinni ja rap-
putas mehhikest, et abbe wärrises ja ing rindo kinni jäi.
Polleks ma warmalt appi jõudnud, siis olleks ta meie
rahhopiddaja, sõariistata mehhe kõrri mahha murd-
nud ja tossu wälja wõtnud. Seal seisab wagga
jännēs! Teie wõite ta wärskid awo nähha, mis Rei-
nowadder eile krimustanud. Aus kuuningas! kui teie
sesuggust mõrtsuka tööd sallite, sõna lausumata säh-
herdust kurja kumbeid kannatate, ja kui teie, sured
issandad ühheskoos, sellega leppite, et sesinane warras
ja rõwel awwalikult kuuningrigi rahho rikkub ja sea-
dust teotab: siis sate teie tõeste, aus kuuningas, ja
sawad teie lapsed ning järreltullesjad weel kaugel
tulleswal päiwil kõigest rahwast, kes õigust ning õiguse-
mõistmist armastawad, waljo laitust kuulda." —
"Jah, jah, se on selge tõssi, et Reinowadder ial hädä
ei tee," ütles hunt. "Teina illekohtuse surm olleks
iggaühhe rahho ning wailse ello armastajale üks tõs-
sine elde kingitus. Peaks teinale ka tänä jälle an-
dels antama, siis same meie näggema, et weel mõnda
meest teina läbbi kimpo langeb, kes tänäni sedda uue-
näus ei olle mõttelnud."

Rebbase lellepöeg määr, kes seie sadit süggawas
mõttes seisnud, tõstis nüüd juttu ja rakis julge, lad-
dusa sõnaga Reinowadderile wabbanduseks, ehk ta kül-
isse lelle nurjatumad kumbed selgest tundis. "Eäne
lamba: issand!" ütles ta wilto filmi hundi peale wa-
dates: "tulletege meele, mis wana sõna ütleb: Waene

lase su soetab arwast kassoandja pu! Sellepärrast ei tohhi imelsggi panna, et teie sõnadest miño lellele ni wähhē rōemo tõuseb. Olleks ta mehhife isse siin ja lubba teinal kui teil, kuñinga armo paistel kassokat soendada, ei teie siis mitte ei julgeks ni wahwa suga wallekaebamisi kuñinga kõrwa tõsta, egga miño lelle ni arwalikut laita, ehk sähherdusi waniu pool uñus-
tusse lainud juttusi uest ülesligutada. Miks siis sedda illes ei tunniſta, mis isse Reinowadderile kurja ollete teinud? Oho, Lāne-issand! kas enda silmas palki teie ei näe? Wai kas mõtlete, et miña ja mitto muud siin seiswad issandad enāam sedda aega ei peakſ māl-
lestama, mil Reinowadderiga isse sõbrust pidasite, ja kus mo lel üksford teie läbbi pakkasel talwel rasket waewa kannatades pea aego surma olleks leidnud? Kas ehk ollete keña luggu opis ärrauñustanud? —
Kannatage nattuke, ma tahhan teie nõdraks lainud mällestusele appi tulla! — Üksford juhtus üks tallo-
mees rannast tulles kalla koormaga hundile wasto ja magguſ wārſke kalla ais kuttistas ni kangeſt meie Kriimsilm-issanda sögi-isso, et ta pea aego imo pär-
rast kassoka olleks müinud. Ugga kassokas olli issan-
dal kallis ja kallaoſtmise ind pudus taskus. Mil kombel nüüd kalla kätte sada? Kui nõnda mõttedega pä-
ajjo weel waewas, juhtus ta foggemata minno lellega kofko ja affas melitawal keelil palluma, et lel teñale kalla murretſeks. Reinowadder langes kui
furnud teele mahha, kust kallamees möda pididi sõitma.

Se olli üks mahwa julgustüü! Eh! Reinowadder kül teadis, mis kimbutus sest mõis tulla, süiski ei mõttelnud ta sõbrale kasso püdes ennese peale. Agga kuulge, mis kalli innaga ta sõbruse ja kallad piddi maksma. Kui kallamees senna jõudis, kus lel maas olli, wõttis ta kirwe koormalt ja tahtis Reinowadderile pähhä lüa. Lel näggi altkulmo lurides, mis sündis, agga süiski ei ligutand ta liikmeid, egga tõmmand inge; mees piddas tedda furnuks, wõttis sabbast finni ja wiskas raipe koorma peale, ja mõtles eddast minnes: kül koddo nüülin nahha seljast. Reinowadder mõtles: mängi wõit on minõ käes! ja pillutas aega wiitmata ree pealt kallo mahha. Kui arwas enda ja hundi tarbeks neid küllalte ollema, süis kargas ta koorma otsast ja pistis puñuma, et saaks waña sõbraga kallist toitu jäggama. Wata immet, mis ta seal näggi? Hunt lüsis waod kolmed maad ree jälgil, noffis sallamahti kallad ärra ja ei jätnud sõbrale waewa palgaks middagi. Ta olli enast täis õgginud kui Jõulo: mauk ja kippus lõhkema; üks poolärranärritud ahwena pä ja kaks, kolm selgrodu ollid mo lellele järrel jänud; se olli ta julguse ja sõbra: truusse palk. Eh! kül mõni kaunis nädal sest aeast möda läinud, süiski saab mo südda weel paisoma, kui sedda pettust meele tulletan. Ma küffin teilt, suur kuñingas, kas äbbematamat ja nurjatamat tööd Ma peal mõib olla? — Agga puhkage nattuke aega, ma tabhan teil weel ühhe teise tüffi

juttustada. — Reinowadder teadis, kus lühhes nõu-
 kas talloperres tappetud nuumsigga warnas rippus.
 Mõni teine olles nisugguse maggusa futäie üksi õn-
 nekis mõtnud, agga mino lel mõtles teisiti, ruttas
 hundile, räkis luggu töt möda ja läksid siis kahhekeste
 sagile, kui enne sedda kaupa teinud, kasso ning kahjo
 isseleekis ühhe mõrra jäggada. Reinowadder ei põl-
 gand waewa, pugges äddaga pissikesest afna august
 sisse ja wiskas nuum-sea wälja hundi kätte. Snee-
 tumal kombel ollid koerad liggidal, tõmbasid rebbase
 aiso ninasse, nufisid kunni tedda ülles leidsid ja
 sassisid mehhikese kassoka armetumast ärra. Waewalt
 ja sure walloga peasid wiimaks lel werriise kassokaga
 waenlaste käest lahti, ruttas Kriimsilma ülles otsima,
 kaebas alledast oma willetsust ja küssis, kus ta sagi-
 offa pididi ollema? Hunt kostis, ambid irwitades:
 „„Siino nokka tarwis, wenike, ollen kõige kallima
 tükki tallele pannud. Tulle, wotta offa kässile ja
 nossi raswa küllest mahha, siis uuustad waewa ja
 werriise kassoka.““ Mõnda räkides tõi ta offatükki
 wälja. Küllap nüüd arvate, et üks nuum-sea tag-
 gumine kints ehk effimene sapsotük, wai raswane
 seljatük lüllidega ehk kõige wähhemalt mõned mag-
 gused külleluukesed Reinowadderile offaks said?
 Miinetud tükkidest ei olnud einetki nähha! Loof,
 misga perremees sea jalgopididi warna ripputanud,
 olli mo lelle offaks jänud; terve nuumsea, luie ja
 kaamaraga tükkis olli wassa, kallis, tru, aus Kriim-
 silm:issand üksi nahka pannud, ja näitas wälja kui

tiine kon. Reinowadder ei sanud wihha ning meele-
aiguse pärrast mitte sõna suust wälja. — Suur,
aus kuuningas ja üllemad riigi-issandad, teie wõite
issekeskis õigust möda arwata, mis nisuggune sõbruse-
tükike wäärt on. Jah, auwäärt kuuninglik issand ja
üllemwallitseja! tuhhat nisuggusi kelmitükki on hunt
minu lellele teinud, ja kui Reinowadder isse siin seisaks,
wõiks ta toffinade kaupa neid üllestunništada ja par-
remine enda eest kosta, kui minä. — Agga mis pean
ma Kriimsilma albi pöratse kaebamiste peale kostma?
Teie ollete teina jutto kuulnud ja wõite ni hästi ärra-
mõista kui minä, et se üks üsna jampsilorri olli.
Ja kui noremal põlwel Reinowadder tõeste mõne
korra Kriimsilma norikule sõbrust on näitnud, siis
teame selgeste, et emand sedda ial pahhaks ei olle
pannud, weel wähhemine mehhele ädda kaebanud.
Olleks hunt pissut targem, siis wõttaks ta parremine
sähherdusi õrnaid juhtumisi kinni katta kui teistele
naeruks üllestunništada! Jänesse ennemuistene jut-
tuke lialte on üks selge naero:affi! Wai kas kool-
meistril ei olle wõlli kolilast karrištada, kui laps
targalt õppetust tähhel ei panne ja loowiisi teisiti
laulab, kudda õppetati? Poisikesed peawad irmo ja
karrištust sama, kui koerustikko ning kelmistööd tewad;
muido ei saaks nad ellopäiwil õppetust wašto wõtma.
Jänes olleks parremine su piddand kinni päñema, kui
wana lorrisewa täddi kombel siin tühja affas sõnnima.
Nüüd tulleb Pitsi luggu meil kässile! Mehhike kaebab

fudda leitud worsti-jätkufese pöesa alla jälle ärra-
kautanud! Ka temale olleks tullusam olnud wait jada.
Teie kulite jo isse, et worstiotfak warrastatud olli.
Rudda tulnud — nõnda läinud, ütleb wana tarf-
sõna. Kes tohib Reinowadderile süüks armata, kui
ta warga taggant wargust kätte nõuab? Miino ar-
wates peakfime sellepärast tedda kiitma; Reinowadder
olleks piddand Pitsi pealegi üllespooma, se olleks warga
palk olnud. Ja tõeste, sedda olleks ta teinud, kui
mitte kuniinga rahho-käff ning kindel seadus asja ei
olleks kelanud. Iggaühhe wasto tahhan siin julgest
tunnistada: Reinowadder on üks wägga õiglane mees,
kes üllekohhut ei te egga falli. Gest päwast sadik,
mis kuniingas käsko andis, et rahho riigis piddi wal-
litfema, oiab ta ennast igga tülli ning mäsfamise eest.
Endisest ellokäigist ei olle mitte jälge enam temä kullas
näha. Ta ellab otsego üks pühha mees, leina-riide
seljas, põlgab lihha, sööb üksford päwas paasto-
roga ja pörab silmad ühtepuhko taewa poole, et
kurja ilma-kärra ei näe. Ta keäa mõisi, Kurja-
sünnitus, on ammust aeast lessöks jänud; Reino-
wadder ellab metsas weike urtsiko sees. — Nõnda
on miino lel kōik noore põlwe ekfitud kahhetsenud
ja paastudes üsna kroñiks läinud. Ja et ta meel
ning mõtted üksnes taewa poole käiwad, ei pea ta
sest luggu, mis ilmlif rahwas temale teotufeks rägib.
Laske tedda seie tulla! kül ta siis kui päikenne wõites
saab paistma ja pealekaebajad äbbi fōse saatma.”

Rui määr juttu sai lõppetanud, astus äktselt
 kuf Kannusjalg oma sugguwõssa ning naabridega
 kuüninga ette; teüa järrel kanneti raami peal üks
 surnud kaüa, kelle kõrri Reinowadder ärra olli pur-
 restanud. Kannusjalg seisüs kurb ning leinas; kaks
 kallimeest ja kaks täddi-poega kandsid nuttes surno-
 raami. „Rõige armolisem issand ja kuüingas!“ ütles
 kuf, põlwi nikkutades: „eitke armo miüo raske willet-
 suse peale, mis Reinowadder mulle on teinud. Siin
 näete teie teüa kolleda werrise töötæggu. Miüewal
 kewwadel, kui mets ja arru teüas lehhe ning öie
 illus nõtkus, olin ma üks õnnerikkas abbikaas ja

lašte-issa; miño ümber õitsesid nooruse lustis kümme tuggewad poega ja nelliteistkümmeend prištet tlittarlast, kes ühheskous rõemfäst ellasid. Miño kallis naisoke, kaña suggu essimene loom, kaswatas lapsokesi Jumala kartuses ja waggaduses ülles, egga koormand meid ialgi päteiduse murre, sest meil olli rahholises ello; paigas iggapäwane leiwapallose rohkesi õnnistatud. Ühhe rikka mõisniko kõrge müridega ümberpiiratud kindel õu olli meie kodu, ja kuus suurt koera meile wahhiks. Seal ellasime kartmata; koerad armastasid miño lapsi ja kaitsesid neid kui silma terra, et mingis suggust wigga ei piddand sündima. Agga Reino; wadderi kurri südda läks meie õnne ülle kaddedaks; ta luusis sallamahti mittokord õue ümber ja piddas nõuu, kudda meid kimbutada. Dmetegi ei sanud ta ial meist jäggo; koerad ollid walwsad ja pelletasid kohhe tedda metsa taggasi. Ükskord kihhutasid koerad tedda tüf maad tagga, wõtsid rõõwli kassile ja lõhkusid ta kassoka mehhe kombel purruks, et ta tükkil aeal ei uffaldand taggasi tulla. Agga kuulge, armoline issand! mis pettuse läbbi üllekohtune loom wiimaks meist wõitu sai. — Mõne nädala pärrast tulli üks wagga jumalasõna; kuulutaja mees meile wõerssi, pikka musta koe sisse mässitud, et niña ots agga pissut wälja paistis: wõeras näitis mulle kirja, mis teie künigliko pitseriga kinni olli pandud. Kirjas seisis: kudda teie kõige riigi-loomadele rahho lastsite kuulutada, ja Reinowadder, kes isse kirjakandja olli,

rakis mulle pikemalt, et tema endisid pattu kahhetse-
 sedes nüüd jumalasõna kuulutajaks asunud ja kindlasti
 tõutanud, maad möda ümber käia ja ilmliko lastele
 taewa teed juhhatada. Ei piddand nüüd kellegil tema
 polesti kartust ollema, sest ta olli tõutanud, ei ial
 enam lihhatükki oma suhho wõtta. Tunnistuse täh-
 tels näitas mulle mõned weiked ramatokesed, mis
 wallitsetud rahwas issekeskis luggewad. " "Jesand Un-
 nisteggija olgo siinoga! " " üidis ta minnes. " "Mul
 ei olle mahti kauemine aega wiita, sest mul on täna
 weel palju pühha tallitamist ja palweteggemist. " "
 Minnes wõttis Paulo ramato taskust ja aktas sure
 eälega luggema ning laulma, agga ta südda mõtles
 kurja ja ahwardas meile ufkatust. Ma ruttasin naise
 ja laste jure taggasi, kuulutasin rõemuga, mis praego
 ollin kuulnud ja näinud. Et meil middagi kartust
 enam ei olnud, läksime kõige perrega õuest wälja.
 Kui parrajalt päwa paistel wäljal siblisime ja kuiwa
 mulla sees pühherdasime, ehmatas Reinowadderi kur-
 jus meid äkkitselt. Tema olli põesa tahha peito läi-
 nud, kargas kui tuul wälja, wõttis mo kõige armsama
 lapse suhho, läks mõne sammoe eddasi ja sõi lapsesese
 meie silma ees ärra. Nüüd, kus ta maggusat rooga
 korra maitsenud, ei jätnud ta meid kuiskil enam rah-
 hule, ja ei jõudnud lüttid egga koerad meid tema
 lamwaluse eest laitseda. Päwal ning õsel romas ta
 sallamahti meie jure ja rõwis aega möda üls teise järrel
 kõit mo wäetilesed, kunni ta eile mo wiimse tüttar-

lapse tappis. Truid koerad peastisid furno kehha weel mõrtsuka suust, mis kahwatand ja werrine raami peal iagab. Wörke, suur kuñingas, mo kaebamist kuulda ja mõistike mõrtsukale nuhtluse palka."

"Kas sa imet nääd!" ütles kuñingas, määra peale wadates: "mis issekombel teie wagga lel paastub ja endist patto kahhetseb? Ma wannun ja tõutan kindlast, et kui taewalik elduš ellopäiwi mul weel ühheks aastaks pikkendab, siis peab Reinowadder sedda üllekohhut kahhetsema sama. Olge wait! sõnad on tühja rägitud. Uuwäärt leinaja, Kannusjalg! astuge liggemale ja kuulge, mis ma ütlen. Teie tütri mattused peawad sure auuga petud sama; minä isse tahhan mattused tehha ja pärrast sedda mõrtsukale nuhtlust mõista."

— Kõik sündis kuñinga tahtmist möda: furno kanneti lauloga linnast wälja, maeti uhke auda mahha ja were: tati üks kallis marmori-kiwwi aua rünkale mällestuseks.

Kiwwi peal seisid kuld pookstawitega luggeda:

Siin kiwwi al puhkab

Siblijalg,

fut Kannusjalla tüttar, üks kiidowäärt kaña! muñes rohkest, siblis noppest. Kõige ilmale sago teadawaks: Reinowadder on tedda tapnud. Teekäija kahhetse leinades furnud!

Kahho auale pärranduseks!

Pärrast mattuse piddo alkati mõrtsukale kohhut mõistma. Targemad riigi-issandad andsid kuningale nõuu, Reinowadderile kässowijat sata, kes tedda kohto ette kutsuks, ja Messikäp karro nimetati kässowijaks. Seal ütles kuningas karrole: „Messikäp! wõtke murre ning olega mino kuningliko käsko täita, ja olge tark ning walwelik, sest Reinowadder on kahtlane ja tigge, ja saab teid kawwaluse läbbi suud möda jutuga eksitama; sellepärrast wadake ette.“ „Si sest olle middagi karta,“ kostis Messikäp, „minõ pärrast olge murreta, aus kuningas! Kui Reinowadder ial julgeks mind pilgata eht petta, siis tahhaksin temale wõlga nõnda kätte tassuda, et peaks ellootsani mind meele tulletama.“

2.

Wana Messikäp tõttas uhkel tuhhil teele ja samus ülle sure liwa: nõmme ruttust mäggede pole, et kassukas iggitses ja pä tolmas, kunni ta wimaks ühte rünkliko paika jõudis, kus Reinowadder enamist iggapääw jahhi peal käis. Wibimata läks karro siit otsekohhe Kurjasünnitus: mõisa, mis üks müüri ja kantliga ümberpiiratud kindel koht olli, kus Reinowadder taggatusamise eest warjopaila leidis. Kui Messikäp senna jõudis, ollid uksed ja wärrawad lukkus, egga nähtud kuskil ellawat looma liikumas; sellepärrast jäi karro mõttes seisma, mis nõu nüüd ette wõtta. Siis astus ta liggemale, pörrutas ruffitaga

ukse wästo ja üidis: „Reinowadderi, issand! armas onno poeg, kas ellete kodde? Miina, Messikäp tarro, kuüninga kässoteja, tullen teile kulutama, et peate silmapilgul kuüninga kohto ette tulles, õiguse otsust nõudma ja andma. Kui wästo tõrgute miinoga seltsis senna tulla, siis saate mõllas ning ratta peal surma leidma ja enda kehha kaornadele roaks andma. Nõnda on kuüningas kindla wandega tõutanud. Wõtke miino sõbraliko nõuu kuulda ja tulge hääl kombel, siis ehk sel puhul weel nahhaparkimisega lahti peasete.“ — Reinowadder luuris kõhhuli maas ukse tagga, kulis Messikäppa juttu, agga ei lousund sõnakest, waid

mõites õmas süddames: oot, oot, wennikene, kü
 saan so uhkust kahhandama, ja läks siis salakambri
 nõuu pidama, mis pussi karrole teha. — Reino:
 wadderil olli süggawal Ma al mitmed kopad ja
 urfad, kus ta kartufeta wõis ellada, kui rõwimine
 ehk mu üllekohtuse tõ waenlase kiusamist teina peale
 satis. Warjokopal olli üks salla:aknake, kust Reino:
 wadder isse näggemata kõik näggi mis wäljas sündis.
 Kui Messikäppa üksi ukse ees leidis ja muid abbi:
 mehhi liggimail ei olnud, mõtles karmwal rebbane:
 küllap selle mehhega korda saan ja astus julgest ukse
 ette. Karro terretades, üidis ta petlikko lahufega,
 otsego inimestades: „Wai isse ollete siin, miño austas
 tud onno! Andke andeks et ni kaua ukse tagga teid
 lassin odata; ma luggesin parrajast pärrast: lõuna:
 palwet ja ei wõinud jalla pealt tulla, sest Jumala
 tenistus on surem kui inimeste tallitus. Süddame
 põhjast terretan teid sõbrusega, armas onno! Teie
 wõersikstullit rõdemustab mul inge, sest tean selgeste,
 et miño õnneks ning kassuks seie ollete tulnud. Ugga,
 waña kallis, teie ollete üsna märg ja iggine! igga
 karwakene teie kalli kehha peal näitab kui weest wälja
 tõmmatud. Kes ni pikka raske teekonnale teid on
 läffitanud, ei sa tõeste miño tänno leida. Kas kuñin:
 gal keddagi allamad meest kassowijaks siis ei olnud,
 et ta teid tühja: tallitusele läffitas? — Tulle appi
 taewas, kuddas teie ähhite ja lõetsute! Kuis kõige
 surem ja kuulsam mees kuñinga järrel miño waese

pärrast nisuggust waewa piddi näggema ? ! Ma näen selgest e t miño kassuks kōif nõnda piddi sündima ; wiistist olletue seie^{tu}lnud, mulle targa nõuu ning wägge wa rammo läbbi kuininga kohto ees abbi saatma. Ma tahtsin omme isse senna minna, ehk kül selgest teadsin, kudda kurri sūdda ja wallekeel mind alwaks on teotanud ; agga et süta ollen, sepärrast tahtsin kutsumata kohto ette astuda ja wallejuttud tühjaks teha. Olleksin jubba täniagi teele läinud, agga ollen poolaiglane, kōht näppistab kibbedasi, mis mul igga-
ford juhtub, kui üht alwa roga sõön, mis mo kehha ei lannata." Mis roga siis täna sõite, armas onno poeg ? küsis Messikär, ja lawwal rebbane kostis : "Armas onno ! mis se rätimine teile aitaks, kui oma ädda tunniстан. Teate isségi kehwa mehhe luggu ; wai miñosuggune roga wõib wallitseda, pean sellega leppima mis kätte juhtub. Jal ei tõsta ma kehwise pärrast kaebtust, waid sõön oma perrega, kui meil mīddagi parremat roga kätte ei juhtu, messikär gi nälja kustutuseks ; sest kärje met on iggal aeal lialte leida. Peaks wana pattune kehha alwa toito parremine sallima, siis olleksin sellega rahhul, agga näte isse, mis kīduriks ma ollen läinud. Mis inimene issuta wāggise alla nelab, se ei sa ial jōudo kōssutama. "Messi teeb mul kōhhule wāgga kibbedat pakki!" ütles rebbane ja wōttis lāppaga kōh-
hust linni. — Si, oi, onnopoeg ! ütles iñestades pettetud karro : mis iñejutto pean teie suust kuulma !

Miks teie met põlgate ja ärralaidate? messi on üks kallis toit. Tõd mõda tunnistan teile: kõrje-messi on mino kõige armsam roog, ja kui mõiksute mulle täna õhto mõne suutäie met tallitada, siis ei pea se mitte teile tahjuls tullesma. „Onno!“ ütles rebbane: „teie ehk tahhate mind pilgata.“ Ei Jumala eest mitte, kostis karro, ma rāgin tõd. „Teie iggatsemist,“ ütles rebbane, „wōin ma õlpsaste täita. Wersta laks maad meist eemal ellab üks rikkas talloperre-mees, kellel linno-aed ja ni rohkest messipuid on, et teie kõige oma sugguwõssaga rohkest toito leiaksite.“ Messikāp karro nālpas naeratades keelt. Ta olli wägga maijas mee järrele. Kallis onnopoeg! ütles ta palwe keelil, juhhatage mulle teed linno-aiale. Tõeste, kui ma teie abbiga täna õhto kõhhu-täie met saan, siis ei tahha ma sedda sõbrust ial teie wasto ärraunustada. Reinowadder kostis pilgates: „Teie peate, wāna kallis, nisugguse kerre-täie met sama, et watsa kippub rebbenema! Ja ehk kül isse weel poolaiglane ollen, tahhan teie sowimist täites teejuhhiks kasa tulla; sest wõite nāhha kui wägga ma teid armastan. Teie ollete, kallis onno, mul kõige armsam suggulane Ma peal; teie pārrast lähheksin tulde ja wette. Pealegi ollete teie üks kuulus wōimalik issand ja wõite mulle kōhtu kōhto ees enām abbi sata, kui ükski mu suggulane. Mis kaddedus ja sallawihha teie wasta ullatab! Agga nüüd lākki wibimata teele.“

Mõnda walleliko sõnu rākides lippas Reinowad-

der eel ja mee-iinus piimedaiks läinud farro tormas
 teina lannul. Reinowadder mõtles: oot, oot, weini-
 fe, kui assi täna korralist meil siggins, siis wiin
 so nahha turrule, kus libbe messi sulle ossaks saab.
 Nattofese aea pärrast jõudsid neimad tallo õue alla;
 Messikäppa südda tussus rõemo pärrast; agga sedda
 rõemo moondati ruttust libbedaks piinaiks: nõnda ikka
 rumalade lootused enamist tuulde ärra kaunwad. —
 Shto olli lätte jõudnud ja perremees jubba sāngi
 puhlama läinud. Õue peal seisis üks jämme tamme-
 pak maas, wai keskel sisse aetud, misga pakku tahheti
 lõhkuda. Ühhel pool waia nähti üks lai küünrapikkune
 praggo. Reinowadder, kes sedda asja kohhe tähhele
 pannud, olli nõuüks mõtnud koggemata juhtumisest kasso
 püda. „Wadake, aumäärt onno!“ ütles ta farrole,
 „siin linnopu sees on enam met, kui teie lõht tarwitab,
 ja messilased on kõit wälja aetud; pistke agga niina
 ni süggawast kui ial mõimalis sisse, agga oitke en-
 nast ahnuse eest, et ülleliga ei mõtta, mis wimaks
 teile waewa teeks.“ Messikäp kostis: olge murreta,
 onnopoeg! ma ei olle esimest korda linnopu kallal,
 egga ka ni täitmata loom, waid oskan iggaskohhas
 parrajat mõetu piddada.“ Sedda ütteldes pugges ta
 pä ning esimese käppadega prao wahhele, kunni ta
 lõrwuni tamme-pakku sees olli. Reinowadder oskas
 silmapilgul oina kasso püda, kiskus sur waewaga
 waia pakku seest wälja, mis läbbi praggo kinni läks
 ja farro niina ning käppad näppistisse jäiwad; siis

naeris ja pilkas ta Messikäppa pealegi. Ülleannetuma õnõpoea karmwaluse läbbi olli nüüd karro lõmmo wahhel wangis ja ei jõudnud kõige wõimo ning wahwusega enam lõksust lahti peasta. Teina sõitles ja pallus, urrises, mõuras ja mõmmises kartuse ning wallo pärrast, krapis taggumiste kappi, küündega wihhas maad ülesse ja teggi ni irmsat karra, et talloperremers ünest ärkas, wemla kätte wõitis ja watama ruttas, mis õues piddi ollema. Messikäp iggises fures irmus ja piinas; lõm näppistas kibbedast niina ja sõrmi; sellepärrast kiskus ja rebbis ta rammo pärrast pakko, et wallust peaseks, agga kartus ja wallo panni tedda mõurama. Kui Reinowadder näggi, et karrol enam peasemist lota ei olnud ja perremees wemlaga liggemale jõudis, üidis ta koera-ambil: „Austatud onno ja naabri-issand! kuddas kabbalad käiwad? Eks teie tahha sögi-isso pissut wähhendada? Wõderaspeo-roog näikse wägga maitsew! Urge söge ülleliiga, waiha kallis! jubba perremees tulles ja toob teile keelekastet kõhhotäie peale. Piddage soppise tood wasto walmis. Taewas sago roga ning jooki teile õnnistama.“ Nõnda räkides pistis ta putkama.

Kui perremees karro lõksus leidis, tõttas ta sedda maid kõrtsi abbi otsima, kus weel mõningad küllamehhed õlle-tobi jures istudes maggusast juttu westsid. „Naabrimehhed! tulge appi, tulge appi, karro tapma!“ üidis perremees: „miño õue peal on üks karro pakko

wahhele näppistisse jänud. Ma rāgin tōt; tulge appi!" — Nüüd tōttasid kōrtsō wōderad perremehhega seltsis imet watama; iggamees wōttis udja, mis kätte juhtus: üks eino-ango, teine sōnniko-argi, kolmas raud-kango, neljas ja wies teiwa ning roika, kōrtsimees tulli ahjo-argiga, naine jälle kurrifaga; igga-üks ihhaldas karro-kassolat wirrotada. Messikāp kuulis rahwa kārri ifka liggemale jõudma ja kiskus irmsas surma äddas pā waewaga pakko wahhelt wälja, agga karmad jäiwad werriše nahhaga näppistisse mällestuseks. Ei wōinud äddalisemat ellajat Ma peat olla, kui Messikāp praego werriše silmanāoja ninaga pakko kōrwas; pā olli peasnud, agga kāppad alles näppistis. Seal kiskus ta wiimse ramoga neid āl-kitselt wälja, et küned ja nahk kui kindad mahha jäid, ja jampsis kange wallō pārrast otsego pōrane. Se olli Reinowadderi lubbatud kārje-messi. Karro plühherdas werre sees, sest nüllitud kāppad ei lastnud seista, kōndida egga romada. Perremees ruttas lõhna andma, ja kōil kes temaga seltsis tulnud tōttasid karro wemmeldama, iggalühhel kindel nõu, Messikāppale otša tehha. Kōrtsimees torlis pikka ahjoargiga eemalt, mōñed teised, kes liggemale usaldasid, wopšisid mitme riistapuga, mis ial kätte juhtus; seppal olli wassar ja pihhid, küllameestel sahhad, kirmed ja nuiad, naostel koonalpuud, tunglad, walikailad, kassifogud, toobripuud ja muud majjariistad. Messikāp wingerdas suggejade kätte al kui roomakene.

Alga möda jooksis kõik kulla kotte ja naiste kissa
 kuulus pennikoorma maad. Riivid lendasid igalt
 poolt ja matsud saddasid rahhe kombel karro selga.
 Seal lõi üks tuggew mees nuiaga Messikäppale pähhe,
 et tulluke silmast wälja purtsas; raske wopso peale
 kargas Messikäp pool uimane maast ülles ja pörsel
 jampsil tormas ta otsekohhe naiste ulka, kes kõmis-
 tades üks teise ülle kükkali ja selliti kullusid, mõnin-
 gad suure kissaga jõkke langesid, kus wessi süggaw olli.
 Kõrtsmik üidis: wadake, naabri: mehhed! miño wañas-
 moor langes jõkke, mõned teised ka; ruttake appi,
 kulla küllamehhed, ma matsan wadi õllut ja wina
 pealegi. Siin jäeti karro jälle rahhule, kedda igga
 mees furnuks piddas, ja kõik jooksid naistele appi,
 kunni wiis tükki kaldale püüti. Senni kui mehhed
 naist aitas, roomas karro jõkke ja mõuras wallo
 pärrast; siiski tahtis ta ennemine wette uppuda, kui
 piksemalt rahwa äbbemata opisid lannatada. Et
 weel ial enne sedda ei olnud ujjunud, sellepärrast
 lootis ta kohhe põhja wauda ja pinalise ellole otsa
 leida. Alga imeks pannes panni ta koggemata täh-
 hele et wessi lehma kandis ja möda jögge eddasi alla
 wiis. Kui rahwas karro peasniist näggid, üidis mõni
 wihhaga: Se luggu tõuseb meile iggaweseks sõimuks!
 ja sündis õnnetus naiste läbbi. Nüüd sõitlesid meh-
 hed kurjaste naist, et seie tulnud, mispärrast pool-
 furnud karro nende käest peasnud. Mõningad läksid
 tamme: pakko watama ja leidsid seal karro pä ning

essimeſe täppade nahka, mis karwa ja küündega tükkis olli. Se rõemustas rahwa süddant et wiha unnustasid; agga kõrtsmil ütles: ta tulles pea taggaſi, ſeſt mütsi ja kindad panni meile pandiks. Rõnda naeris rahwas pealegi Meſſikäppa willetsuſt, kes õnne tänas, et elloga olli peasnud, ſüſti kui walluſa pä ja käppade peale mõtles, tulli talle tallomehhe malk ning Reinowadderi pettuſ meele, ja ta sõimas ning wanduſ rebbaſt, kes ſedda kurja temale teinud. Miſſugguſe kurjuſ: palwega aijas meſſi tedda enam penni: koorma maad küllaſt eddaſi, kunni üks maddal kolda koht waſto tulli, kuhho ta puhkama roõis. Ei wiſt päike willetsama looma peale weel olnud paistuud! Meſſikäppal ep olnud lootuſt teiſt õmikut nähha ſada, waid arwas ſurmatunni praego kätte tulles, ja üidis maddala, kurwa ealega: Oh, Reinowadder, ſa üllekohtune petja ning nurjato loom! ſiio inge peale ſaan ma ſurrema; taewas ſago ſulle kätte taſſuma, mis mulle kurja teinud!

Reinowadder rebbane, kui üllemaal rägitud kombel õno meeturrule ſai juhhatanud, läks iſſe külla kuu watama, kunni rahwas karro kallal tööll olli; pennilt rapsas ta paar kaña ſuhho, tõttas ſagiga jõe kaldale, kirkus ſulled külleſt ja panni kañad nahka; ſiis ruttas muid aſjo tallitama. Mõda jõe kallalt eddaſi joõſtes laſkus ta ſaggedaſt wet ja tõs: tis koera wiſil jalga igga mütit, mullauniko waſto ülles, ja mõtles rõemſa meelega: nüüd on karro

mee: turrul paista leidnud; kül tallomees näitab teemale
 färgi! Messikäp olli mo sõbber, sõimasin naero kom-
 bel tedda õnoks, agga nüüd on wenife pakko
 kõrwa weininud ja omme wiakse karro nahk turrule
 müä. Ei jõua teäa kaebamine mind kuünga ees
 eüam teotada. Se teäa, illus luggu saab mind
 ellootsani rõemustama. Nattuke maad eemale min-
 nes pudus Reinowadderi silmawaatmine loggemata
 kalda alla, kus karro mudda ning lõntsa sees oüa
 werrist nahka pühherdas. Et Messikäp elloga rahwa
 käest peasnud, se ehmatas rebbast ja panni ta süd-
 dant paisoma. „Oh, sa ruüal tallomees!“ üidis
 Reinowadder: „miks sa hliwwa roga põlgasid,
 mis targemad kalli hinna pärrast olleksid ostnud, ja
 miäa sulle ilma maksota due peale weddasin? Agga,
 ennä imet! wäia onno on kindad ja kühbara pan-
 did jätnud.“ Nõnda räkis pilges rebbane, werrise
 karro pina nähhes; siis astus liggemale ja küsis:
 „Wenife oüo: issand! luddas teie seie saite? Kas
 ehk unustasite middagi talloperresse? Nümetage,
 mis teil mahha jäi, siis annan perremehhele sõnumid,
 kus teie koddoo on ja kuhho ta teie oüa kätte wõib
 tua. Wai kas ehk ollete met warrastanud ja tör-
 kusite maksu wästo? Kas sa nääd! mis teäa puä-
 seks tallomees teid on malinud! Kas wderas piddo
 roog olli maitsew? Wai kas südda ihhaldab weel
 maggusat färjemet? Kus siis kühbar ja kindad teil
 jäid?“ — Messikäp ei jõudnud sõüa wästata egga

paigast ligutada, waid piddi kelmi pilkamist kannatama. Tülfi aea pärrast romas ta waewaga jõlke taggasi, lastis enast jälle eddast wia, kunni maddala talda peal ühhe warjopaiga leidis, kuhho ta puhkama jäi. Siin ohtis nüüd mehhike: oh, et keddagi seie tulleks ja mulle armo pärrast otsa teeks! Waewalt jõuan liikmeid sirrotada! kuddas pean kuñingajure taggasi sama? Oh, Reenowadder, furjasunnitam, mis äbbi ning teotuse siistsi olled sa mind saatnud! — Restommito aeal toea s Messikäp oigades jall aleja attas litlemata walloiga eddast romama, kunni neljandamal päwal kuñ nga jure taggasi jõudis. Tubba kausgelt iudis kuñingas: „Üttelge Jumala pärrast, kas se meie Messikäp, kes seal tulleb? Kuis ta ni wõeras wälja näab, kes tedda ni inietumaks teinud!“ Karro kostis: Austatud ning suur kuñingas! miño willetsus on otsata, mis pettis Reenowadder mulle on teinud; ei jõua ühhe inimese keel sedda üllestunnistada. „Ulaastamata ning armota tahhan siño teotamise ma temale kätte tassuda!“ mõuras kuñingas lõukoer kange wihhaga. „Ülleks temal kümme ello sees, tahhaksin kõik neid wälja wõtta! Kuis ta julges üht meie furi issandid ni alwal kombel teotada? Ma wannun kuñingliko fronti ja oña abbeme jures, et furjateggija tenitud palla peab leidma, mis laste lastele weel irmsaks mällestuseks jääb. Siña isse Messikäp, miño tru ning aumwärt riigi issand, pead tema peale lohbut mõistma.“ — Ja kuñingas käsits

silmapilgul kõik suuremad rigi-issandad sallandupidda-
misele kofko astuda ja küssis: mil kombel Reino-
wadderi eksitus karro wasto kätte piddi maksetud
sama. Mõumehhed ütlesid ühhest suust, et kuuningas
teistkorda sõnumid läkitaks ja Reinowadderi kohto
ette kutsuks, kus arwalikul kombel se assi saaks
läbbi kulatud. Issane kas — Hints — üks wägga
kawwal, nobbe mees, — nimetati kassowijaks. Kuuningas
olli sellega rahhul ja ütles Hintsile: „Pange terras-
felt tähhele, mis ma teile finnitän, ja üttele rebba-
sele mino nimel, et kui teina nüüd ei tulle ja minä
kolmatkorda teina järrele peaksin läkitama, siis saab
se teinale ni hästi kui ta sugguwõssale iggaweseks
ulkatuseks sündima! Teie ollete üks tarf mees, kelle
sõna ning õppetust teina ei wõtta põlgada.“ Hints
kõstis: „Mul ei olle lubba kuuningliko kasso wasta
tõrkuda; agga mõnusam olleks mino arwates ühhe
tuggewama mehhe kassowijaks wallitseda. Kui Mess-
küp karro teinast wõlli ei sanud, mis minä weike
mehhile siis teinaga pean teggema? Pallun teid
allandlikult, aus kuuningas: wõike mind wabban-
dada!“ Agga kuuningas wastas: Ma ilmas leitatse
mitto weiket meest, kel ennam kawwalust ja mõistust,
kui mõnnel surel on. Ehk teie tehha poolt kül
weike, siiski ollete tarf ja õppetud. Nüüd ei wõi-
nud kas ennam wasto tõrkuda, waid ütles: „Teie
tahtmine sündko! tõusko sest siis kasso ehk kahjo! ja
kui minifut ette wõttes parremat kät teed mingi-

suggust õnnetähte leian, siis lähheb assi forraliste
meil toime.

3.

Rattule maad eddasi minnes tulli üks laulo-
räästas Hintsile tee peal wasto. Hints üidis: Lin-
nole, näita mulle õnne teed! agga räästas lastis
pahhemat kät teed olša peale mahha ja attas laulma.
Kassi meel läks nukraks ja ta mõtles: se on mino
õnnetusse laul. Agga mis tehha, kuünga sund on
wahwa taggahhutaja! sepärrast rändas Hints kur-
wa süddamega eddasi ja jõudis päikesse werimise aeal
Kurjasünnituse mõisa. Reinowadder istus ulse län-
wel ja kas ütles terretades: „Elde taewas sago
teile õnneliko elloõhtut kinkima! Kuünga wihha
ähwardab teile otša tehha, kui kauemine wastopan-
nes tõrkufsite sure kuüngliko kohto ette astuda.
Teie peate kaebajadele wastust andma, iggamehhele
digust nõudma ja arwalilult isseennast wabbandama,
muido saab teile ning teie sugguwõffale suur willetsus
sest tõusma!“ — Reinowadder kostis wasto: „Olge
terwe tullemast, mino kallis täddipoeg! Sago Juua-
la õnnistus mino sowimist möda teile rohkest offaks
sama, et kõil tallitamised ning ettemõtmised mõnust
teil korda lähheksid.“ Senni kui Reinowadder suuga
sõbrajutto rakis, piddas ta südda sallamahti nõuu,
kudda Hintsil nisaanasugguse teotusega kuünga jure
wõiks taggasi sata kui farro. Ta nimetas kassi ühte

puhko kallid täddipoeg ja nõudis otsust, mis toito armsa võera südda kõige enam inimestaks. „Täis kõht on pehme päpaddi,“ lissas Reinowadder jure — „ja omme ommiko tahhame enne toito seltsis teele minna. Teie ollete, kallid täddipoeg, mul kõigearmsam suggu lane ja seisate iggas kohhas miino poolt, kus waenlased mulle kippuvad liiga teha. Ahne farro, jõu polest miinust paljo kangem, tulli uhkel tuijul sõimades seie: kuis julgesin teinaga üksi teele minna. Teie seltsis lähhen rõemoga. Meie puhkame õsel ja affame ommiko warra minema, se on miino arwates kõige parrem.“ Hints ütles: mõnufam ollets, kui aega wibimatta teekonda kohhe ettemõttaksime; te on iggas kohhas tahhe, ja keha kumalge näitab meile jälgi. „Õine teekond“ ütles Reinowadder — „on ikka wae waline; mõningas, kes päwawalgel lahkest terretades meist möda lähheb, saab kui õsel wasta juhtub — tõrrileikajaks! Puhkand jallad käiwad ruttomine kui wässind, sellepärast jäge puhkama.“ Hints küsis: Mis mulle õhto roaks lauale, panete, kui õmajale jään? Rebbane wastas: Meie ellame lehma komebel — pihhust suhho! — agga siiski kui meile wõersiks jäte, murretseb meile wana perrenaine waagna täie maggufat messikärgi lauale. Kas kostis tõrkudes wasto: messikärgi ma ial suhho ei wõtta! Kui teil muud suremad majjas ei olle, siis andke mulle üks iir, sellega leppin ma rahhul. „Kui iireliha teil maitsew roog on,“ — kostis Reinowadder —

„Siis on sedda toito siin küllalte sada. Miño naobrill, küllakohtemehhel, on üks wilja-küün, kus ni paljo iiri sees, et neid koorma laupa wõiks püda.“ Hints pallus teed juhhatada ja liissas jure: iired on miño kõige kallim roog! „Eõeste,“ ütles Reinowadder — „teie peate ni maitsewat wõeraspeo toito leidma, et omä ello : aeal sedda õhto : söki enämi ei sa unustama.“ Kas uskus kelmi jutto ja läks temaga seltsis iire-püügile. Küüni seina al olli üks auk, mis Reinowadder minemal õsel kraapinud, kui ühhe kääna olli warrastanud. Kohtemehhe poeg Mart olli warga ukse ülesleidnud ja õhtul augo ette lingo teinud, mis, kui warras taggasi tulles, tedda pididi lõksutama. Reinowadder näggi ohheliko ja mõistis tohhe luggu ärra, sellepärast ütles ta kaõsile : arnõs täddipoeg, puggege siit seina alt august siisse, ma walwan senni augo ees et keddagi waenlast seie ei tulle; kui kõht täis saab, siis tulge jälle taggasi. Täna õhto teine teisest meie ei tohi lahkuda, sest omme warra lähme aegsaste teele, ja lühhendame maggusa juttoga käiki.“ Hints küsis arglaste: arwate, et mul wigga ei sa. kui august siisse poen? Rebbane kostis : „Kui nisugune argpüks ollete, et auko kardate, siis lähme ennemine koeo taggasi; küllab mo wanaamoor murretsel teile laua peale, mis kätte juhtub. Agga kuulge, ludda iired küünis willistawad!“ Kas äbbenes rebbase pillkamist, kargas forraga seina alla auk, ja langes lingo finni. — Hints, kes ohheliko kaela

ümber tundis, püdis kohkudes taggasi tulla, agga se läbbi tõmbas filmuse veel tõmmemast kinni. Sures äddas rappeltades, üidis ta Reinowadderit appi, les augo ees kulades kassi willetsuse ülle wägga røemus olli. Tema küssis: "Hints, kudda kohtomehhe nuum- iired teil maitsewad? Urge söge ülleliga, muido ei pease laia kõhhuga kicfast august enam taggasi. Saaks Mart agga sõnumid, et teie küünis wõersil ollete, ta tooks teile kohhe soola wäggewa roa tõrwa. Miks teie sõmalaua! nõnda laulate? Ei se õlle ial õige luggu. Wõisfin waña Kriimsilma: issanda teile seltsi- mehheks jata, siis tassufin korraga kõil wañad wõl- lad ärra." — Sedda räkides putkas ta minema, tee peal nõu piddades, mis uut koerustikko jälle soetada. Ta teadis, et hunt koddõ ei olnud, ja tõttas sellepär- rast hundi: wañamõrile wõersi; effiteks lotis ta naise käest kuulda sada, mis süüd Kriimsilma: issand tema peale kuñinga ette olli tõstinud, ja teiseks sowis ta hundi: emandaga endist sõbrust uendada. — Reino- wadder astus "Pühhajürri: kutsika" tuppa, agga emandat ei olnud koddõ. "Terre õhtust wõerad- lapsed!" ütles ta hundi poegadele: "paljo terwisid eidele miño poolt; mõttelgo ta meie nõre põlwe peale!" Nõnda räkides niisutas ta jalga tõstes ulse: pita ja läks siis oma teed.

Teisel ommikul kui päwa terra allas koitma, tuli Kriimsilma: emand taggasi, küssis laste käest, kas ked- dagi käis miño järrel kuulamas? Lapsed wastasid:

„Ristiissa Reinowadder olli nattuke aega teed siin, imustas teiega kofko sada, satis teile paljo terwisid, käsks teid norepõlwe peale mõttelda ja sõimas meid wõeraks, lapsiks!“ Seal üidis uhke Kriimsilma: emand sure wihhaga: „sedda teotust tahhan teemale kätte tassuda!“ ja ruttas Reinowadderi jälgi möda koddunt jälle ärra. Tükki aea pärrast, kui ta rebbase kätte sai, ütles ta tullise wihhaga: „Mis sõno ja sõimojuttusi ollete mo laste wasto lobbisenud? Selle eest tahhan teile ammast näidata!“ Ja seddamaid fassis waia: moor Reinowadderi abbemest finni ja attas tedda rapputama. Reinowadder peastis enast waewaga lahti ja andis jalgele tuld, agga Kriimsilma: emand olli tema kannul. Seal juhtus imelikko lugus! — Ühhe laggund kiowi: one seinad seisid ligimail mäerunka otsas. Senna pole tõttasid mõllemad, ja rebbane võrkas saggedast, otsego jännes koerade ees, kõrwale; seina: müür olli ühhes kohhas lõhkend, praggo ni lai, et Reinowadder wäggise läbbi mahtus; suur tuggewa kehha hundi: emand pistis fireste niina prao wahhele, pakkitas, tõukas, litsus ja tõmbas, rebbase järrel puggedes ilka süggawamale sisse, ja piggistas oma kehha wimaiks nõnda finni, et ei sanud eddasi egga taggasi. Reinowadder juhtumist nähhes jooksis rutto teiselt poolt wälja, tuli majja ümber taggasi ja teggi Kriimsilma morile koera kombel nalja. Agga hundi: emand ei olnud sõnadega ihnuis, waid sõimas irmsast ja kiffendas sõideldes: Se on üsna

kelmi ning warga tö! Rebbane kostis: „Mis enne ei sigginsend, sigginsego täna.“ — Kui wimaks emand waewaga seina prao wahhelt lahti peasis, olli Re: nowadder jubba ni kaugele jõudnud, et kätte samist enam lota ei olnud. Ja Kriimsilma: emanda õigust: nõudmine ja auwarjamine sai kahhewõrra kautuseks.

Läkki nüüd taggasi watama, mis Hints lõksus teeb. Kui mehhite lingus enast tundis, affas ta kassipillil libbedast laulma. Mart kargas kissa peale sängist wälja, üteldes: õnnelikul tunnil pannin sil: muse augo ette; warras on wangis, nüüd peab ta kulle inna mulle kätte maksma! Siis puhhus ta tuld ülesse, ärratas issa, sullase ja mu perrerahwa firest ja üidis: rebbane on wangis! läkki tedda sug: gema! Nüüd kargasid sured ja weiked assemelt, ja Mart läks, wemmal käes, otsekohhe kassi kissa peale, andis pimmedas ühhe matsso ni hirmsast kassile pähhä, et üks silmamunä wälja kukkus. Iggamees tonkis nüüd waest kassi, kedda rebbaseks piddas, ja sullane tuli raudangoga, misga kañawargale otsa tahtis lüa. Hints si surma: tund seisis silma ees; agga seal kargas ta wihha ning walloga maast ülles, õnnetumal kom: bel sullase reite wahhele kinni, ja ammustas ning kriimustas meest irmsaste ja narris mehhe kolledast ärra: seddawisi omä kaddund silma rahwale kätte tassudes. Kissaga langes sullane wallo kätte miñes: tusse mahha. Suur ehmatus tuli kõifide peale ja kelaš perretüdruko mõtlemast, sellepärrast ütles ta täie

suuga: „Sedda pörge, mängi on furrat mulle mele, aigusels ning kahjuks läffitanud!“ Ja kaks, kolm korda ütles ta wandudes, kudda ennemine kõif oma pissut warra olleks ärra kautanud, kui sesuggust õnnetust sullase külles näinud. „Ja kui mul potti täis õbbe, rahha olleks, tahhaksin lahkel meelel sedda ärra anda, kui sullase wigga se läbbi küllest lähhaks!“ Nõnda kahhetset tüdruk sullase teotust ja awu! Wi maks kandsid neimad aige tuppä, pannid tedda sängi ja püüdsid õmbliko wõrguga werrejooksmist kinni panna. Hintz jäi lingo, ja uunustas perrerahwas sullase arstimise jures tedda opis ärra. — Kui kas ennast üksi leidis, wõttis ta ammaštega lingo paelast kinni, närris ohheliko katki ja põggenes, oh sedda õnne! sealt, kus ta ni paljo pina olli kannatanud; ta läks teele ja jõudis teisel õhtul kuñinga jure taggast. Minnes sõimas ta enda rumalust ja Reinowadderi pettust. — Agga kuñinga wihha süttis põllema, kui ta Hintzi õnnetust kuulis; ta ähwardas üllekohtuse rebbasele mõrtsuka surma, laskis silmapilgul oma nõu-mehhed kokko astuda ja küsis nende käest: mis nuhtlust nurjatumale piddi mõistatama? Kui nüüd igalt poolt ikka enam sküid Reinowadderi peale tõsteti ja uusi kaebamisi awwalikuks tehti, seal ütles Jrm-ebbe määr: „Ohk kül siin kuñinglikus kohtus paljogi issandaid wõib olla, kes Reinowadderile uskatusst sowiwad, siiski ei tohhi seadust möda kegi primehhe õigust enne kahhantada, kunni tedda kolm korda

kohto ette on kutsutud. Peaks teia ka kolmanda kutsmise wasto tõrkuma, siis on kohtul seadust möda lubba, tedda ilma järrekuulmata ukka mõista." Ja kuningas ütles: "Ma kardan, et kegi teie seast enam ei usalda teiaale sõnumid wia. Kellel on teie ulgas üks ülleliig silm, ehk sesuggune kassokas, mis paulo ei põlga? Kes tahhab kurjateggija rebbase pärrast lehma, terwist ning ello kautada?" — Määr ütles: "Suur kuniinga-issand, wallitsege mind se ammetile; mul ei olle kül ülleliig silma, egga malkafartmata kassokat, ei ka enam kui üks ainus ello; siiski tahhan rõemoga teie kasko täita ja Reinowadderi järrel minna; sago sest siis mis saab. Kas tahhate arwalikult mind senna sata, wai pean ma otsego juhtumise kombel teia jure minema?" — Kuningas wastas: "Minge kudda isse tahhate, agga toge tedda seie! Teie ollete oma kõrwaga kõik laebamised kuulnud ja teiste kassowijate luggo silmaga näinud, sellepärrast wadake ette, et teile middagi sähherdust õnnetust ei sünni. Irmabbe ütles: "Julgest tahhan siis teele minna, ja teie sate minoga rahhul ollema."

Kui määr teed käies Kurjasunnituse mõisa jõudis, istus Reinowadder naise ja lastega ukse ees, murro pingi peal ja westis maggusast juttu. Määr ütles: "Terre õhtust, wana lel, Reinowadder! Teie ollete üks wägga õppetud, mõistlik ja tark mees; agga meie pañeme sedda kõik imeks, et teie kuniinga kutsumist põlgate ja üsna naeruks pañete. Oks teie arma weel,

et aeg ei olle tulnud ? Raebamised ning kurja sõdu-
med kaswawad iggapääw teie peale suremaks. Miño
nõu olleks, sõbra kombel räkides : tulge minõga ühhes
jallapealt kuñinga ette, enne kui armo : aeg otša lõppeb ;
sest tõrkumine ning piffem aea wiwitamine ei aita
teile middagi ; teie wõlla : waf on kuhjaga täis ! Paljo,
wägga palju raebamisi teie ülle on kuñinga kõrwa
ette tõstetud ; täña kutsutakse teid kolmatkorda ; kui
teie selle kutsumise peale ei tulles, siis mõistetakse teid
seadust möda, ilmajärrelkuulmata, surma. — Kun-
ningas saab kõige sõdawäega seie tulles, teie kindlat
mõisa ümberpiirama, et leddagi siise egga wälja enam
ei pease ; ja teie lähhäte naise ja lastega, ello ning
warraga ühhestükkiis ukka. Kuñinga wõlli eest ei
pease teie põggenema ; sepärrast on kõige targem nõu :
tulge hääl kombel kohto ette. — Kawwalust ei olle
teil, Jumal tännatud ! pudu ; teie sate enast sest wõr-
gutusest lahti peastma, nõnda kui enne sedda suremast
kõmbutusest peastsite ja oma waenlased äbbi siise saat-
site. — Reinowadder ütles : „ armas lellepöeg, teie
nõu on kowawäärt. Zulgest tahhan ma tulla õiguse
otsust nõudma, ja lodan, et kuñingas mulle armo
saab näitama ; teña teab, mis suurt kasso ma teñale
sadan, agga ta teab ka, kudda teised issandad mind
sellepärrast wihtawad. Ei wõiks minõta kuñinga
aujarg üllesseista ! Ja kui olleksin kümme lord roh-
kumine eksiinud, siiski tean, et kui teña silma watan
ja teñaga saan räkima, siis lõppeb ta wiha otsego

fewwadine lumi päwa paistel! Kuuningal kül palju sullasid ning nõuandjaid, agga tarka meelt ja nõuu ei olle palju kellegilt leida. Kus ial tarka nõuu pudub, peab Reinowadder neid juhtima; muido on suressandate koggodus üks juhhiwitsata wanker. Mitto wihtab mind selle õnne pärrast, mõni jälle mu asja pärrast, ja üks toffin mo suremaid wihtamehhi on praego kuuninga jures koos, kes mulle surma on wändunud. Kuis sudan üksipäinis ulga wasto seista? Sepärrast kartsin tännini tulles. Agga siiski lähhan ennemine asja kohto ees selletama, kui et sest mino naise ning lastele middagi kahjo wõiks sündida. Armas Ermelina, kallis loomake! — ütles Reinowadder oma abbitasale — „kandke truište oolt laste eest, ja wadake et kurniwissates teine teist kailaga pähhä ei pudu! Rõige enamist pallun teid norema pojjakese Reino järrel wadata; teinal on keñad ambad suus ja iggapiddi issa-kujjo ning kumbed, lodan temmast ükskord mehhe sawad; ja siin on mo poeg Rossel, weike wõrruke, kedda nisaña armsaks pean! Ta oskab auduma linno alt muñad warrastada, et lind fedda tähhele ei pane. Tehke lastele iggapiddi meelehääd ja kaitsege neid kahjo eest! taggasi tulles tassun teile kōit waewa ning oolekandmise kätte.“ Seddawisi naist manitsedes jättis Reinowadder jummalaga ja tõttas Grmabbemega minema.

Teed käies ütles Reinowadder määrale: „Mo kallis lellepoeg ja sõbber! pean teile tunnistama, mis

raške murre ning kartlikud mõtted süddant mul loor-
 mawad; kardan et surmatund jubba pea kätte on
 jõudmas. Endised pattud seisawad otsesõda paksud
 pilwed mul waimo silma ees; oh, teie ei tea, mis
 rahhuta minõ ing on. Teie ollete üks aus wagga
 mees, laske mind patto üllestunnistada! wõtle preste-
 ri assemel minõ kahhetsemist kuulda!" Irmabbe
 wastas: "Rõige essiteks tõutage rõwimist, wargust,
 tapmist ja muud süddame kurjust opis mahha jätta,
 muido ei maksa patto kahhetsemine midagi." —
 "Sedda ma tean," ütles Reinowadder: "laske patto-
 tunnistust mind allustada. Ei tohhi ma teile salgada,
 ludda kõige lomade wasto, kes praego meie kuuningis
 ellawad, ma paljogi patto ollen teinud. Dño Messis-
 kappi pañin pakko wahhele näppistiise, kus ta nahka
 pargiti, et kühbara ja kindad pandiks jättis. Kassi
 petsin walle telega iire-sögile, kus ta lingo langedes
 kibbedat rooska sai ja ühhe silma ärrakautas. Mi-
 samoti laebab kul Kannusjalg tõt möda; ma rõwi-
 sin lapsed tal ja pañin neid nahka. Ka kuuninga
 lõukoera ja tema sure enanda wasto ollen nitmel
 puhhul elsinud. Kriimsilm sai minõ läbbi mõnda
 äbbi ning teotust. Agga kassin aeg ei lubba kõit tem-
 pusid siin üllestunnistada. Malja pärrast sõimastin
 hunti ikka õnoks, ehk me kül koggonist suggulased
 ei olle. Üksford — sest on aastad kuus teed — elas-
 sin ma tük aega Olowerre kirrisko liggidal, kus sel
 aeal paljo kaño olli; seal tuli hunt minõ jure ja

iinustas kellalõmises ammetit õppida, et kirrikomehhe tenistust saaks. Ma siddusin ta jallad kella-ohheliko külge kammitasse ja wana mees affas lusti pärrast kella ellistama, et kirrikomehhe ammeti selgeks saaks. Rahwas jooksis iggaltpoolt lõpmata kellaellina peale folkko, leidis hunti kammitas ja andis temale wallo et nahk agga suitses, kunni ta wimaks waewaga rahwa käest peasis. Teine ferd pallus Kriimsilm mind, et piddin musta judi-mütsi temale pähhä panema, sest temal olli imo möda küllasid kribbo, krabbo laubaga ümber kääia. Seal kõrwetasin tullega pä ümbert karwad ärra et nahk kortsus ja hundike wallo pärrast ulgas. Nisamoti õppetasin koera kombel tedda sabbaga kalla püüdma. Üksford läksime jälle õsel ühhe rikka mehhe aita kiskuma, kus mõned raswased sea kingid rukki salwes ollid. Kriimsilm krapis käppadega seinä alla auko, pugges waewaga sisse; agga aidas ei jõudnud mehhike ahnust kelata: sõi ülleliga, paisus jämedaks kui tine kon, ja ei peasnud enam kitsast august taggasi. Ma teggin õue peal kārra, napsatasin perremehhe silma ees ühhe kārna ja putkasin jooksu; siis läksin aida ette, lassin kārna suust, ja rahwas sai seddawisi hundi jäljed kätte. Oi, seal wirrutati ühtlaist wānameest, kunni ta ärraminestas, inimesed tedda furnuks piddasid, sabbapiddi aia tahha weddasid ja siis maggama läksid, kui essiteks nõuu wõtnud, teisel ommikul hundi kassolat mahhanülgida. Ei tea, kui kaua ta seal roidus seisis.

Üks teine fõrd olli teinial imõ kaña lihha peale, ta pallus mind penni juhhatada, kus kañad õrrel käisid maggamas. Miña kiitsin penni teadwad, kus kuk igga õsel seitsme kañaga piddi maggama; Kriimsilm nälpas jubba feelt miño juttu kuuldes. Kui lulla rahwas puhkama eitnud, läksime meie kahheleste kaña sagile. Akna luuk seisis pool lahti ja suur pirro-lõm põigiti akna peal. Hunt roñis möda seina üles, läks lõmmo möda, mis penniks arwas, eddasi ja plumsatas äkkitselt kõige lõmmuga tuppä; ma lütkasjin lugi kiinni, rahwas ärkas mürrina pärrast uñest, wõttis tuld tuppä ja leidis pallumata wõera nurgast. Seal akkati waña mehhe kassokat rabbama; ei tea, kuddas ta wimalis peas. — Ka tulles mul weel tunnistada, et Kriimsilma eimandaga tük aega sallamahti sõbrust ollen piddanud. — Müüd ollen tõt möda kõik teile tunnistand, pallun andeks anda ja tõutan wasto tõrkumata kannatada, mis mulle nuhtluseks mõistate." Määr murdis ühhe painowa pajjo witsakese, andis sedda Reinowadderi kätte ja ütles: "Lel, ande selle rosaga isse endale kolm kibbedat löki, pistle siis wits tee äre püsti, üppake kolm fõrda ülle witsa ja ande siis roosale lahkest suud: siis näitate sõnastulmist ja ma annan teie wañad süüd teile andeks."

Kui Reinowadder sedda käsko sai täitnud, ütles Zernabbe: "Müüd, armas lel, laske meleparrandus hääs teggudes arwalikuks sada, sluggege oolega Jumala sõna, käige saggedast kirrikus, paastuge ja

andke maestele andi, ja kes teilt nõuu küsib, sellele juhhatage teed; ja siis tõutage mulle wande sõnaga: rõwimist, wargust, tapmist, wallet, abbiello-rojastamist, ja üllekohto kiusamist mahha jätta: siis saab teile kuuningas andeks andma." Reinowadder kostis: "Miina wannun ja tõutan teie käske möda sedda lubadust kindlast täita." — Siis tõttasid mõllemad möda teed eddasi; agga tee äres olli üks firrifomõist ja õue peal suur trop kaanu. Reinowadder ütles: aia taggant lähhäb kõige õigem tee, ja kargas forraga üle aia õue, wõttis ühhe numatud kulle suhu, et sulled agga lendasid, ja pistis sagiga lip-

pama. Seal üidis määr melepahhandusega : „Kas se on teie meleparranduse töö ? oh, õnksamata lül, kes ühe kaña pärrast patto paelo taggasi langete !“ Reinowadder laskis kaña suust ja ütles : sedda teggin süggawas mõttes üsna inge teadmata. — Tee käijatele tullü nüüd üks sild waso. Reinowadder jäi silla peale seisma, nälpas keelt ja wahtis üksi filmi kañade pole taggasi. Sedda nähhes, ütles Zrmabbe sõideldes : „Lel ! kus teile filmad jälle lüstawad ? toho ! täitmata loom !“ Reinowadder kostis : „Ärge efsitage mind palwes ; mõttes pallusin praego kaña ingede eest, mis tännini misio läbbi otsa on sanud.“ — Wimaiks jõudsid neimad kuñinga linna liggi, ja kui Reinowadder kuñinga lossi ning aujärge eemalt näggi, läks ta meel nukraks ja suur kartus assus ta süddamesse.

4.

Sõnum kulutas kuñinga linnas Reinowadderi tullikut, seal ruttas iggaüks — suur ja weike — tedda watama ; pissut sõbramelelisi, surem ossa eñamist kōid waenlasti. Reinowadder ei piddand neist suuremat luggu, waid astus julge wiisaka sammoga Zrmabbeme seltsis ulitsad möda eddasi, otsego kuñinga omma poeg ehk üks odetud suurtsuggu wõderas. Korraga seisis ta feskkel sure issandate seltsis kuñinga

lõufoera palge ees ja ütles kumardades: „Üllewägga
 austatud kõrge kuniingas, armoline issand! kõrge
 suggu ollete ja suur, auu ning wäe polest esimine
 loom; wõtke siis armolikult digust möda ka tännagi
 miino wabbandliko jutto kuulda. Teie kuniinglik arm
 meel truimat sullast ial ei leidnud kui miina, mis
 julgest tohhiin tunnistada. Paljogi seisab praego
 teie aujärje ümber, kes mind selle õnne pärrast wihi-
 fawad. Waenlaste kuniatahtlik walle lippub teie
 sõbrust mul lõppetama, agga täno wana tadile! teie
 katsute igga asja põhjani läbbi ja kulete ni hästi
 süalluse kui kaebaja jutto; olgo nad küllalt selja

tagga luisfand ja mind taggajärrel fossinud, miina seisan kohkomata kohto ees ja mõtlen: küll teie miino truust tunnete, mis sedda taggakuusamist mulle saidab." "Wai!" kargatas kuuningas — "piddage lõuad finni! teie libbekelik lorri lähhab tuulde; amwalifuks tõusnud üllekohto tööd ähwardawad teile nuhtlusi. Kas piddasite rahho-leppingut, mis surest armust kõige ellajatele kuulutasin ja wande sõnaga finnitasin? — Seal seisab leinaja kuf Kannusjalg, kelle lapsed teie, üllekohtune warras! üksteise järrel enamist kõit ärrarõwisite! Armastust miino wasto püate, ussun ma, se läbbi üllestunnistada, et miino kuuningliko wolli amwalifult põlgate ja miino trui sullastele püsi teete. Waene Hints kautas ühhe silma ja terwise! Messikäppal lähhab mõni nädal aega wallosaid amu parrandades. Toho, ärriskelm! mis pikemalt teiega waidlema-akkan: kaebajaid on ulgafeste, tõeks tehtud kurjusi küllalti; peasmist teil ei olle lota." Reinowadder kostis allandlikult: "Armoline kuuninga issand, kas miina sellepärrast nuhtluse wäärt! olli se ehl miino sü, et Messikäp werrise päga taggasi tulli? Kudda tö, nõnda palk! ütleb wana tark-sõna. Ülleliig julguses kippus ta sõgge wäe kaupa tallomehhe messipu kallale, ei kuulnud miino feeldu; magguš meekärje imo pištis tema mõistuse — ei tohhi nimetada: kuhho? — Tükkasid tormlased tallopoead tema kerre peale, eks olnud Messikäppal tugewust ja rammo küllalti wasto panna; sõimas ja

woppsis rahwas tedda, miks ta siis kui wahwa mees neile laimu ja matsusi kätte ei tassund, enne kui jõffe pakko pöggeneš? — Ja kui issane kas Hints, kedda lah-
felt wasto wõtsin ja wõeraspeo roaga sõõtsin, ennast warguse cest ei oškand oida, waid miño sõbraliko nõuu wasto õsel sallamahti kohtomehhe küni wargale pugges ja seal willetsat kahjo leidis: kas je siis miño sü? Wai kas miña nende pörase tö pärrast nuhtluse wäärt ollen? Cesuggune kohtomõistmine sadaks teie kuñingliko auule iggawest äbbi! Agga teie käes wolli ning melewald; olgo asja otsus selgem kui selge, kohto otsus teie käes: teie wõite miñoga tehha, mis tahhate, tõusko sest mulle kasso ehk kahjo. Tah-
hate mind feta, küpsetada, ärrakägistada ehk mõdegaga ärraukkata: kõiš sündko teie tahtmist mõda! Meie seis-
same kui rigi allamad kõiš teie wolli ning kohto al; teie tahtmine sündko. Wäggew ollete ning fange, kuis jõuab üks nõdder teie wasto panna! Mis kasso teie miño ukkamisest sate? Mõistke siis kohbut õigust mõda, fulage asja läbbi, ja teie leiате mind ilma-
süta."

Seal ütles oinas Rohhekel: Neg on tulnud, läkki nüüd kaehama! — Ja seddamaid tullid Läne lamboline hunt kõiše suggulastega, issane kas Hints, Messikäp farro ja paljo muid ellajaid karja kaupa: esel, prinimäga Pikkõrw, jähnes Urganiks, weike koerake Pits ja suur karja-koer Krants, Mek-
mek kits, ja Pukfarn sik, ka ärg ja obbone ei

jänud teistest mahha ; metsellajatest nähti weel : or-
 raw, pödder, irwe, kobraš, nuggis ja siil ; nisaṃoti
 lendsid kohto ette tonefurg, rahn, furg, faarn ja
 muud linnud ; ujjujatest tullid Pilopappa part,
 Sulgnit aani ja mitmed teised lestajallad. Kan-
 nusjalg, leinaja kuf, astus ka oma järreljäänud laste-
 riismetega kuṃinga aujärje ette ja affas äggedast fae-
 bama. Agga kes jōuaks sedda märato linno pärwe
 ehk ellajate ulka siin üllesnimetada, mis aega möda
 fenna kōkko koggus. Kōit kippusid ühheškoos rebbas-
 sele kerre peale, püüdsid teṃa kurjad teud korraga
 arwalikuks tōsta ja lootsid teṃa nuhtlust nähha sada.
 Waljo kōnega tungisid neṃad kuṃinga ette, lissasid
 faebtusē faebtuoste peale, waṃo ja usi tempusi
 üllestunnistades. Ei olnud weel ial ühhel kohtopä-
 wal ni paljo faebamisi kuṃinga ette tōstetud. — Agga
 Reinowadder seisīs kohtomata ja oškas iggamehhele
 wisakast wasto kōsta, ja sōṃa suhho wōttes jooksis
 teṃa jut teṃal kui wessi, wai mis ta ial wabbanda-
 des rātis näitas üsna kui tōssi. Kōit oškas ta är-
 rasallata ehk opis teisiti käända, ja kes teṃa wasto-
 kōstmist kulis, piddi iṃeks pannes tedda wabbaks
 arwama ja pealegi mõilema : Reinowadderil on õi-
 guš. Wimaš tōusid mõningad tōssisēd õiglased meh-
 hed Reinowadderi wasto ülles, kelle tunnistus teṃa kur-
 jad tōöd korraga tōeks teggi. Muid olli kawwal mehhike
 lõksus ! — Kuṃinga üllema kohto nõumehhed mõdis-
 sid ühhest suust : Reinowadder rebbane reab surma

nuhtlusesse langema! ja kästi seddamaid tedda wangi wõtta, käed selga siduda, ohheli! kaela panna ja wibimata wõlla pua, et kõik endised raskeid kurjuse tööd teotawa surmaga teinale kätte saaksid tasfotud. Kui kuningas nimetud kohtomõistmise otsust oma käekirja ja pitseri läbbi olli kinnitanud, mõtles Reinowadder: nüüd on wiimne ots mul käes, karmal wabbanduse jut läks opis tuulde. Seal seisis korraga teina kibbe teotaw ello ots waimo silma ees ja kõik endine üllekohhus langes kui uddo pilwe teina inge peale.

Kui nüüd Reinowadder kohto õigust möda waenlaste ulgas norlus seisis, ja wihamehhed ruttust tedda wõlla tahtsid wia, attasid teina sõbrad ning suggulased kohkudes nukral meelel leinama. Irmabe määr ja teised liggisuggulased kuulsid wasto meelt kohto käsko ja tahhetsid sure kiffaga armsa sõbra surma, kes, kui suurtsuggu mees, issandate ulgast effimene, nüüd kõigest auust ning surusest leff — teotawa surma piddi langema. Tubba se mõtte teggi neid pöraseks, luddas piddid nemad Reinowadderi wõllapomist oma filmaga näggema? Nemad astusid ühheskoos kuniinga ette, pallusid lubba koco minna, ja läksid — ni paljo neid olli — kuniinga koeast ja linnast wälja. Kuniinga lõukoera meel läks torso, et ni paljo kuulsaid issandaid temast lahus ja ärrapõggene; egga wõinud üfski sedda ette arwata, mis nüüd nähha sai; et Reinowadderi

sõbrad ja suggulased ni wägga perrefas ollid. Selle parrast rakis kuuningas sallamahti uštawa nõumees tele: „Eh kül Reinowadder wägga tigge loom on, siiski ei tohhi meie uñustada, et teima suggulasest mitto meie tenistuses wägga tarwilikud on; kes nende affet saab täitma?“

Läne-issand, Messikäp ja Hints ollid kui takjad seutud wangi ümber asja tallitamas ja ruttasid kuuninga käsko möda waenlasele teotawa surma kätte saatma; nemad wiisid tedda kiisaga linnast wälja ja õiskasid rõdemo parrast, kui wõl nende silma paistis. Seal akkas kas wihhaga hunti taggatihtotama, üteldes: „Kriimsilm-issand, wañä Pühhasjürrikutsikas, tulletage täña meele, mis wolas tõmees ning asjatalitaja Reinowadder sel puhul olli, kui teie kaddunud wenda teima wiikamise parrast ülespodi! Ärge jätke wañä wõlga kätte tassomata! Ja teie, Messikäppa issand, mõttelge nüüd selle peale, kudda Reinowadder teid pettis! kudda teima parrast wiimati tallomehhe õues pakko näppistis wihhase rahwa malka, meeste ja naiste wopsofi kannatasite, awu, äbbi ning teotust leidsite ja kõige ilmale naeruks saite. Olgem walwsad, sõbrad, ja ühhemeelelised, teima on wägga kawwal. Peaseks ta täña jälle meie käest, siis walletaks ta ennast wabbaks, ja meie ei saaks ial maggusa kättetassomise tunni õnne maitsema. Läksi rutto teimale wõlga kätte maksema!“ Kriimsilma-issand kostis: „Juttolorrisemine ei maksa meil middagi;

murretssege mulle ennemine tuggewa ohheliko, ma tahhan ta toosso wälja wõtta ja pikka illule forraga otsa tehha. " Nõnda issekeskis rälides läksid nemad möda teed eddasi. Reinowadder, kes senni waisfelnende juttu kuulnud, lissas pilkamiste jure: Ma panen imeks, et teie nõuu ei leia? Kül Hints juhatab teile ohheliko, kenne tuggewust oma kaelaga kohtomehhe künis katsus, kui sure auu ning illoga ire pügilt taggast jõudis. Ugga Messikap ja Kriimsilm, teil on wägga kiir tagga, wana õno surma läkitada! Kas ehk armate weel täna sedda asja toimetada? "

Kuuningas isse läks surema issandatega seltsis linna wärrawast wälja Reinowadderi wimist luggu watama; ka kuuningana *) ja suur ulk muid täno: päid, nende kannul otsata paljo kehwa ja rikkaid, tõttasid wõlla jure Reinowadderi üllespomist watama. Kriimsilm: issand rälis oma sõbra ning suggulastega, käskis neid üksteise kõrwas liggistiko astuda, et kinnikõiderud wang pokko ei peaseks, sest kes kawwala mehhe tempo wõis uskuda. Abbikasale ütles hunt weel isseärranis: Siia, wana moor, seisa ello poolt teina wasto, aita meesetele tedda finni piddada ja näita kohhe ammass, kui putkama peaks kippuma. Kui kelm meie käest peaseks, siis saaksime sedda walloga ühheskoos

*) Kuuningana, kuuningasa, on üks uus sõna ja tähendus: kuuninga - emand, ehk kuuninga abbikasa.

mällestama. Teie, armas Messikäp, tulletage nüüd wallo ja sõimu meele, mis rohke lassodega wõite kätte maksta. Hints, wennike! rohige üles ja kõitke ohheliko ots wõlla külgi, teised piddago wangi kinni, ja mõningad tulgo mulle appi reddelit püsti seadma; kahhe, kolme silmapilgo pärrast on kelmi wiimne luggu lauletud." Messikäp koetis: Seadke agga julgest reddelit, kül minä tedda linni pean. "Ennä imet! ütles Reinowadder — "mis woosad kutkad teie ollete oñole otsa tegemas. Siguse pärrast peaksite mind suggulase kombel kaitsema ja warjama ja äddas mulle appi tulles. Mis armo pallumine siin mulle aitaks! Kriimsilm: issand wihtab mind kõigest süddamest ja kassib naisti, mind ammastega kinni piddada, et ma pakko ei peaseks. Kui eideke endist aega meele tulletaks, egga ta siis mulle raadsiks wigga tehha. On se miño wiimne tund, siis sowiksin rutto aega lõpetada. Miño laddund issa wiimne tund olli ruttolisem, kui sesamasuggune willetsus teima peale langes; egga olnud teimal poolt ni palju uhkeid saatjaid kui miñul. Tahhate weel kauemine miño peale ellitades armo eita, se teeb teile äbbi." Kas lulete, üidis Messikäp, mis õplikult üllekohtune rägib? tõmmake ruttu tedda ülesse! mehhikese ots on praego käes. — Reinowadder mõtles: tulles mul õnne kombel sures äddas middagi meele, mis kusiinga süddant saaks ligutama, et mulle ello tingis ja miño kolm tuggewat waenlast ädda ja äbbi.

siise sadaks ,
 siis olleksin ma
 mees. Targad
 mõtted ja kaw-
 walus , tulge
 appi! ohheliko
 filmus on kõrri
 ümber , ädda-
 oht ning kitsik
 käes ! tuddas
 siin lahti pea-
 sen ? Kõik kur-
 ri luggu wereb
 ünikus miino
 peale : kuñin-
 gas on wiha-
 ne, sõbrad läk-
 sid pakko ja
 waenlased mul
 wägga kan-
 ged. — Urwast
 kül hääd teggin,

põlgasin awwalikult kuñinga wõlli ja nõumeeste
 tarkust ; kül ollen sellepärrast wõlglik ja süüdlane ;
 agga lootsin ikka weel õnnetuselt wõimust sama.
 Kui weel ni palju mahti saaks su lahti teha ,
 ei nad siis mind üles sa poma ! lootust ma weel
 ei jätta mahha.

Nõnda mõtteldes künas Reinowadder pä rahwa pole ja üidis: „Surm seisab mul silma ees, minä teina käest enam ei pease. Sellepärast pallun kõiki, kes siin kuulmas, aidake mulle kuüninga käest natuke aega palluda, et mõiksin weel enne surma inge fergitades armalikult tännini tehtud furjad tööd illestunniatada, muido mõiks pärrast sedda mõni ilmasüta minõ patto läbbi kimbotust leida. Tae walik eldus sago minõ mõlla: ramatust ni paljo patto kustutama, kui ma tunnistuse läbbi teistele kasso sowin.“ — Surema ulga meel läks ärdaks sedda juttu kuuldes. Nõmad räkisid issekeskis: Egga selle pissokese palwe täitmine paljo aega sa wiitma! ja astusid üheskoos kuüninga ette lubba palluma. Kuüningas lõukoer mõttis nende palweid kuulda; seal läks Reinowadderi süddame koorm fergemaiks, ja filmapilgul kingitud armo aega endale kassuks mõttes, akkas teina seddamaid räkima: „Issanda waim tulgo mul appi! Minä ei näe ühtainust teie ulgas, kellele ma kahjo ei olle teinud. Esmalt — kui weel alles pissokene poisikene emä rinnast mõderoma afkasin, läksin kohhe imõ järrel nori lamba ja kitse talleksi tagga kihhotama, mis karjast eemale juhtusid minema; nende mäginine olli minõ kõrwale wägga magguis pillike, sowisin nendega tutawamaks sada. Mängides kägistasin korra koggemata ühe lamba tallekese, imesin werre ja tundsin, et roog wägga maitsew! Aega mõda näppistasin norematest kitse-

tallekestest nelli tükki, pannin pōesa tagga sallamahti nahka ja õppisin surema ammeti peale. Pääw pāwalt julgemaš minnes affasin linto pūldma, egga ei jätnud rahhul ei laña, parti egga añe; wōtsin finni mis ette juhtus, ja mis enām kōhto ei mahstund, sedda matsin liwa sisse teisels korraš. Juhstus üksford pakkasel talwel, et Sirtso:soo peal Kriimsilm issandaga tuttawaks sain, kui teña parrajast pōesa tagga kōhhuli maas saafi olli lurimas. Kriimsilm tunnistas, kudda meie wañast liggisugulased, kas lelle wai täddi poead piddime ollema. Meie sobbisime kaupja ja tōutasime teine teise wasto sõbra kombel ellada, mis läbbi, Jumal parrako! mulle mõnda tiusatust sündis. Sest aeast sadik lussisime ühheskoos maad mõda, teña warrastas suri, miña pissokesi ellajaid. Mis ial püüdsime piddi wenna kombel jäggatud sama, agga ei olnud offad ial ühhes surused, waid teña wōttis parremad sutäied ja andis mulle, mis ülle jäi. Olli Kriimsilm wassika ehk warša rõwinud, wai oina ehk sikkokese finni wōtnud ja leidsin ma tedda parrajalt sagi kallal, mis teña küsis sippeldas: seal ärritas ta ammass ja irmutas mind urrisedes ärra, mis läbbi miñi offa teñale jäi. Ja kui kahhekeste ärga murtssime ehk lehma mahhakislusime, siis tulli silmapilgul ta naine seitse lapsega ulgudes sögi kallale, ja pelletasid mind metsa. Ei mitte küllekondikesti andud enne mulle, kunni üsna paljaks olli nähritud;

kõigega piddin leppima. Täno Juimalale! ma süüsi nälga ei näinud. Kallist wana warra nossides toite sin ma sallamahti oma pääd, sest kulda, õbbemat ja muud kallist naudi olli mul küllalt peidus; egga jõuaks praego raud, waner seitseme koormaga sedda warra ärraweddada."

Kuõninga kõrw sirus pikemaiks, kui Reinowadderi warrandust kulis, tema astus liggemale ja küsis: "Kust teie kallist wana warra saite? kust naudi endale pärriste? Tunnistage awwalikult alles!" Reinowadder wastas: "Mis kasso sest saaksin, kui warra aktsin salgama, egga ma surses kallist warrast middagi kasa wõi wõtta. Teie sundin ning sowimist möda tahhan kõik awwalikuks ilmutada; ei tohhi ma armastuse egga ädda pärrast middagi salla asja kauemine warjada, kuulge süis: se warra olli warrastatud! Mõningad ollid nõuu piddanud ja wandega linnitanud: teile, aus kuõninga issand, otsa tehha, ja kui sel korral warra ni targal kombel nende järrest ei olleks warrastatud, süis olleksite teie ammogi otsas. Pange tähhele, armoline issand! mis ma ütlen: teie ello ja õn seisib nimetud warra külles. Misso kaddund issa sai selle asja läbbi sure ädda süise, langes enne aego surma ja tulles karta — iggawese ufkatusse! Agga kõik sündis, armoline kuõningas, üksnes teie kassuks."

Kui kuõningana ehmatades Reinowadderi kolle, dat juttu olli kuulnud, mis surest warrast ja abbi-

kasa surmast tunnistust andsid, ütles teina: "Minna
 nomin teid, armas Reinowadder! tulletage meele,
 mis pif tundmata teekäik teie jalge ees seisab! wä-
 hendage kahhetsemise läbbi rasket inge koormat ja
 tunnistage meile töt möda sedda mõrtsuka luggu
 ülles." — Kuuningas liffas jure: "Iggamees olgo
 wait! Reinowadder tulgo reddeli pealt mahha,
 astuge liggemale; meie tahhame asja otsust piffe-
 malt läbbi kulata." Reinowadderi südda lafs jul-
 gemaks, teina tulli wiis hameestele meelepahhanduseks
 reddeli pealt mahha ning astus kuuninga ning kuuni-
 gasa liggemale, kes pikkemalt falla asja läbbi tahtsid
 kulata. Müüd walmistas Reinowadder enast ue
 tuggewa walle juttu wasto, mõtteldes: kui kuuninga
 armo kätte saaksin ja kawwal nõu mul siggineks,
 siis lähhäksid ukka kōik waenlased, kes mind wõlla
 tahtsid pua, ja minna peafelsin korraga kōigest kim-
 botusest. Wallet on ülleliga tarwis, enne kui selle
 mõtlemata kasso offalisseks saan. Kuuningana olli
 wägga rahhota ja nõudis rebbase käest tunnistust:
 andke teada, kudda kōik assii sündis? räkige töt!
 mõttelge eesseiswa surma tunni peale ja kergitage
 ilmast lahkudes oma inge koormat." Reinowadder
 kostis: Tõrkumata tahhan kōik üllestunnistada;
 surma pean muidogi miinema: surma wasto ei olle
 rohto Ma:ilmas. Mikspärrast ellootsas inge koor-
 man ja iggawest nuhtlust endale peaksin saatma?
 se olleks üsna pörase tö. Parremine tunnistat ülle-

Kohhut selgest, ja ehk kül, Juunal parrako! suggu-
laste ja sõbrade peale kaebtust tõstan, siiski parrem
ilmlil tülli kui iggawene põrgo piin teises ilmas."
Kuninga südda olli sedda kuuldes nukraks läinud,
teima küssis: "Kas rägite töt?" Reinowadder
litles kahhetsewa näoga: "Ehk kül waene pattune
loom ollen, siiski rāgin selget töt. Mis walle mulle
enām aitaks? Armo maa pealt enām ei saaks ja
ing lähhäks iggawest ukka. Teie teate, et kōhto
mōistmist mõda surma pean minema; wiimne tund
mul praego silma ees, sellepärrast ei wōdi kurjus
egga hāädus mind enām aidata." Wabhisedes olli
Reinowadder sedda üttelnud, ja näitas kahwatand
kui surnu. Kuningana litles kuningale: Mul on
alle meel teima ahhastust nähhes, wadake jälle
armolikult teima peale, kuninglik issand! ja tulles
tage meele, mitimest kiusatuses meie teima tunnis-
tuse läbbi peaseme. Pallun teid, wōtkte lahkest
teima juttu kuulda. Rāskige iggameest wait olla
ja tedda amwalikult tunnistada. Kuningas andis
sedda mõda käsfo, ja tōif foggodus jäi waiti kulama.
Reinowadder litles: Teie tahtmine sündfo! wōtkem
miño tunnistust kuulda. Miño jut peab tru ning
tōttelik otsekui käckirri ja pitser ollema; teie peate
kurja nõupiddajad otsani tundma sama, miña ei
alka salgama.

5.

Wõtkem siin pikemale kuulda, mis karmalusega
 Reinowadder eniast peastis ja teisi kimbutas. Põh-
 jato wallega teotas ta oma kaddund issa põrmo aua
 sängis, ja tõstis kurja laimo Jrmabbeme peale, kes
 kui tru sõbber iggas kohhas tema eest kostis; agga
 Reinowodder kelm ei piddand nüüd kellestki luggu.
 „Miño kaddund issa“ — allustas ta juttu — „olli
 üksford õnne laupa ennemuistese wäggewa kuñinga
 Kallew'i poea warranduse salla tee peal leidnud,
 agga ei saatnud se koggemata õn temale kasso.
 Sure warra jures läks tema südda eniaste sugguste
 wasto mäga uhkeks, tema atkas oma liggemisi
 põlgama ja surema suggu rahwa sõbrust otsima.
 Seal satis ta issase kassi Hintsi Pohla maale Mes-
 sikäppa karrole sõnumid wiina, pallus karro Tal-
 linna tulla ja lubbas tedda kuñingaks tõsta. Kai
 wafia Messikäp sõbra kirja olli luggenud, läks tema
 südda wägga rõemfaks, ja tõrkumata ning julgest
 tõttas tema Tallinna, kus miño issa tedda sure
 illoga wasto wõttis, filmapilgul Kriimsilm issanda
 hundile ja targa Jrmabbeme määrale kaarnaga
 sõnumid läkkitas ja neid ruttust nõupiddamisele
 senna kutsus; wies salla nõumees olli wennike Hintsi.
 Üks weike küllake, penikoormad laks lõune pool
 illemiste järwe, wallitseti kokkotullemise paigaks.
 Seal istusid pikkal pimedal ööl meie nõumehhed

ühhe wabbatmehhe urtsikus, ei möttelnud Jumala peale, waid kurrat ja miño issa rahhapung kihhotasid nende süddamed furja tööle. Wõeti siis ühhel meelel nõuiks: meie armolisko'kuninga issandis tappa! Messikappa kuningaks üllendada, aujärje peale tõsta, kuldroniga ehitada ja meie Ma kuningaks arwalikult kulutada. Selle peale wandusid wiekeste kindlat wannet. Kui legi wana kuninga sõbradest wasto pididi tõrkuma, sedda lubbati libbeda keele ehl rahhaga leppitada, ehl kui need laks ei aitaks sõdawäega ärrapelletada. Miña juhtusin koggemata sallaasja kuulda sama. Zrmabbe olli Merjama ladal pääd wässitanud ja se läbbi rohke juttuliseks läinud, kus tormlase kombel naisele sallaasja lobbises; pärast finnitäs mehhile kõrwast naisele, suud kinni sulguda, ja mõtles sellega oma ruñalust kähantada. Temma naine juhtus pühhapäwal firrilo teel miño wanna moriga kolko, nemad affasid maggust juttu westma, essiteks lastest, naabri naiste tannodest ja muust tühjast asjast, agga lodud naišterahwa kombe järrel: enne kui jannes kolmkord aewastas — olli sallaassit miño naise kõrwus. Kül pididi tema pärast sedda Zrmabbeme eidele pühha kolmekuningate nimel, enda auu ning truuse, iho ning inge peale tõutame sallaasja kinni piddage; agga nisaña pikalt kui Zrmabbeme emand keelt oskas laitseda, seisis jut miño naisokese suus warjul. Roddo tulles rakis ta mulle asja põhjani wälja, andis pealegi

mõne tunnistähhe, mis sallaasja pididi armaldama. Mina affasin asja süggawast läbbi mõtlema, kohhe tulli mulle ennemuistene konnade krossomine meele, mis wimalts wana issa kõrwa taewa tungis. Konnad tahtsid kuuningat sada ja waljo sundmise al ellada, kellel tännini lubba olnud iggas weeloigus passita liikuda ja kuddo tehha. Wana issa wiskas essiteks naero pärrast pakko neile jökke, ja kui konnad selle maggawa kuuningaga rahhul ei olnud, seadis wana issa tonekurge neile kuuningaks, kes neid nüüd taggakiusab ning kurnab, ja kuskil rahho ei anna. Armetomal kombel wallitseb tonekurg nende üle; kül ohhiwad nüüd ruinalad oma kaebamise krossomist, agga mis ohkimine enam aitas: kuuninga pis nok on näppistaja."

Reinowadder räkis sure ealega foggoduse ees, kōit ellajad kuulsid tema sõnu; tema nuuskas nina, kõhhitas ja lissas siis nõnda juttule jätke: "Wadake sõbrad! sähherdust wallitsust olleksime ka meie sanud; nõnda olleks ka luggu meiega olnud. Nuus kuuninga issand! ma kandsin teie eest oolt ja lootsin parremat palka, kui täna mulle wõlla sambaš pak fute! — Messiläppa kawwalus, kõwwersüddamelit ollemine ja kurjad tööd on mul wägga tuttawad; sellepärrast affasin kohkuma. Dõuseks tema meile kuuningaks, siis olleksime ühheskoos — kui rattas sittaga — kimbus. Meie kallid kuingas — taewa issa jätkago tema elloigga! — on kõrgest soost sündis

nud, wäggew, wahwa ning armoline, mõtlesin oinas
süddames: se olleks kurblik wahhetamise kaup, kui
Messikäppa teina assemele pañetsime. Mitto meie
suggune, kedda kubjas ehk aidamehheks seatakse,
on kolledam pinaja kui opmanid ja herrad; mis
kuñingat nurjatumast karrust wõime lota! Mõtlesin
mõne näddala ööd ja päwad selle asja peale, kudda
salla nõumeeste mõtled tühjaiks piddin teggema.
Nipaljo tundsin selgest, et kui warra miño issa
kätte jääks, siis wõiks ta rahha läbbi paljo sõbru
leida, sõddides wõito sada ja meie armoliko kuñin-
gat ärraawitada. Nüüd püüdsin murrega salla-
kohta ülesleida, kus warrandust warjul peti, ja
tahtsin sallamahti wargust warga taggant warra-
tada. Läks issa, wana kawwal, mul nurme peale,
lippas ta metsa päwal ehk ösel, külma: ehk palla-
waga, märja: ehk kuiwaga, ikka olin sallamahti
teina kannul ja lurisin wana mehhe teekäikisi. Üks-
ford lamasin jälle mätta warjul peidus murre ja
mõttega, kudda warrandust ülles piddin leidma,
kellest ni paljo olin kuulnud. Koggemata silmasin
seal issa ühhe prao wahhelt wälja puggema; pae-
kiwwide wahhelt astus ta otsego süggawusest wälja.
Miina seisin kui pu: not warjul, ei usaldand mitte
ingata; issa arwas enast üksi ollema, wahtis terraselt
iggale pole ümber, ja kui ei kaugel egga liggimail
keddagi ei näinud, allustas ta mängi, mis teile
tahhan kulutada. Nuko täitis teina liwaga täis ja

teggi ni offawalt maaga ühhetassaseks, et kes sile maga ei näinud, ial tohta üles ei olleks leidnud. Enne kui ärraläks, sibilis jalla assemet sabba ja niinaga silledaks. Sedda kawwaluse tööd õppisin sel päwal effimest korda maia kaddund issa käest, kes igga kõwweruse ning kelmi tö peale wägga arrind olli. Kui issa asjatalitusele sealt ärra ruttas, jäin mõtlema, kas ehk keia warrandus siin liggis mail wõiks warjul seista! Mega wiitmata astusin senna ja ahtasin warmalt tööle; liwa alt leidsin kohhe prao ülesse ja puggesin ahne süddemega sisse. Oh, imet, mis seal leidsin! kallid asju, penikest õbedat ja selget kulda olli senna koorma kaupa kofko pandud! Ei olle kõige wähemad lomad siin koggo-konnas tõest weel ni paljo warrandust ühhekoos oma silmaga näinud! Kohhe selsamal õhtul, kui ku olli tõusnud, tõttasin abbiakasaga seltsis rahha augule; meie nessimise ja weddasime ühtepuhko wõd ja päwad laks nädalat, ja sest et meil wantrid egga kārro ei olnud, teggi weddo meile suurt tusta. Tõrkumata truuses aitas kallis Ermelina mul koormat kanda, funni meie aega möda kõik kallist warra ühte sallapaika kofko saime koggund, mis selle tarbeks otsego lodud olli.

„Wahhe aeal piddas mino issa iggapääw oma abbimeestega nõuu, kudda kuuningale otsa teha. Nende kolledad nõupiddamised peate allamal kuulda sama. Messikap ja Kriimsilm läkkitasid kassowijaid

iggale pole, kes neile inna eest sõamehhi piddid tingima. Messikäp lubbas ossa palga rahha ette maksta, kui rahwast rutto ulgakeste kofko tulles. Miño laddund issa ulkus tüf aega melitawa kirjadesga maad möda ümber, arwas warranduse weel maa al paigale ollema. Ei põlgand ta waewa egga wässimust, waid tõrkis järko möda Allotaggose, Wirro, Järwa, Läne ja Harjo ma läbbi, läks talwel ülle merre Hio maale ja Kurrefare, kus rohkest palgalisi leidis, sest et seal rahwast paksemalt kui leiba kaswab. Sumwel tõttas ta Ema-jõe kaldale nõumeeste jure taggasi; ta oskas mõnda kantsakat tükki juttustada murrest, irmust ning waevast, mis teinale juhtund; isseärranis olli teina ükskord Sirtso soo peal kanges püssis olnud, kus klütid ja jahhi-koerad tedda tagga kihhotanud, et wae waga ello ning kassoka nende käest peastis. Rõemoga näitis teina abbimeestele kirjalehti, kuhho käerahha tõutuse läbbi tingitud palgaliste nimed ülles olli pandud. Messikäppa südda olli selle sõnumi ülle rõemus. Kofko arwates leiti et kasteist, kumme sadda Läne issanda wapraid, tuggewa ter rawa küündega suggulasi kofko piddi tulles; nisamoti seisis kōif kaesi, karro ning määra suggu wōssa Messikäppa poolt. Kaup olli iggaühhega nõnda leppitud, et werand aasta pall käerahhaks ette piddi maksetama; palgalised tõutasid oimalt kohalt effimese kutsmise peale kofko tulla. Täno Juma-

lale, et jõudsin nende nõupidamised tühjaks teha! — Kui asjad üllemal rägitud kombel korralist said seastunud, tõttas miino issa sallamahti ülle wälja oma warra watama. Zubba minnes teggid kurwad mõtted ja murred tema meele nukraks; agga midda enam ta frapis, siblis ning otsis, sedda wähemine leidis tema endist naudi. Nõnda olli kõik nähtud waew korraga tuulde läinud; kanges ingeahhastuses kippus ta meelt eitma.

„Agga kõige oole, tarkuse ja murrega ei jõudnud ta ärrawidud warra enam kätte sada. Meeles pahhanduse ning äbbi pärrast poos mo õnneto issa ennast ülesse; se kolle mällestus pinab böd ja päwad miino inge! — Seddawisi saatsin, kuñingale kasso püdes, nende kurjad nõuud tuulde ja lõppetasin oma issa ellopäiwi. Ei wõi ma praego sedda tööd kahhetseda, ehk mul kül kiusatus sest tõuseb. Kriimsilm ja Messikäp, kaks täitmata ahned, istowad kui auustatud nõumehhed kuñinga kõrwas. Agga Reino wadder, waene mehhike, kes oma issa kuñinga peast mise innaks ärraandis, saab ohheliko filmuse ja wõlla samba selle eest tänoks! — Kus weel teisi nisuggusi mehhi leida, kes teie kuñingliku ellopäiwile jätkust enast ärrasalgawad ja hääle meelel surma lähhawad kui miina?“ —

Kuñingas ja kuñingana, mõllemad liigrahha

ahned, alkasid sallanduu piddama, kudda enne Reinowadderi surma laddund Kallewi-poea ennemuistese warra endale wõisid pärrida. Nēmad astusid teistest kõrwale, üidis Reinowadderi enda ette ja küsisid sallamahti: Tunnistage üles, kus suur warandus peidus seisab? Reinowadder wastas: „Mis kasso teia warra juhhatamisest mulle tõuseb? Kuin-gas mõistab mind kohto läbbi surma ja miina pean selle eest teinale kasso saatma! Ussute õmetegi kind-lamast miino waenlast, neid wargaid ning rõõwliid, kes mind tagakiusawad, kui miino truust!“ — „Ei, armas Reinowadder!“ ütles kuuningana, „ei se pea ial mitte sündima! Miino kuuninglik issand kingib teile ello ja lubbab möda läinud aega ärra-ünnustada, kui meile rahhaauko ülestunnistate; teia kuuninglik südda pörab eldusele ja ei olle enān teie ülle suggogi wiyhane. Ellage eddespidi mõist-lisomalt, piddage teiste ellajatega rahho ja jäge meile truiks sullasels!“ Reinowadder kostis: „Ar-moline emān, palloge kuuningat, et wõttaks wan-dega teie tõutust miino wasto tõels tehha, ja endi-sed kurdad tööd ning efsitused opis ärraünnustats: siis lubban teile suremat warra kui praego kellelgi kuuningal on pärrandusels.“ Ärge uskuge, armas abbitasa, teia walle juttu! üidis kuingas. Mis teia wargusest, wallest ehk rõwimisest tunnistab sedda wõite kui tahhate uskuda, sest suremat wal-

lelito Mailmas weel ei olle nähtud kui Reinowadder! Kuuningana löstis: „Tõssi küll, et teia endine ellokäit laituse wäärt ja tõwerit on, mis meile uskumist telab; siiski peame meeletulletama, kui suurt kasso ta meile sellega satis, et oma issa, lelle ja teised liggi suggulased meie kassoks ohwerdas, ja nende kurjad nõupiddamised meile arwalikust tõstis.“ Kuuningas ütles: Kui arwate et elduse näitmisest meile suremat kahjo ei tõuse, siis tahhan seford Reinowadderi kurjad tööd andeks anda. Üksford weel, agga se on wiimne ford, tahhan teia juttu uskuda! tulletage Reinowadderile sedda meele: et ma oma kuuningliko abbeme peale wannun! kui teia eddespiddi üllekohhut teeb ehk wallestab, siis peab teia mino terrawaid küsi tundma sama, ja kõik teia suggowõssa põlwest põlweni.

Kui Reinowadder kuuninga teistiti mõtteid tähhele paani, wõttis ta südda julgust ja teia ütles: „Armoline kuuninga issand! se olleks pörase tö, kui aklaf sin teile wallet tunnistama, mis mõne päwa pärrast arwalikust tõuseks ja mind ukla sadaks!“ Kuuningas uskus teia sõna ja andis kõik wanaad süüd korraga andeks. Reinowadderi rõem olli otsata, et ni õlpsal kombel ellokitifikust ja waenlaste käest ärra peasis. — „Rõrge kuuningas, armoline issand!“ ütles Reinowadder: „Zumal sago teile ning teie auu wäärt abbikasale üksford tullemas ilmas lätte tas-

soma, mis teie miino waesele siin armo näitate: teie eldust mällestades tahhan ello otsani teie wästo täholik olla. Ei olle kuskil Ma:ilmas üht ellawat looma, kellele ma kallist warrandust ni hä meelega sowin kui teile. Sure armo eest, mis mulle praego ollete näitnud, singin teile Kallewi-poea kalli warranduse pärranduseks. Kus warra seisab, tahhan teile töt möda tunnistada. — Wõtke siis kuulda ja pange kohta hästi tähhele! Ommiko pool Lätti maal on üks suur liwane nöm, keskel nömme seisab paks kaddaka põesas, mis rahwas Marrika-põesaks kutsub, — pidage niime meeles. Põesa liggimail on üks allikas, mis Tõlparro allikaks nimetakse! need kohhad on liggistiko. Nimetud paika ei lähhä aasta otsal ei mees egga naine; surispä:kul ja nahkiir ellawad seal üksi. Senna matsin Kallewi-poea warranduse mahha. — Marrika põesa ja Tõlparro allikast, neid kaht niime teie ei tohi unustada. Minge abbitasaga seltsis isse senna, teil ei olle ni ustawaid sullasid, kelle oleks asjataallituse wõiksite jätta; parrem on kui isse senna lähhäte, sest warrandus on wägga suur. Kui Tõlparro allikast möda sate, siis näte kohhe laks lähhara ladwaga männi puud, sedda mis liggemal laemo pool seisab pange tähhele, et teie ei eks. Minge siis, armoline kuuningas, otselohhe selle essünepe männi peale, männi põhja pool juurde al,

pissut õmikut wasto, maggab liwa sees ennemuistene Kallewi:poea warrandus. Uffage seal kae: wama; teie leiate essiteks juurde al samblaid, kui samblaid nattoke kõrwale lükkate, pudub rikkas warra kohhe teil silma: paatrid, ristid, wanaad taalrid ja rublatükid, kuld presid, sõlled, sõrmused ja muud leiad ehte asjad. Nattoke süggawamas augo põh: jas seisab wimaks weel Kallewi:poea kuninglik auu: kroon, mis Messikäp praego kannaks, kui nende kurri nõu olleks siginend. Muid illo: asju ja kallid kiwisi, mis teie kulla ning õbbeda kõrwas pikkemalt weel leiate, ei joua ma ülestunnistada; egga tehta ka meie päiwil enam nisuggusi asju, ehk kui neid tehtaks, keddagi ei olleks, kes osta jõuaks! Kui teie, armoline kuningas, tõid sedda kallist warrandust oma silma ees näte, siis mõtlete lahkest miino peale: Oh Reinowadder, õiglane rebbane! kelle käppad kallist warra sambla sisse liwa alla matsid, sago siino kassi hästi käima, kus sa ial seisad ehk ligud! — mõtleb teie kuninglik südda." —

Nõnda lõppetas wallelik juttu, ja kuningas ütles: Teie peate mul isse teejuhiks kasa tulles, kudda muido senna oskan? Ma ollen kül mõnda Lätti: maast kuulnud, ka Kura: ja Littuse: maa nimi, Larto: ning Tarapait mul mõnikord kõrwa kost: nud, agga Marrika: põesas ja Tõlparro: allikas on mul alles teadmata; kas ehk ollete jälle wallet mulle

luiskanud? — Reinowadder kostis: „Wai ma teid saugele juhhatasin? Olleksin teid Inglis- ehk Turgis- maale otsima läkitanud, siis mõiksite kahhewahhel olla. Mikspärast teie ni uskmata ollete? Kõik, mis tunnistasin, on tõesti liggimail Lätti- maal leida. Klissige koggolonnas ühhe ehk teise ellaja käest, kas nemad nimetud kohtast ei tunne?“ Seal kutsuti jännes Argplüks kuuringa ette, kes kui awa leht wab- bisedes senna astus. Reinowadder üidis: „Astuge julgest liggemale, teie peate kuuringale wandega tun- nistama, kas teate kus Narrika põesas ja Tõlparro allikas on? Jännes kostis: Tean kül; need kohhad on sures liwa nõmmes, Tõlparro- allikas seisab Nar- rika- põesa liggimail. Narrikast kutsutakse sedda kaddaka põesast, kus wõimal aeal oinas Kohhekella issa sallamahti klubbimarki rahha teggi, kunni tedda finni wõeti ja Ria turrul laaki pandi. Ollen seal paljogi külma ja nälga kannatanud, kui mõnekorra tarjakoera Krantsi eest senna pakko putkasin. Rei- nowadder ütles Argplüksile: „Teie wõite ärraminna; kuuringa issand on teie teejuhhatamisega rahhul.“ — Urmas Reinowadder! ütles kuuringas lahke sõnaga: ärge pange pahhaks kui äkkilisel meelel teie juttu ei uskund, ja tulge mulle isse teejuhhiks kasa. Kawwal rebbane wastas: „Wägga õnnelik olleksin, kui mul mõimalik olleks täna teiega seltsis Lätti- maale minna; agga ei tohhi sedda teha. Abbenedes pean teile

tunnistama, ludda ütsford paasto aeal efsin ja se-
läbbi firriko nuhtluse alla langesin, et mind foggo-
dusest wälja lüklati. Omme enne walget tahtsin Ru-
salusse minna, kirja ning muid patto andeks palluma.
Jõuan sealt wabbandatud taggasi, siis tohhiin julgest
teie kõrmas kõndida. Tahhassin tänna sedda tehha,
wõiksid mõningad lorriseda: mis pörane luggu se-
on, meie kuninga issand peab Reinowadderiga sõb-
rust, sedda isse ilja aea eest surma mõistis, ja kes
pealegi firriko wande al seisab. — Teie näte, armo-
line kuninga, mõnusam on, kui tänna teine teisest
lahkume. — Tõssi kül! ütles kuninga: mul ei
tulnud sedda meele. Sõbruse piddamine teiega ei
lähhä mul enne korda, kunni ennast firriko nuhtluse
alt ollete peastnud. Jähes ehk mõni mu ustar
mees wõib mulle teejuhiks tulla. Ma annan teile
armolikult lubba, ommiko warra teele minna.
Taewas sago teie wagga teekäiki iggapiddi õnnis-
tama, ja aitko teid meeleparrandusele!

6.

Kuuningas lõukoer istus künkale sure kiwvi otsa, käsks rigi: allamad murrule mahha kükkitada, suurt suggu nihästi kui allamad — iggamees oma paika, kõrwad lahti teha ja suud kinni sulguda; Reinowadder seisks kuuningasa kõrwas ja libbitses sabbaga. Kuuningas turtsatas paar korda ja ütles siis: „„Dige wait ja kuulge minno juttu, linnud nihästi kui ellajad, tehwad ning rikkad, weited ning sured, kõik kuulge nüüd mino sõnu! Teie, mino sured issandad, ja kõik teised kuuningliko auu ning wolli ka: allamad: Reinowadder rebbane seisab siin mino wolli al: ürikesse aea eest peeti nõuu, tedda mõlla pua; agga teia on meie kuuningliko au: järje ees paljo sallaasju ülestunnistand, sellepärast kingime teimale ueste oma kuuninglikko arno ja mõttame teia juttu uskuda. Peale sedda on kuuningana, meie auuwäärt abbilasa, teia eest wägga pallunud, mispärast Reinowadderiga leppin ja kerre ning ello priuse teimale tõutan. Meie kuuninglik ool ning wolli saab eddespidi ka Reinowadderit kaitsema ja teia üle warjama; siis käsiti mino teid, kui ello teil armas on: auustage Reinowadderit, teia naist ja lapsi iggas kohhas, kus teie — olgo õsel ehk päwal — nendega kolko juhtute. Mina

ei wõtta pikkemalt kaebtusi Reinowadderi peale enam kuulda, mis kaddeus ning kurjus teina peale tõstab; teina endised kurjad tööd jägo uunustusse, sest teina aklab tõttelikult meelt parrandama. Omme ommiko warra wõttab teina pauna selga ja keppi lätte ja lähhäb wagga mehhe kombel Kusalusse endisid pattu kahhetsema, egga tulle enne taggasi, kunni kõi wanad wõllad andeks on saanud. — Hints ütles tullise wihhaga suud möda Kriimsilma ja Messikäppa issandale: meie tö ja waew läks üsna tuulde, oh olleksime kangel — kangel siit, ehk neelaks maa meid alla! Kül armo leidnud Reinowadder meid kolmekeste nüüd uffatusse sadab. Üks film mul lõppes, nüüd kardan teise eest! Messikäp kostis: Ma näen, mõnus nõu on meil kallis assi! Agga Kriimsilm ütles: Se assi on kül kantsakas, siiski läkki jalla pealt kuninga jure. Teina astus Messikäppaga seltsis wihhaga kuninga ja kuningasa ette. Seal tõstsid neimad kahhekeste paljo kaebtusi Reinowadderi peale ja räkisid äkkilise sõnaga; agga kuningas ütles: „Kas teie mino juttu ei olle kuulnud? Miina ollen Reinowadderi uest armoga wastowõtnud. Mis teie, tolwanid, weel tahhate?“ — Kui kuningas nõnda wihhaga üttelnud, käskis ta mõllemid kinniwõtta, sidduda ja wangitorni eita; sest Reinowadderi jut nende sallakurjusest tulli kuningale meele.

Ülkitselt olli Reinowadderiga luggu opis teisiti läinud; teima peasis kimbust ja tõukas oma peales kaebajad äbbi ning willetsuse sisse. Kawwalal kombel oskas teima asja nõnda tallitada, et tül nahka tarro turja pealt — pikkuti ning laiuti üks jalg — mahhanülliti ja temale tee paunaks tehti. Ruiniga gasa käest pallus Reinowadder weel pastlid, üteldes: Teie wallitsejite mind, armoline kuñinglik emand, armo teekäijaks, aidake mind nüüd teele walmistada. Kriimfilma issandal on kaks pari pastlid, egga se palju olleks, kui teise pari mulle annaks. Tallitage, armoline emand, sedda asja kuñinga, meie issanda läbbi. Ka Kriimfilma emand wõiks oma lingsadest ühhe pari mulle anda, teima istub enamist koddo leepaeal; mis ta seal lingsadega teeb?" Ruiniga gana kostis naeratades: "Nemad wõiwad mõllemad teile pari linge anda!" Reinowadder tänas wisakast elduse eest ja ütles kumardades: "Mul on nelli uut linge, nüüd ei tahha ma piksemalt aega wibitada. Rõige õnnistuse ossaliseks, mis wagga teel nõuan, peate teie, auus emand ja kuñingas, sama; teie mõllemate eest tahha nkolmforda iggapäaw palwet piddada. Jumal sago teile üksford kõit armo rohkest kättetassoma, mis mulle waesele ollete näitnud."

Kriimfilma issandal wõeti lingsad esimese jalga dest keddre luuni mahha, emandale nisañoti taggumise

jalgadest. Mõllemad waesed kautasid jalgade küllest nah-
ha küüntega, lamasid sures wallus wingerdades
Messikäppa kõrmas maas, ja otsid surma; agga
Reinowadder olli kingad ja pauna wõtnud, astus
nende jure ja ütles pillades Kriimsilma emandale:
„Kulla, pai eideke! näete, mis kenast teie ued kin-
gad miño jallas istuwad, otsego olleks mulle tehtud;
ma lodan kaua neid piddada! Mõnda waewa näg-
gite kül mind ukka sates, miña näggin nisañoti
teie pärrast waewa, agga wata õnne: miño tõwaew
allas parremine sigginema. Teie rõemustasite enne
sedda, nüüd on rõemustamine miño käes! se on
Mailma wiis. Teed käies tahhan iggapäaw teie peale
mõttelda ja meeles piddada, et teie mulle mehhega
kaks pari tubli kingi, ja Messikäp hä pauna andis.“
Kriimsilma emand ütles wallosast ohlades: Meie
patto nuhtluseks lassib Jummal teie kurjad tööd
siggineda, agga üksford saab ka teie mõet kuhjaga
täis. Messikäp ja Kriimsilma issand ei lausund sõña;
Reinowadder piddas mõttes nõuu, mis pussi Hint-
sile piddi teggema, kes üksi seford teotamata olli
jäänud.

Teisel ommikul wõidis Reinowadder ulge ras-
waga kingi, enne kui jalga panni, wõttis pauna
selga, keppi kätte ja tõttas siis kuninga jure jumä-
laga jätma. Terretades ütles tema: „Teie
allam sullane on praego minikul; [tutsuge õma

pappi ja sundige tedda mind õnnistama, et mino wäljamineil ning sissetullil õnnistatud olleksid." Dinas Rohhewel olli kuñinga koas pappi ametil, tedda laskis kuñingas silmapilgul senna kutsuda ja ütles: "Luggege mõni teña palwe Reinowadderi issandale ja õnnistage tedda teele, teña lähhäb kaugele rändama, ja tulles kui pühha mees üksford taggasi." Dinas kostis allandlikult: "Armoline kuñinga issand, eks teie olle kuulnud, kudda Reinowadder firrifo wande al seisab? Õnnistaksin tedda täña, siis langeks praust ning piiskop ühtlase mino kaela peale ja kissuksid mantli mul seljast. Wõiks asja sallamasti toimetada, et Kurrefares ja Kusalus teadmata jääks, siis täidaksin rõemoga teie kuñingliko tahtmist." Kuñingas ütles äggedaste: "Mis pik lorrise mine se on! Tahhate Reinowadderi issandat õnnistada, siis õnnistage; kui ei tahha: siis minge oma prausti ja piiskopiga seltsis pörgo. Wai kas ehk affan teie suggusi essiteks weel palluma? Kas sa imet nääd! teie julgete mino wasto tõrkuda!" Rohhewel otsis kõrwa tagga süggades nõun, teña kartis kuñinga mihha, agga ei tahtnud süiski mantlid kautada. Süiski mõttis ta ramato taskust, affas palweid Reinowadderi ülle luggema. Pärast õnnistamise suitsetamist andis oinas tee mehhele pauna ja leppi, ja teekäia olli walmis. Teña ütles petliko silmaweega: "Palloge mino

ees! iggapääw kunni taggasi jduan." Kuuningas küsis: Miks teil ni suur kiir tagga? Jäge täna mulle weel wõersiks, teie ollete mul wägga armas. Reinowadder wastas: "Armoline kuuningas! ärge wiitke pikfemalt mino aega; miina tõttan pühha teekäigile, sellepärast andke mulle lubba lahkuda."

Kuuningas andis kohhe pallutud lubba, ja kästis, et kõik suremad issandad Reinowadderit saatma lähkaksid. — Käske täites sadeti Reinowadder sure auu ning illoga linnast wälja, mängi- ja laulo-mehed käisid ees. Messiläpp ja Kriimsilm eimandaga watasid ohkades wangitorni aknast Reinowadderi uhket minikut. Minnes ütles Reinowadder kuuningale: "Kandke oolt, et need kaks kurjateggijat pakko ei pease! piddage neid wangitornis böd ja päwad abhelas. Peaseksid nemmad lahti, siis olete teie elloots liggidal. Mõttelge mino sõna peale, aus kuuningas." Seddawisi räkides läks temma wagga näol, agga kurjad mõtted süddames teele; kuuningas tõttas surema issandatega linna taggasi. Kohhela ja Argpüksi meel läks ärdaks Reinowadderist lahkudes. Rebbane ütles nende silmapissaraid nähhes: "Miino kõige armsamad sõbrad! jännes Argpüks ja oinas Kohhela! kuis raadtime meie üks teisest siin jubba lahkuda? Wõtke armastuses wae waks weel tük maad minoga eddasi minna! Teie saatmine on mulle üks armo kingitus. Teie ollete

mõllemad waggad õiglased mehhed, kedda iggaliis
auustades kidad; teie saatmine tooks mulle õnne. Teie
sõte üksnes paasto toito, ei wõtta lihha aiso ial
õma suhhu, sellepärast on teie südda ni wagga.“
Misugguse suud möda juttuga pettis ta rumalaid,
kes kedda saatma läksid kunni Kurjasunnitus mõisa.
See peal oskas Reinowadder neile teña sõbraliko
juttusi räkida.

Reinowadder Nebbane.

(Teine lissandit.)

Due wärrawa tagga ütles Reinowadder oinale:
 „Täge, armas Kohhekel, ni kava ufse ette otama,
 funni jānes miño furwastand abbišasale nattoke
 trosti saab andma; meie due al kašwab wägga mag-
 guš arro-ein, leppige ni kava sellega funni meie
 taggaši tullemme.“ Urgpüks astus teinaga tuppa,
 kus Ermelina lastega jures abhastusses ollid, sešt
 neinad ei lootnud perremeesť eĩnam taggaši tullemma.
 Kui Ermelina abbišasat pauna ning leppiga nāggi,

üdis ta rõemoga Reinowadderi faela langedes :
 „Reinowadder, miño kallis silmaterra ! fuddas teie
 kassi ni õnnelikult káinud, et elloga waenlaste káest
 peasite ?“ Reinowadder kostis : „Subba ollin ukka
 mõistetud, wangis finni kõidetud, wõlla-reddeli peal !
 agga kúningas allastas miño peale ja peastis mind
 surest áddast. Mind sadeti pealegi auo ning illoga
 linnast wálja, Messikáp ja Kriimsilm emandaga
 jáiwad miño eest káemehheks. Jäñesse Urgpüks
 kinkis kúningas mulle armoandmise tunnistáhheks
 ja andis lubba teńaga tehha, mis ma tahhan, sest
 kúningas ütles : Urgpüks on kõige enám teie peale
 wallet tõstnud. Sedda peab ta mulle kohhe wastama,
 ma tahhan teńale wõlga kátte tassuda.“ Jäñes
 kulis ehmatades sedda juttu, seisis kui kúpsetatu ja
 püdis pöggenemise lábbi enást peasta. Reinowadder
 pörkas ukse peale wasto, ásmas jáñesse kórrist kúun-
 dega finni ja affas tedda kágistama ; Urgpüks
 kiffendas ellofombel : Kohhekel, tulge appi ! tulge
 appi ! wagga mees — — Pikkemalt ei sanud ta
 rákida, rebbane olli teńa kórra árrapurretand ja tosko
 wálja wõtnud. Siis kutsus ta naise ja lapsed sa-
 gile, útteldes : „Tulge jáñese lihha söma, mis wágga
 maitsew on ; effimest korda saab teńast tühjast meile
 kasso.“ Nėmad nūlgisid jáñesse ja pańid nahka.
 Ermelina ütles mittokord sües : Táńo kúningale ja
 kúningasale kalli roa eest ! „Táitke agga priskest
 kóhto,“ ütles Reinowadder : „sest korrast on meile
 kúllalti, kúll murretsen omseks jálle wárskit toito.

Uega möda lodan fõigele waenlastele sesuggust palka anda, kui jännes täna sai. Ermelina ütles: Tahtsin ammogi küsida, kuidas ni õlpsast nende käest peasite? Reinowadder kostis: „Jut wõttaks meil wägga paljo aega, affaksin fõif pettust üllestunnistama, mis läbbi kuininga käest peasin. Ei meie sõbrus kuiningaga kaua ja kestma; kui teäma tõt kuleb, siis lähheb tulline wihha teämal miäno wästo põllema. Saaks teäma teistforda mind oäma wolli alla, ei siis jõuaks eänam õbbe egga fuld mind peastma. Armo ei olle nül lota, sedda ma tean; teäma lasseb mind üllespua; — meie peame siit ärrapõggenema. Läfti ülle merre Some male, ehk Rootsi! seal ei tunne meid kedagi; meie ellame tassaillofeste sealatse Ma arritud kombe järrel. Saewas sago meid aitama! Some on maggusat toitu küllalti: kaänu, aäni, parta, jännesid ja muid puddu-ellajaid farja kaupa. Seal on kēnad fõrged mäed, fured järwed ja suiwel illusad ilmad. Some merri ning järwed on källo täis, kuhho sabba sisse pistad, tulleb neid tossina kaupa külgi. Tah, armas naisofene! kui rahholist ello iggatseme, peame Some male põggenema. — Pange, armofene, tähhele, mis teile ütlen: Sel korral peasin walle läbbi kuininga küsist; lubbasin teämale kuininga Killewi-poea warranduse pärranduseks: juhhatasin kōhta, kus rahha auk peab seisma. Lähwad neämad juhhatud kōhta otsima, kust middagi ei leia, ja saab kuiningas märko, et tedda petsin, siis süttib teäma tulline wihha põllema. Sedda wallet

ei jõua fegi möttelda, mis fuuningale luisfasin! Ei olle ma weel ello ilmas suremas äddas olnud; jubba ollin, ohheliko filmus kaelas, wõlla al reddeli peal! ei tahhaks ma teistforda sesuggust tempo enam nähha sada; ei lasse ma enast teistforda fuuninga linna petta, kust waewaga peasin." Ermelina kostis nutral meel. "Mis meist nüüd peab sama? Kehwad ning waesed olleksime wõeral maal; siin on meil kõik parrem ja tahtmist möda. Kes tohhib teie käest, armas Reinowadder, pärris mõisa ja walda wõtta! Mikspärrast tahhate oimalt maalt pöggeneda? Meie ellame siin rahholiste, mõisi on kindel; — tulleks fuingas sõawäega seie, meil on sallauksi ning urkaid iggas kohhas, kust wõime sallaja peasta. Teie teate selgest et meid wäekaupe leddagi kätte ei sa. Teie tõutamine Come maale minna, teeb minõ süddamele abhastust." "Armas naisofene!" kostis Reinowadder, "ärge affake enne aego kurwastama! minõ ei olle weel läinud." Pange tähhele, mis ma ütlen: õlpsam on wandega tõutada kui surma minna. Sedda foormat, mis wande tõutamine minõ süddamele teeb, wõiks kas sabba otsas ärrakanda. Kudbas praego räkifite, nõnda tahhan tehha: ma jään koeo, mingo Kurrefari kes tahhab; mul ei olle seal middagi tallitamist; minõ jään rahholist teie jure ellama, küll same aega möda nähha, mis fuingas teeb; minõ kawwalus saab teima tuggewuse ülle wõimust wõtma.

Dinal läks wärrawa tagga odates aeg iggaweks,

teema affas nurrisama: „Urgpüks, wennikene! affake lahkuma! Tulge ja läkki minema?!“ — Reino: wadder ruttas sedda kuuldes toast wälja, ja ütles: „Armas sõbber, jāñes Urgpüks pallub andeks, et jalla pealt ei wõi teie kasa tulla, teema on miño naišterahwaga maggusal juttul, minge nattoke maad sam-sammo eddasi, kül jāñes tulleb üppates tagga järrel.“ Kohhewel küssis: Mis kassa teil olli? ma kuulsin otsego olleks jāñes mind appi üdnud? egga teimal middagi willetsust ei olle sündinud? — Raw: wal rebbane kostis: „Se luggu juhtus nõnda: miña rälisin tõutatud teekäigist, seal läks Ermelina südda ärdaks, teema langes mineštades kui furno meie kätte. Urgpüks kohkus sedda nähhes ja affas kiffendama: Kohhewel, tulge appi! tulge appi! täddi tüttar on surremas! Teema kassa ärratas Ermelina: mineštusest.“ Dinas uskus kelmi juttu, ja Reino: wadder liisas weel jure: „Lahkudes pallus mind kuñingas mõnda salla asja pärrast weel teadust anda. Miño kirjad on walmis, olge ni hä, armas lelle: poeg, wõtke kirjatasko kasa. Et pitserile rikkomist, ja kirjad te peal märjaks ei sa, ollen neid Messis: kappi nahhast tehtud pauna pannud. Kuñingal saab suur rõem miño kirjade ülle ollema, teema saab teid auoga wastowõtma.“ Reinowadder läks tuppa, wöttis tappetud jāñese pä, mässis nartsu sisse ja pistis pauna; pauna su sõlmis ta kindlast kinni. Wälja astudes ütles teema oinale: „Ripputage paun rihmaga kaela ja piddage oolt, et teel kirjatasko

suud lahti ei te, minä ollen enä kää järrel taasko finni pannud, kuuningas tunneb minä sõlmed. Sate kuuninga jure, siis nimetage mõisto kombel, kui ollesite mulle hääb nõu annud ja mind kirjotamise jures aitanud; se toob teile kasso ning au." Kohhifelalla südda läts rõemfaks, teäma üppas logeti ühhest kohhast teisi ja ütles: Reinowadder, armas kaim, nüüd näen selgest, et teie mind armastate ja mulle au tahhate sata. Kõit issandad sawad mind kiitma, et ostasin tarfa mõtteid ja sõnnu teile juhhatada. Teie saatmine juhtub mulle õnneks. Kas jäänes ei tulle minoga seltsis? "Ei weel," kostis Reinowadder: "meil on Urgpüksiga weel mõnda räkimist, mis teäma susõnaga minä kirjale liffaks kuuningale peab sellestama." — Suimalaga, kallid lallepöeg! ütles Kohhifel lahkudes. Põuna aealjõudis teäma kuuninga kotta taggasi.

Kuuningas küssis, kui tedda paunaga näggi: "Kohhifel, kust teie tullete? kuhho Reinowadder isse jäi, et pauna teie kätte andis?" Dinas kostis: Teäma pallus mind, armoline kuuningas, sallakirjad teie kätte tua, mis meie ühheskoos wäljamõtlesime ja üllestkirjutasime; minä olin teäma tru nõuandja ning abbimees. Paunas leiate kirjad, mis Reinowadder kinnipannud ja pauna su kunsstliko sõlmedega siddanud. Sa kuuningas käsks, et kobras, kes mitto wõerast keelt mõistis ja kuuninga koas kirjutaja ammetit pidas, pauna lahti teeks ja kirjad wäljawõttaks. Kobras peastis Hintsä abbiga pauna su lahti, agga mõllemad kohkufid, kui tappetud jäänes

werrine pä paunast wälja tulli. Kobras üdis :
 Wägga imelikud firjad need ! kes neid firjutawad,
 ehk need oskawad ka luggeda." Siin on Argpüksi
 pä, kudda iggamees wõib tunnistada. — Kuñingas
 ja kuñingana ehmatasid wägga, ja kunningas ütles
 pääd wangotades : "Oh, üllekohtune Reinowadder !
 saaksin sind kätte ! kuddas mind petsid ! oh et siño
 wallet affasin uskuma." Ja kuñingas, kuñingana
 ja kõi ellajad jäiwad kohkuma ning murretsema.
 Agga Lõupard, üks kuñinga liggisullane, ütles :
 "Tõeste ! miña ei mõista miks teie ja kuñingana
 selle ülle ni wägga furmastate. Jätke tühjad mur-
 red mahha ja olge julged ! Eks teie olle rigiwallitseja
 issand, selle sundi kõi lomad peawad kuulma ?"
 Kuñingas kostis : "Sellexärrast ei tohhi teie imeks
 panna, et miño südda kurb on. Miña eksisin ras-
 kest, et üllekohtuse walle peale oma trui sõbradele
 kahjo teggin. Messikäp ja Kriimsilm emandaga on
 kolmesteste teotud sures wallus. Et ühhe wallelisko
 juttu peale üllema rigi-issandaile teotust teggin, se
 kautab miño nime kuñingliko au. Miña kuulsin
 kuñingasa palwet, kes Reinowadderi wallet õlpsast
 affas uskuma ; agga nüüd tulles kahhetsemine ilja,
 ei aita siin enam ükski nõu." Lõupard kostis :
 "Kuñinga issand ! wõtke miño sõbralisko palwet
 kuulda ; jätke leinamist mahha ! tehtud üllekohhut
 wõite jälle hääks teha. Andke karrole ja hundi-
 parile oina leppitusseks, kes isse fitis, kudda tema
 Reinowadderile nõu annud ja abimehheks olnud ;

sedda kujurist peab teäma meile nüüd kätte tassoma. Pärast sedda lähme ühheskoos sõawäega Reinowadderi kerre peale, püame tedda ellosalt ja pome, kui assi siggineb, tedda seddamaid wõlla, enne kui aega saab uut wallet wälja mõttelda."

Se nõu olli kuñinga mele järrel; teäma kästis filmapilgul mõllemad ilmasüta teotatud issandad oma ette kutsuda ja neid auoga wasto wõtta. Siis kutsuti kõik ellajad aujärje ümber kokko ja kuletati awwalikult, kudda Reinowadder walletanud ja oinaga seltsis wagga Urgpüksite otsa teinud. "Wõtke!" ütles Kuñingas, "hunti ning farro auoga wasto, leppitusseks tõutan neile oina sugguwõssa iggaweseks aeaks pärranduseks." — Löopard tõttas wangi onesse, peastis Messikäppa ja Läne-issanda ahheladest, üteldes: "Miäna kuletan teile rõemsaid sõnumid! Kuñinga rahho ning priust! Kuñingas kahhetseb süddamest sedda ädda, mis teile tehtud ja lubbab teile leppitusseks oina kõige teäma sugguwõssaga Ma-ilma otsani. Teie woite neid iggaskelhas püda, olgo metsas ehk laggedal. Pealegi antakse teile weel lubba, Reinowadderile iggal kombel kahjo tehha, nisammoti teäma naise ja lastele. Sedda kuletan teile kuñinga nimel. Teäma ja kõik, kes eddespidi teäma järrel wallitsemas, sawad sedda tõutust piddama! Nüüstagenüüd willetsust ja wandoge su ning sõnaga kuñingale ueste truust."

Leppitus olli tehtud; oinas pididi elloga tõutust finnitama, ja seisab weel tänapäaw teäma sugguwõssa hundi ning farro wolli all. Sealtap se igga-

wene wihtamine ja taggatiufamine tõusis. Sundid tükkimad nüüd julgest lammaste peale, sest et wanaast õigus nende käes. — Messikäppale ja Kriimsilmale auustuseks walmistas kuuningas uhke wõeraspeo, mis taks näddalat peti, ja kõige ilmale arwalikult näitis, kudda hunt ning karmo ueste kuuninga sõbrust leidnud.

7.

Oh, sedda ello ja õnne! oh, sedda piddu ja põlwe! mis kuuninga koeas peti. Ahjo ferriksed ohkasiid maugo koormade, lauad seppiko ja kätti kuhjade al. Torro-pil ja wiol fergitasiid murrul nore rahwa jalgu. Messikäp istus Kriimsilmaga kuuninga kõrwas, suitsetasiid kartuse-tubbakat ja westsiid maggusat juttu; kuuningas püdis neid arwalikult auustada. Ei olnud wanaema rahwa mällestusel uhkemat piddu nähtud, kui praego kuuninga koeas olli. Arrakas ja noor siik olliid offawamad tantsumehhed; orraw, kas ja rahn roñisiid wõidu ridwa möda üllesse, kuhhu iiri, pähkliid ja tõukusi otsa olli pandud, mis wõitjale palgaks lubbatud. Üksteisest wäggise möda püdes libbisesiid roñijad ühheskoos mahha. — Wõningad teised wiskasiid furni, weddasiid wäggipulka, kaswatafiid tamme, lõid kufferpalli, ehk teggid muud nalja. Linnu-pigad ja neljajalgsed neiod õiskasiid figel Arjo-tralli, üks wana tuddipä arrakas westis ennemuistest juttu. Õllekannud ja winafrusiid käisiid saggedast ümber, su iggamehhel südame mõdeduks. Ehk küll wõeraspeolisi küllalti koos

olli, fiiski sadeti iggale pole ueste pallojaib, et rohke mine rahwast tulles. Maanteed ja förtsid ollid terahwast täis, otsego olles kuskil liggimail lata lifumas.

Wana wend Reinowadder seisis koddu ahjo peal ja ei uffaldanud wõeraspeole tulla, kuhhu mehhike nahha ehk olles münud. Tõutatud tekäik ei tulnud temale mele, waid mõttes käisid ue üllekohtuse tõ peale. — Kuñinga kotta olli neil päiwil üks wana fulus laulik ja kandlelõja tulnud, kes mõnda kentsakat luggu Reinowadderi issa-issast rahwale fulutas. Reid laulusi kuuldes läks ellajate selts wägga rõemfaks: wõitles, üppas, kopsis päid ja sarwi kofko, lafsatas nokka, ehk sillis sulgi ja karwu silledaks. Poisikesed puhhusid sarwe, lõid supilli, aijasid lehtpilli ja pao:willet, et mets lafsas. Tüttarlapsed teggid kassi:märssisi, kaste:einast sanikesi ja puñusid lillesi lindi wisi kofko, mis pärja peale pannid. Kriimsilma emand olli kuñingasa käest ue sakfawärki tañu sanud; uhkus aijas wañamori niña kõrgek. Messikäppa wañem lellepöeg, Wändra:päts, üks naljakas foera:ammas, oskas Pohla ja Mustlase tantfi, mis kõiñidele teña olli wadata.

Subba ollid kahheksa peo:päwa üllemal lustis möda läinud, seal astus pissoke koddojäñes, Kanin:ken nimi, kuñinga ette, lumardas werriise päga allandlikult ja ütles nukral meel: „Issand! kuñinglik issand! ja üllemad rigi nõuomehhed! allastage miño wäetifese peale. Miña waene olin mõrtsuka Reinowadderi küsis, et waewalt elloga peasin. —

Gile weife fefkommiko aeal juhtufin teed kääes Kurjassinnitus mõisa wärrawasse, kus Reinowad- der murre pingil kõhhuli maas olli; ramat seisis teina niina ees. Ma astusin tassase sammuga teinast möda. Lipsti! fargas ta forraga maast üllesse ja astus lahkest terretades mulle wasto. Enne kui aega sain terretamist wastowõtta, tundsin ta mõrtsuka küned jubba kuklas. Ruttust kõhhuli eites peasin waewaga teina käest, pistsin kui tuul puñuma. Reinowadder ahwardas täie suuga: kül ma so raipe kassuka teineford pärrin! Miina andsin jalgile lõhna, et kannud wälkusid; ei ehmatas annud aega tähele panna, kudda üks kõrw mõrtsuka kätte jänud. Weriseks kriimustatud pääst näate teina rabbamise jälgi. Se on awwalik fangekaelus ja kuñingliko wolli põlgus, kui nisuggune rõwel ja mõrtsukas waggaid tekäijaid kiusab ja neile — "

Koddojānese juttu lõppetab sõnaks warres, lianimēga Wargafilm, kes kuñinga ees nokka kuñardades ütles: „Huorikas issand, wäggen kuñingas! wägga nukraid leina sõnumeid pean teile kulutama. Udda ja ahvastus tõmbawad teiepaelad fangeks! Ei jõua ni pikkalt willetsust teile kulutada kui tarwis lähheks. Tuttustamine lõhhub uest mo furwa süddame ruskus: oh willetsat luggu! Kes muina forest ilmaile tulnud, kaewago miino ahvastust! — Dmniko effimese kulle aeal wõtsime káo petmise wasto mõne wihm-uufikese suruseks, pañime lingad jalga ja alkasime koddunt tulles. Terraw.

not, kallis naisoke miinuga seltsis; kes õnnetust ette teadis! Wersta kaks siin pool Rabba kõrtsi leid-
sime te äres Reinowadderi furnu kehha; silmad taggurpidi, feel rippus pikkali suust, mehhike olli walmis. Ehmatades tõstisime leina kissa! Reino-
wadder ei tõstnud kõrwa egga sabba. „Oh ädda ja õnnetust,“ üüdsin ma kurtse: „teia mehhikese tos on läinud!“ Mõllemad kurtisime teia surma, naisoke pühkis põllega silmi. Ellast nokkisime teia kõhtu ja pääd; Terrawnot kulas, kas südda tulsus? Kõit olli waif; meie ollesime wõinud selle peale wanduda, et ingelest enam ei olnud. — Agga kuul-
gem, mis sündis! Terrawnot waotas kadduno sil-
mad finni, püdis laiale jäänud suud kofkolitsuda — seal pigistas wõllaroog äktselt ambad kofko ja am-
mustas karnapsti! mo naisokese pä nokkaga tükkis otsast; werri purtsatas kaugele. Kõlle luggu sündis filmapilgul; ehmatust ei jõua ma räkida. Mo südda wärriseb praego kui awa leht; oh õnnetust! Reino-
wadder ähmas mind; õnnelt peasin lendu, muido ollesin teia kõhtu läinud. Toho! kurri loom, mis nüüd nähha sain. Ta õggis mo kalli naisokese luie ja sulgiga tükkis nahka. Miina willets mehhike näg-
gin kolledat tööd ja ei wõinud appi minna. Südda ei annud mahti ärraminna, ma istusin kõrge kuse ladwas kunni wõllaroog ärraläks, siis tõttasin wer-
rise tö asjet watama. Ei olnud suremad järrele jäänud kui mõned werre pisad ja kaks, kolm tiwa sülled. Iihhe werrise sulle wõttin nokka, mis alland-

lifo palwega kuñinglifo auojärje ette pañen: oh allastage miño waese peale ja andke mõrtsokale jälledat nuhtlust, et wagga werri teie peale ei lähhe kaebama. Tahhate teie temale andeks anda ja nuhtluslega wiibida, siis — ärge pange pahhaks, kui järsko wälja ütlen: siis ei maksa teie kohto õigus mitte kassi s— a!

Kuñingas lõukoer kiffendas mõurades: „Reinowadderi nuhtlus peab põlwe põlwele mällestusseks jääma. Ma tahhan oña kuñinglifo abbeme ja terawad küned mahha eita, kui tedda nuhtluseta jättan. Kergelt uskusin ta luiskamist ja peastfin tedda wiimati wõllast, kuñingasa palwe peale. Egga ma siiski wiimseks kahhetsejaks jä, kes naise nõu läbbi õigelt teelt efsis.“

Messikäp ja Kriimsilm nälpasid teelt, otsego olleks jubba Reinowadderi mauf ferritsel olnud; agga kuñinga põllewa wihha pärrast ei usaldanud nad rälida. Mattokese aea pärrast ütles kuñingana: „Ärge wihhastage ülle liga, armoline issand. Sagge wande tõutus teeb teie wäewalla ja sõna wõlli wiimaks rahwale naeruks. Wanne ei olle karjapoisfeste mäangi assi. Mis tarwis teie wannute? Andke ennemine käske, et mõningad wälja lähwad, Reinowadderi käed selga seuwad ja tedda seie towad. Siguse põhhi on mõnikord paljo süggawam kui arwatakse. Efsiteks pange kaebajad Reinowadderiga suud su wasto. Seisaks ta siin, kes teab, kas mõne kaebaja su ei lähheks lukku? Mitto püab teise peale

Taebades oma kurjust finnikatta. Reinowadder on mino arwates wägga tark mees, sellepärast pallus sin tema eest. Olgo ellokäik kudda tahhes, tema nõu olli iggaskohhas mõnus. Kes kõik ette wõib teada? Ülleliig kirus on meletu asja-tallitaja, agga mis pikka mõtlemisega ette wõttate, sedda tehke."

Lõupard ütles: "Kuuningasa nõu on hä! Wõttem tema wabbandamist essiteks kuulda. Kutsuge tedda kohto ette; mis seal õiguseks mõistetakse, sedda täitkem filmapilgul."

Kriimsilm issand kostis: "Wabbandago Reinowadder ennast, kudda tahhes, mina mõistan tedda siiski uffa. Wai kas unnustasite jubba, kuidas ta salla warrandusega kuuninga pettis, mis Tõlparroallika liggidal Narrika põesa al seisab? Tema walisekel on kõiki petnud, meid Messikäppaga äbbi ja teotuse sisse saatnud. Tema kurjateggija lusib nüüd möda nõmme ja räggastifusi, wagga tekäijaid tagga; tiusates. Tema nahk peab õrrele sama. Miks ta seie ei tulle, kui ta süta on?"

Kuingas üdis: "Lõppetagem lorri. Kõik walmistago ennast sõa wasto, et kuendamal ommikul walmis ollete, minoga wäljaminna. Seie, suremad issandad! tulge raudrides ja kilpitega! teised allamad wõtko wiibud, lingud, nuijad, oddad ja tapperid tätte; küned ja ambad olgo pealegi iggalühhel terawad. Wapramad mehhed tõstame sõawäe pealikus. Meie wõttame wäe kaupa Kurjasünnitus mõisa kõige warraga."

Koggofond tõstis ühhest suust rõemo kissa sedda kuuldes.

Pärrast nõupidamist pugges Irmabbe määr sallaja teiste ulgast ja tõttas Reinowadderile sõnu meid wima. Teel rätis ta isseennesega: Nüüd on wana lel leilis! muido seisis ta iggaskohhas meie eest, kes nüüd temale abbiks tulleb? Ello, mõisi ja warra lõppetakse forraga.

Kui ta weike widdewikul Kurjasünnitus mõisa jõudis, tulli Reinowadder wärrawas temale wasto ja ütles lahke sõnaga: „Terre tullemast, kallis lel lepoeg! Miño meel mölgub rõemo teid nähhes. Miks te ni firest jooksite, et rinnad lõetsuwad ja kassukas suitseb? Mis udise hääd teie keleke mulle siis kulutab?“

„Miño kurjad sõnumid ähwardawad willetsust“, kostis Irmabbe. „Wäewaga peasin seie! Teie auo, ello ja warra, kõik on kimbus. Ma näggin kuñinga tullise wihha, — tema ähwarduse mõur umiseb praego mo kõrwas. Kuendamal ommikul tulleb kuñingas sõawäega teie kallale. Undke jalgile tuld, enne kui õnnetuse rahhe pilwe teie kaela langeb. Messikäp Kriimsilmaga on kuñinga sõbrad, iggamees peab nende pilli järrel tantsuma. Teid sõimatakse rõõwliks ja mõrtsukaks. Koddojänes ja warres tõstsid uut kaebtust teie peale. Sõawankrid, wibbud, oddad ja tapperid, ambad ja terrawad küned on teie wasto walmis, kuhhu waene peasete?“

Reinowadder küsis naeratades: „Kas teil mid-

dagi suremat posti: taskus ei olle? Se tühhi assi ei pane mind kohkuma! Wandugo nemad sadda: korda mulle ükkatust: ma sadan nende wanded tuulde. Saatke tühjad murred tuulde, armas lelle: poeg, nemad ei wõi mulle midagi teha. Üstuge tuppä, leiba wõtma. Teile õnneks püüdsin tänä faks nored meikad, mis teile wiistist maitsewad. Urge niimetage Ermelinala sest sõna, mispärast seie tullite; naisterahwas teeb parmust wärblase. Omme lähhen teiega seltsis kuñinga kotta. "

Ermabbe tõutas ello ja warra rõemoga sõbra luñastuseks anda; Reinowadder tänas lahke lubba: mise eest, üteldes: "Kui nad mulle mahti annawad wabbandada, siis pettan libbeda kelega kuñinga ja teised issandad. "

Tuppä astudes leidsid nemad maggusa roa jubba laual. Nored meikad maitsefid iggaühhele mokka möda. Sõma laual ütles Reinowadder märale: "Wadake miño wisakaid poegi! Rossel ja pissoke Rein sawad mõllemad ükskord meie sugguwõssale auuks. Weiksed kelmid ahtawad jubba isse toitu püüdma ja tewad mulle iggapääw rõemo; üks napsab tänä poekese, teine tuikese ja pardi poea. — Metsas lufides õppetan neid, kuida küttide, koerte ja lingeude eest nahka peawad oidma; mõne näddala pär: rast wõin neid üksi sagile läffitada. Mängides sas: siwad kohhe teine teise kõrriki finni, ja on nõnda õppinud, et kohhe küned turja peale ja ambad kõr:

riisse affawad, sellepärast ükski loom nende küüsis faua ei sippelda."

Urmabbe kostis: "Misuggused lapsed tewad wähemale rõemu ja meie sugguwõssale auo."

Reinowadder pallus juttu lõppetada ja puhkama eita. Perrenaine olli põhku pörrandale pannud, kuhhu peale kõik ühheskoos puhkama eitsid. Reinowadderi issanda püksid sõelufid püüli, ei tulnud õ otsal üni tema silma. Enne koitu tõusis ta assemelt ja ütles filmi lakkudes naisele: Olge mureta, kallid ing! ma lähhen sellepoeaga kuñinga kotta mõnda tühja asja selletama. Pange illusast majja ja lapsi tähhele. Peaks keddagi minõ järrele küssima, sellele andke lahkest lühhidelt wastust, pitkemat lorri ehk kõrwa sössimist ei olle kuskil tarwis. Piddage wärrawad ja uffed luffus; tühjad murred saatke tuulde!

Urmelina wastas: "Urmas mees! mis teid kuñinga kotta sunnib minema? Wai kas unnustasite wimast luggu, kus waewaga wõlast peasite?"

"Tühhi tuul!" naeratas Reinowadder. "Kannepid on alles külwamata, kust mulle wõlla ohheleko tehakse. Ma ilmas juhtub mõnda: üks kautab sutäie ammaste wahhelt, teine leiab odetud kassust foggemata kahju! Tühja asja tallitusele pean kuñinga ette minema; waenlaste ulk ei tohhi minusse putuda. Nende rumalad nõuupidamised lähwad tühja. Jumalaga, armoke!" — Sedda ütteldes astus ta märaga uffest wälja.

S.

Rattofese aea pärrast tõttasid neimad ülle nõmmie linna pole. Reinowadder ütles: „Sago meie käigist, mis saab, miño südda lodab õnne. Armas lellepöeg! Pärrast wimist pattude tunnistust juhtus mulle jälle mõni pissoke eksitus, mis teile tahhan tunnistada. Waña Messikäppa kerrelt nülgin tükki nahka, ja wõtsin Kriimsilma issanda ja emanda kingad jallast. Wallega teggin ennast pai-lapseks ja saatsin teised kuñinga wihha alla. Kuñingale luiskasin ühhe pikka ennemuistese juttu, mis tedda Kallewi poea waña-warrale pididi juhhatama. Siis näppiistasin Urgpüksi, pañin ta werriše pä pauna ja läkkitasin Kohhekellega salla-kirja nime al kuñinga kätte. Kohhekelale makseti mõrtsuka palka. Ka koddosjāñesse kõrwa frimustasin werrišeks, egga ol- nud miño sü, kui ta elloga peasis. Warreke kae- bamine on tõssi: teña naisoke läks miño watsa. Suremad ei olle pärrast wimist tunnistust juhtunud, agga üks waña luggu hundiga jäi mul wimati un- nustusse, sedda pean teile rääkima. Üksford leid- sime teet käies musta mārra warsaga farja maal. Priške wars wõis ehk nelja kune olla; Kriimsilma sögi-issu süttis warsa nähhes põllema, ta pallus mind fulata, kas wars müa ja mis ind pididi ollema? Ma astusin liggemale ja ütlesin lahelt terretades: „Armas mārra-emand! kas ehk wars teil müa on?“ Mārra wastas: Kui küssitud inna täielikult mulle

mafsate, siis olgo wars teie oĩa. Warsa ind seisab mul taggumise jalla kabja al. Ma mõistfin mārra pilkamise juttu ja kostfin allandlikult: „Lug gemine ja kirjutamine jäi mul lapse põlwes õppi mata; egga olle ma isse warsa ostja, waid Kriimfilma issand nõuab warsa inda. Mārra ütles: „Dulgo ta küssima!“ — Ma rāfisin taggasi tulles luggu hundile, küssides: kas ta pididi oskama luggeda?

Teĩa wastas: „Kül sellega forda same! Ma käisin poisikese põlwes liggi aasta freis kolis, kus Weñe ja Saksakele kirjja luggema õppisin.“ Sedda üteldes läks ta mārra jure ja ütles: Māita mulle kabja alt warsa inda, waĩa moor? „Seal ta on!“ ütles mārra, jalga ülestöstes, mis eile seppal uest olli rautatud. Mārake lopsatas ni ossawalt Kriimfilma fulmo peale, et waĩa mees uimasekt mahha langes; mārra ruttas warsaga tullist nelja koeo pole. Rabbatud hunt seisis tüf aega kui surnud, enne kui pāäd tõstis ja hundi tanni laulma affas. Miĩa küssisin liggemale astudes: „Dño issand! kuhho mārra läks, et te üksi laulate? Selletage mulle, armas kolitunud mees, warsa inda?“ „Dh, Reinowadder, wennikene!“ wigas hunt: „ärge tulge pilkama, mul on fibbe luggu käes. Dh, sa kõrge jalgne mārra-lits! Tühhi sago sulle kätte tassuma! Rabbi olli waenlasel rautatud koe terrawa naelaga, misga kuus frammi miño fulmo peale lōi, se olli teĩa firri. Dñneks et ellama jāin.“ — Mi, armas lellepoeg! olli luggu Kriimfilmal mārraga. Undke

mulle wañad pattud andeks, enne kui kohto ette lähheme.

Jrmabbe ütles: „Teie eksituiste wõlg on suur, egga kaswa surma wasto ma peal rohtu! Hä ol-
leks kui jänes Argpüks ja warres Terrawno! alles
ellaksid. Teie liggiseiswa surma tunni pärrast an-
nan pattud teile andeks. Waenlased kippuwad
wäekaua teie terre peale! ja Argpüksti tapmine
teeb teile kõige suremat pussi. Miks te kuñingat
surnud jänekse päga läksite narrima? Sedda luggu
ei jõua teie wabbandada.”

„Ei olle wigga!” ütles Reinowadder. „Uskuge,
mis ma teile ütlen. Kes Ma: ilma färrast õlpsalt
läbbi tahhab sada, se ei wõi iggas kohhas ni wag-
gaks jada kui need, kes pühha one warjul peidus
ellawad; meekaupmees lakkub mõnikord ka maggu-
said sõrmi. Jänes olli surem süüdlane kui minä;
miks tal ni lihham ümmargune kehha olli? Kuis
jõudsin sedda nähhes sögi:issu kustutada? Sõbrus
on hä küs, agga ma armastan isseennast enämi kui
teisi. Argpüks ja Kohhkel ei olnud miño sõbrad,
nende sõbrus olli silma kirjaks rahwa ees! Pat on
nüüd minä, fahhi nende pärrandus. Mõllemad
rumalad leidsid oma rumaluse läbbi otsa. Teate
isse, armas lellepöeg, mis irmo ja äddaga jel korral
kuñinga käest peasin, ohhelik olli mul jubba kaelas;
— ei olnud mul seal nalja. Kes neid sundis mind
saatma tulla? Eks nad teadnud, et ma neist tug-
gewam ollen? — Wõttan minä waene mees kus-

filt kaña : poea finni, siis tehakse suurt färä ja fissendatakse: „poge warras wõlla!“ Weiksed wargad puakse wõlla, sured tõstetakse tõlda. Sedda ollen, armas lellepoeg, iggaskohhas tähhele pannud, ja kui mul imo peale tulleb, siis teen nisañoti. Mis sestki kassu saab, kui kegi parrem tahhaks olla, kui teised; parremad ei jä meie päiwil rahwa suus ka laitmata.“

„Armas lellepoeg! rahwa nuuskur niña oskab iggaühhest nurjato asja üleslusiäda, egga wässi kellegi feel sedda räkimast, mis teisele laimo ja kahjo teeb. Remad laulwad ja lorrisewad ühtepuhku kurja, ja ehk kül ka mõnda hääd suremist ja weikemist issandist neile teadawaks saab, siiski ei tehta sest ial pikkemat juttu; tulleb üsna õnneks arwata, kui sedda opis ärra ei sallata. — Naerowäärt on miño arwates ruimaluse uhkus ja tühhi kõrkus, mis ellajaid allati taggakihutab, et üks teise ülle wallitsejaks püab tõusta. Dskaksid nad koddu naissi ja lapsi farristada, ehk fangekaelust perret wallitseäda ja oma pissufest warrandust kofko oida, siis olleks ni paljo hääd; agga niimetud pissokesi tallitusi ei jõua nad täita ja fippurad siiski surema ammeti peale, kus enäam oido ja tarka arru tarwis lähheb. — Ükski ei tahha omas seisuses rahhul olla; iggamees püab issanda niime ja õlpsamat põlwe! Kuis peab luggu Ma : ilmas parremaks minema, kui walle, pettus, wargus, walle : wandumine, rõwimine ja tapmine iggalpool sigginewad? —

Rahwas ussub õlpsamalt wallet kui tõt, wõttab ennemine kurja kui hääd õppetust wasto. Kes nende suud möda oskab lorriseda, se on nende mees. Mõni pardi-issand tõusis meie päiwil ramato-fir-jutajaks; issa-äni fitis pealegi pilo-pappa laulu ja pilo-pappa nof tõusis kõrgele. Lorrifandjad ja Metsafakkud pandi ramatutele nimeks, mis rumalate ellajade rahhataskud tühhendasid ja waimoliho firjutajate kustrud mammonaga täitsid. Linnud ja neljajalgse! kui kaua tahhate petjatele rumaluse tolli maksta, kes teie raswaga endaid numawad?

„Wai kas arwate neid parremaks, kes allati käed ristis ja filmad pörite ohkades ümberkäiwad, ennast warjule pandud waimoliho annete ossaliseks kiitwad ja teistele jutlust lähwad teggema? Mõne sesugguse wagga ellajale juhtub foggemata ka ilmuliku tülli, kui wõera põldu sallamahti külwatud seme päikese paistel iddanema tõuseb; wõssuke saab teistele nähtawaks. Agga mis meil siin piksemalt keeldud armastuse külwist räkida, se on üks kōik, kudda idduke tõusis; ätski ei wõi selle eest, kudda ta ilmale tulli. — Sallapõllus iddanenud wõssukesed ellago wisakast teiste ellajate ulgas, ja ärgo mingo koera kutsikas ial sellega sureldama, et issa-poolt rebbase ehk hundi suggu temasse putunud. Misuggune sureldamine sadab iggaford äbbi.“

„Lel!“ üdis Irmabbe määr: „teie tahtsite oma pattu tunnistada, ja alkate teiste peale fohhut mõistma! Teil on endal wõlga küllalte; jätke teised

rahhule. Igga mees kandko oma koormat ja püüdko ükskord tehtut tööst wastust anda. Sellepärast et teie Maailma luggu ni põhjani ärratunnete, peafsite isse teistest parrem ollema. Tarkust on teil küllalt, õigusest on pudu. Teie ollete üks künal, mis teistele walgust näitab, agga isse pimedas ellab. Teist saaks hä lamunaste foolmeister."

Maggusat juttu westes ollid nemad kuüninga koea liggi jõudnud, kus karmwala Reinowadderi püksid jahwatama alkasid. Seal jõudis perdit Martin neil wasto. Tema ütles rebbasele: "Olge julge, armas täddi-poeg!" ja nõudis pikkemalt asja otsust.

Reinowadder kostis: "Mulle juhtus jälle kogemata pissikest tülli, faks waenlase ferre, koddos jännes ja warres, läksid tühja asja kuüninga jure kaebama, et ühhel kõrw, teisel naine mino kätte jänud. Saaksin kuüningaga räkima, siis lähheks nende kaebamine tuulde. Onnetumal kombel ollen praego Kriimsilma sü pärrast wande al, siiski ei ussalda ma pikka teed ette wõtta, kus naine ja lapsed warajata koeo jäwad. Peaseksin nuhtluse alt, siis wõiksin julgest kuüninga ette astuda ja pissikest tülli seal waigistada."

Martin ütles: "Ma lähhen praego Kurrefare, seal tahhan teie wõllad ühhes ärrataffuda; wenna kombel seisan ma teie eest. Miina ollen kohto kirjutaja, tean selgest kõik kohto-seadused ja saan teie asja õlpsalt toimetama. Mul on seal suggulasi ja sõbru küllalte. — Minge julgest kuüninga

fotta, miino abbikasa Suudmöda on seal, kes kuüninga ja kuüningasa jures wälleda mõistuse pärrast armo leiab. Kül Suudmöda tarkus teile seal abbi saab andma. Kes õigust otsib, peab sõbru nõudma. Miino faks källi, kolm poega ja palju teisi suggulasi on ka kuüninga koas, kes kõik teie poolt seisawad. Olge murreta, [wanna sõna ütleb: kel' kuffur, kel' kohhus.]

Reinowadder tänas hä lubbamise eest ja tõotas ükskord Martina sugguwõssale kätte tassuda. Siis lahkusid nemad. Reinowadder ja Irmabbe läksid kuüninga jure, kus waenlasi ulgakesi koos olli.

9.

Kuüninga fotta astudes näggi Reinowadder perrefat waenlaste ulka, kes otsego kaarnad raisa ümber teäma surma peale walwasid. Seal läks ta meel fahtlaseks ja julgus olli lõppemas, siiski tungis ta kartmata näoga issandade keskelt läbbi kuüninga auojärje ette, Irmabbe teäma kannul. Määr fossis sallamahti Reinowadderile kõrwa: "Sõbber rebbane, nüüd ei olle aega arglaseks minna! Urwast õnne arglasel, õn on wäpra abbimees!" Rebbane wastas: "Tõssi kül!" — Ümberwadates näggi ta mõningaid suggulasi rahwa seas, wägga wähe sõbru, agga sedda rohke mine waenlasi. Teäma langes kuüninga auojärge ette põlwile ja rakis siis pikkamiste:

"Se, felle filma ees kõik awwalik ja kellel wolli iggawest on, sago kuüninglisko issandat ja eman,

dat faitsema, möllemile tarkust ja häid mõtteid andma, et pikkal meel õiguse ja üllekohtu wahhed ärratunneksid; sest wägga paljo wallelisko asja on rahwas lihumas. Surema ossa tiggedus seisab wagga wäljaspoolse warjo al peidus. Seisaks iggamehhe süddame mõtted tema otsa ette kirjutatud, et kuningas neid näaks, miino kulmo pealt loeksite teie siis, et mul wallet ei olle, kui ütlen: teie sund ja tennis tus on miino surem rõem. — Mõned tiggedad on julgenud miino peale walle juttu tõsta! nemad on kaebtusi teie kuningliko kõrwa tõstnud; agga ei jõua nemad mulle kahjo tehha egga kuningliko elduse allikat miino eest ärrapeita. — Miina ollen iggast süüst prii! Tah, armoline issand! ma tean, et teie tarkust ja õiguse armastust keddagi teelt ärra ei jõua eksitada; olgo waenlased kangelad kui fanged."

Sedda juttu kuuldes tungisid kõik ellajad liggemale, iggamees panni Reinowadderi julgust imeks; tema üllekohhus olli awwalik, peasmist ei olnud lota, sellepärast iggaüks kohtu mõistmise otsust kuulda ihhaldas.

Kuningas ütles: "Täna ei sa lai su sind peastma; ireke on lõksus! Mittokord said walle ja lawwaluse läbbi kohtu alt priiks, täna wiakse nahk sul õrrele! Sa fidat enda truust? Wata, pois! koddo-jänes ja warres tunnistawad siino truust. Sest ainokesest sükkist olleks küllalte, agga igga sammu näitab uut furja üllesse. Siino wak on kuhjaga täis; walle ja pettus ei aita. — Miks ma angutades siino raispe

pärrast suud kullutan? Kohhus wõtke find kässile, siis ohhelik kaela ja wõlla!"

Reinowadder mõtles: Ollefin parremine toeo jänud; kudda siit peasen? Sago, mis saab: ehk leian mõrra põhjas auku, kust läbbi peasen. Katsume õnne! Siis ütles ta künningale:

"Wäggew künningas, kõrgetsohki würst! kui teie käst mind surma mõistab, siis ollen surma wäärt. Agga, armoline issand! andke mulle nattoke aega asja ärraselletada. Waenlaste walle feel on teid petnud, muido ollefsite asja läbbi arwates parremat otsust leidnud. Teie wõtsite enne mittokord miño sõna ja nõuu kuulda, kuulge ka tänna miño juttu. Kes tohhib teie armo ja miño wahhele oma niina pista? Nemad tullewad kaewama, kui mind kaugel teadwad; pange neid minuga suud su wasto! — Pärrast wõite kohhut mõista, kudda tahhate. Urwast seisin teie meles, kui teie ello ja õnne pärrast möda maad ümber käisin. Kuis ollefin julgend teie kotta astuda, kui mul middagi süüd inge teadawal olleks olnud? Seal ollefin ma palko puggenud. Wai kas Ma ilma kuld ja warra mind kindlast mõisast seie olleks jõudnud petta? Mul ei olnud mingi eksitust, sellepärrast tullin kutsumata seie. Täddi poeg Martin läks miño assemel kurrefare, sellepärrast wõisin teie ette astuda. — Wai pissoke filma teender koddajänes mino peale luisistanud? Astugo mehhike seie, siin ma seisan! Agga õlpsam selja tagga räkida, kui filma ees! Enne läbbikulamist

ei tohita fohhut mõista. Mõllemad kawatlad kelmid — warres ja foddojänes — on mino käest mõnda hädä sanud. Donaeile ommiko astus foddojänes lahkest terretades meie ukse ette, olli wäsinud ja pallus nattoke süa. Pallusin tedda tuppa astuda ja meiega surust wõtta. Perrenaine tõi leiba ja marju lauale, meil olli paastopääw. Kui wõeras lõhtu täitnud, astus mino norem poefene laua jure ja käppas ühhe üllejänud leiwa korofese laualt. Sõbber foddojänes andis poisikesele kõrwa lopsu, et werri suust ja niinast wälja purtsas. Seal sassis mino wanem poeg äbbemata wõera tuttist finni ja rapputas mehkifese kassokat. Miina ruttasin taplejaid lahutamä, karristasin poega, mis ta wõera kallale olli läinud, ja sellega olli asfi otsas. Leidis foddojänes riust kahju: leppigo sellega; ta olleks enämi malka sanud, kui miina appi ei olleks läinud. Se on mulle nüüd tänuks, et kaebama tulles. — Warrefse luggu sündis nõnda. Teina tuli ohkides mino jure, räkis: kudda naine sure ablusega kiiska sües lu furko olli aijanud ja selle kätte lõppenud. Kus se õnnetus juhtunud? jäi mulle teadmata. Ehk tappis rieldes isse oma naise ja püab süüd nüüd teiste peale tunnistada. Warrefse tiwad ullatawad kõrgemale kui mino üppamine, kudda olleksin ma Terrawnoffa kätte wõinud sada?

Tahhab kedagi mino peale süüd tunnistada, se astugo ette ja tehko tunnismeeeste su läbbi asja tõeks, kudda fohto seadus. Kellel tunnismehhi ei

olle, se tulgo wõitlema. Siin ma seisán! Nime-
tago nemad päwa ja kofta, millal ja kus rammo
astame katsuma. Andke mulle armolikult lubba,
wõõna muistest kombet mõda tülli lõppetada." —

Rahwas pahi sedda kuuldes Reinowadderi jul-
gust imeks; mõllemad pealekaebajad — koddajänes
ja warres — ei usaldanud üht sõna enam rääkida,
waid läksid ehmatades kuõninga koast wälja. Minnes
rääkisid nemad issekeskis: „Pahha luggu, et feddagi
näggenas ei olnud. Kuis jõuame temaga wõidelda?
Jägo asfi parremine nisammoti; kül ta ükskord ka
õma tenitud palka saab leidma." —

Messikäp ja Kriimsilm näggid nukral meel ka-
bajate minikut. Seal üdis kuõningas: „Kellele
Reinowadderi peale kaebamist, se astugo ette ja
tehko su lahti? Gile olli kaebajaid küllalte, nüüd
seisab süüdlane meie ees! kus ähwardajad jänud?" —

Reinowadder ütles: „Se on kurri Ma: ilma
wiis; selja tagga sossitakse ja mõistetakse süüd mit-
mele, agga kui mehed isse kuulmas, siis lähwad
wallelikude suud finni. Warres ja koddajänes olleks
koos parssile jänud, kui nad mind siin olleks tead-
nud ollema; nüüd poewad mõllemad peito ja pallu-
wad sallamahti süüd andeks. Ma leppin nende ab-
biga! Sest näate selgest, armoline kuõningas! mis
seal tõuseb, kus kelepeksjatele lubba antakse trui-
teenrite selja tagga lorriseda. Miõna kül neid ei
tarda, agga teiste kassuks pean sedda nimetama." —

„Kule, wõrrokael! mis ma sulle ütlen," käre

gatas kuuningas. „Siia mõrtsukas ja warras! Mis furriwaim sind taggafihutas, et miino uštawa firjakandja Urgpüksi ärratapšid? Mis furja olli wagga loom sulle teinud? Efs ma annud sulle wañad süüd andeks? pealegi weel pauna ja kingad, misga wagga teele piddid miinema? Siia mele-
parrandamise effimene tö tappis wagga Urgpüksi; Kohhekel piddi firjataskus tema werrise pä seie fandma; tema tunnistas sure kohto ees: Reino-
wadder sadab teile firjad, mis meie ühhel nõul firjutasime. Paunas ei olnud muud kui jāñese wer-
rine pä. Selle teotuse pärrast käsifin Kohhekella ärraukkata; sedda sama palka peab ka sulle sama.“

Reinowadder küsis kui ehmatades: „Kas Urg-
püks ja Kohhekel surnud? Oh, miina waene, mis miinust nüüd peab sama? Miino kallim warrandus on nende kelmide läbbi ärrakaddunud. Mendega
saatsin teile, armoline kuuningas, wägga kallid annid, et keñamaid Ma-
ilmas kuskil ei leita. Kes wõis ial uskuda, et Kohhekel Urgpüksi mõrtsukaks ja mino warra rööwliks piddi sama? Wata imet!
mis süggaw põhhi waggast jooksual weel on.“

Kuuningas astus wihhaga toast kambrisse, ei wõtnud Reinowadderi juttu otsani kuulda, waid piddas nõuu, temale mõrtsuka palka anda. Kuin-
gana olli perdiko emandaga maggusal juttul, kui kuuningas ülle lāwwe astus. Suudmōda olli kuuningal ja kuuningasal armas; sellest tõusis Reino-
wadderile kassu. Suudmōda olli kolitud, tark ja

ossaw juttu peale, iggamees näitas temale auu. Kuñinga wihha nähhes, ütles Suudmöda tõssise sõnaga: "Tubba mõneforra wõtsite, armoline issand, miño juttu kuulda, mis ial teile kahjuks ei olnud; kuulge ka täna miño leppiliko sõnast, mis armsa suggulase kohta rāgin. Sugguwõssa ei wõi ükski sallata; werri on paksum kui wessi. Sel forral ussun pealegi, et Reinowadder süta on, — muido ei oleks ta ussaldanud seie tulla. Tulletage meie mis tühja lorri ja walle kaebtust rahwas Reinowadderi issa peale tõstis, kes teie tru sullane olli. Kurri kaddedus püdis ühtepuhko tema hääb tööd laita, siiski jäi õigus tema pole; tema seisis suremas anus kui Messikāppa Kriimsilm, kes kui rumalad tollwannid ei kochoseadusi egga warjoliko asju ei tunne."

Kuñingas wastas: "Tõhite imies panna et Reinowadderi peale wihhane ollen? Tema rōwel ja mõrtsukas tappis iljaeago wagga Argpüks, ekkas Kohhekella kurjale teele ja salgab nüüd luggu, kus kõik ühheskoos tema peale tunnistawad, et ta warguse, rōwimise ja mõrtsoka tö läbbi miño allamaid pinab."

Perdikana kostis: "Arwaks leitakse Ma:ilmas neid, kes targa arroga iggas tükkis mõistlikult oskawad ellada. Surem ulk wihkab nisuggusi mehhi, nõnda ka Reinowadderiga luggu. Siiski ei jõua sallakaddedus ial meie mällestust kustutada, mis tema tarkus hääb on teinud. Tulletage mao ja mehhe tülli mele, kes üksford teie auojärje ees õigust

otsiswad, — Reinowadder üksi oskas seal mõnusat nõuu anda.”.

Kuüningal ei olnud niimetud juhtumist eñam selgest mällestuskes, sellepärrast käsits, et Suudmõda pididi rääkima.

„Muoliko issanda käske täites juttustan luggu,“ ütles Suudmõda kumardades. „Paar aastat teed tulli üks suur lendaw maddo ühhe tallomehhe peale kaebedes teie ette. Maddo olli aia mulgust läbbi puggedes koggemata lingu langenud, midda eñam ta sippeldas, sedda tuggewamast pigistas silmus teäma fehha ümber finni. Üks teed käies tallomees juhtus senna; maddo aine kelil tallomeest palluma, et mees tedda paelust peastaks. Mees lubbas peasta, kui maddo enne wanne kornbel olli tõutanud, et ta teämale wigga ei pidand teggema. Lingust peastetud maddo läks mehhega seltsis eddasi, kunni ta nälga tundis ja mehhe kallale fippus. Onnekaupa peasis mees, kõrwale pörkades, teäma käest. „Kas se on minno palk ja siño wande tõutus?“ küsis mees. „Udda ajjab ärja kaewo!“ kostis maddo: „mul on nalg käes.“ Mees pallus ni kaua kannatada, kunni nad teistega kofko saaksid, kes õigust pididid mõistma. Mõñed waod maad eddasi minnes leidfid nemad waña kaarna poega jõe kaldal. Maddo kutsus kaarnaid kohhut mõistma. Waña kaarn ütles, kui tülli olli kuulnud: „Siña wdid mehhe ärja süa!“ seft ta lotis endale sagist ka ossa sama. Maddo olli sellega rahhul, agga mees ütles: „Kes

isse warras ja rōwel, ei tohhi miño peale fohhut
 mõista! Meie tahhame piffemalt õigust otsida.“
 Maddo olli sellega rahhul ja nemad läfsid ühhes-
 koos eddasi. Seal tullid hunt ja karro wasto.
 Nemad affasid fohhe nõuo piddama; mees seisis
 fanges irmus fiffjate keskkel. Hunt ja karro ütlesid
 kaarna wiisi: „Maddo wõib mehhe tappa, sest teimal
 on nälgi.“ Agga mees fargas kõrwale, fiffendades:
 „Ürra te üllefohhut! — Reed mõrtsokad ja rōõwliid
 ei tohhi miño peale fohhut mõista; läffi fuñinga
 jure. Mis fuñingas õiguseks arwab, sellega tahhan
 leppida.“ Hunt ja karro ütlesid naeratades: „Sa
 wõid õnne katsuda, siiski jääb õigus maole.“ Nõnda
 tullid nemad ühheskoos teie fuñingliko fohto ette;
 Kriimsilmal faks poega Laiwats ja Taitmata
 fahas, kes ka mehhest offafest lootfid sada. Abbe-
 mata ulgumise pärrast aeti neid fuñinga koast wälja.
 Mees juttustas oma willetsat luggu ja pallus teilt
 õigust ja armo. Maddo ei salganud mehhe abbi
 egga enda wande tõutust, agga nälgi olli suur, selle-
 pärrast ei wõinud ta mehhe peale allastada. —
 Teie ollite, armoline fuñinga issand, fures murren,
 sest mõllemil näis õigus ollema. Ühhelpool seisis
 mehhe hätego, teisel pool mao pinaw nälgi: kellele
 pididi õigust mõistetama? Mõumehhed kutsuti kofko;
 surema offa arwamist mõda olli surem õigus mao
 poolt. Seal tulli Reinowadder senna; teie andsite
 fohtomõistmise teima leks. Kui Reinowadder tülli
 olli kuulnud, ütles ta targa sõnaga: „Enne kui

Kohhut mõistan, pean mao seal aia mulgus lingus
nāggema, kus tallomees tedda leidis." Maddo
seuti siis jälle aiamulko lingusse; Reinowadder ütles:
"Nüüd on mõllemad endises seaduses, kudda nad
enne tülli olnud; kasso ja tahhi on alles endine;
minu arwates näitab diguse otsus selgest wälja.
On tallomehhel imo, siis wõib ta teistkorda mao
lingust peasta; kui ta sedda ei tahha tehha, siis
jāgo maddo lingu; mees wõib oma teed minna.
Kohhus on otsas."

Teie ni hästi kui teised ollite Reinowadderi
targa kohtomõistmisega rahhul, tedda fideiti iggal
pool ja tallomees läks sure tänoga ärra. Pärrest
sedda rägiti kuninga koas: "Karro ja hunt on sõas
waprad mehhed rammo pärrest, agga targaks nõuo-
andjaks nemad ei kõlba. Pealegi tewad nemad
rigile kahju, kui rahho aeal oma rammo teistele
kahjuks näitawad, ja seal kus tubba põlleb, kassokat
lähwad soendama. Eggas kohhas peab muina, rekko
walgega neile jāma ja muina koor antakse teistele."
Armoline kuninga issand! andke Reinowadderile
seford andeks! Tema pissokesed kõwwerused on tühjaks
arwata sure kasso wasto, mis ta tarkus teile siggitab."

Kuningas lubbas asja mõtlemise peale jätta,
ja rätis siis isseenesega: "Reinowadder on kel-
les tohhib tedda uskuda, ehk jõuab tema kawwa-
luse wasto seista? Hunt, karro, issane kas, koddo-
jānes ja warres on kõik tema kimpus olnud; ühhelt
nülgis kingad, teise paani näppistisse, kolmandalt

wõttis filma, neljandamalt kõrwa, wiimselt naise ello. Tõeste teema on üllekohtune!"

Teema on tark ja kuulsast wäggewast sugugust! ütles perdikana.

Pärast illemal rägitud salla nõuopiddamist kambris astus kuningas lõukoer jälle kohtotuppa, kus ühhel pool Reinowadderi sõbrad, teisel pool waenlased seisid. Kuningas rätis waljo sõnaga: "Reinowadder! kuis wõid sa Argpüksti tapmist wabbandada? kuis sedda ärrasalgada, et teema werrise pämiño tätte läkitasid?"

"Armoline kuningas!" ütles Reinowadder: "Kuulge essiteks miño wabbandust; armate mind süüdlasets, siis tehke mulle filmapilgul otsa, et ädast ja murrest peasen. Uleanneto Kohhekel on miño kallima warra paigale pannud; sellepärast kautas wagga Argpüks ello. Sure usaldamise läbbi ollen sõbra ja warra korruga kautanud,

Suunmõda ütles: "Ärge eitke sellepärast meelt! Ehk wõime laddunud warra üllesleida, kui meile kulutate, mis ollete kautanud?"

Reinowadder üdis: "Kui wabbandusega kohtalt peasen, tahhan ma tüddimata kõif maad ja rigid läbbi läia, kunni kalli warra üllesse leian, ehk peaksin isse seal jures otsa leidma." —

10.

"Oh miño auus kuningas ja armoline issand!" allustas Reinowadder juttu. "Andke lubba rahwa

Kuuldes üllestunnistada, mis andeid ma teile saatsin. Miino tahtmine olli hä, ehk kül teile suremat kassu sest ei sanud. Eessimene kallis ande olli üks pene- mast fullast tehtud sõrmus. Sõrmukse sissepole külle peale ollid kolm Ebrea keele sõna kirjutatud, mis tegi meie maal ei oskanud tähhendada; agga üks kulus tark meister Inglismaal, kes lõi rahwa- keled ja kirjad Ma peal tunneb, tähendas mulle falla-kirja. Meister ütles, kui sõrmukse kirja olli luggenud: Sõrmukse sisse kaewatud nimed tõi Noa poeg Set Paradisist. Kes sedda sõrmust sõrmes kannab, se ei lange ial äddahtu, temasse ei pudu mürristamine, wälk egga nõidus; tema rahholised ellopäwad kestawad pikkale. Wäljaspool sõrmukse külles olli üks kiwwi, mis otsego päike iilgas, õsel küünla assemel walgust andis, et seal jures kirja wõis luggeda. Nimetud kiwwil olli pealegi suur imewäggi sees, ta teggi aiged terweks, agga surma wasto ei olnud temast abbi. Sõrmukse perremees wõis Ilma maad läbbi läia, ei sanud wessi egga tulluke temasse putuma, ei pettus tedda eksitama egga waenlase wõimus paelotama. Sõrmukse kiwwi wäggi wõttab furmarohhu wõimuse ja kautab waen- lased, et kõik sõrmukse kandjat peawad armastama. Selle kalli sõrmukse, kelle wägge miino nõdder keel ei jõua tunnistada, leidjin wana kaddunud issa pär- randussest ja tahtsin kuniingale sata. Kelle sõrm wõis muido nisugguse sõrmukse wäärt olla?

„Teiseks saatsin oina Rohhekellaga sõlle ja

peegli ausa kuuningasale andeks, et suur emand armolikult mind waest mele tuletaks. Nimetub asju olin ütsford wana laddunud issa tagga, war, rast sallamahri kappanud. Wägga kunstlikud tööd. Miino abbiäsa watas saggedast iggatsedes kalli asjade peale; tõusis mittoford sellepärrast sõna, wahheldamist ja jäggelemist majjas, siiski ei raatsind ma kallist warra Ermelinakesele anda. Sõlle ja peegli läkitasin lahkest süddamest kuingliko emandale, kes ikka miino wasto armoline olli olnud.

„Lühhidelt tahhan siin sõllest räkida. Sesiñane sõlg ei olnud õbbedast, waid ühhe ellaja luust tehtud, mis kallimaks arwatakse kui kulda. Se imeline ellajas ellab süggawal India maal, temal on teña firju nahk ja wägga magguš ais, mis kõiš lomad rõemfaks ja aiged terweks teeb. — Surreb ellajas, siis lähheb magguš ais luie sisse, kust ta ial ärra ei kau. Luust kunstlikult niffertatud sõlg paistis läbbi kui klaas, iilgas elledamast kui õbbe, walgemast kui lumi ja aises illusamast kui Maarja-rohhi. Sõlle wäljapole külle peale ollid teñad pildis, kujjud nifferdatud, kujjude wahhel jookšid kuldwirud, sõrwad siñised ja punased. Keskpaika olli wägga teñast üllestehtud, kuida ennemuiste Kallewi, poeg Koiwa jõel wähhil olli ja kolm raudride mehhed temale wõersi tullid. Kallewi, poeg istus kassi põsakil kaldal, üts juurtega tükkis maast üllestistud kuust olli sõdi wardaks, ja obbune sõdiks warda otsas. Raudride mehhed tahtsid Kallewi, prega endale

abbimehheks palgata. Kallewi: poeg ütles: Efsitef peame rammo katsuma, kas kolko sünnime? Me ei wiitsi teie kõhhetumate pärrast ülestõusta. Tõni make mo sõda warras jões wälja, et nähha saan kas wähefi külles on? Raudmehhed ei jõudnud warrast ligutada. Kallewi: poeg kaskis neid liggemale astuda; tõstis neid siis kolmekeste oma pahhema kae pihhile, wõttis parrema kae sõrmedega effimese raudmehhe niudest finni ja wiiskas kät rab, bades tedda mahha, et mehhike rinnuni ma sisse waus; teine waus suni, agga kolmandamale olli nisugguse matsu annud, et raudmees kaks sülda ma alla waus, ja aut weel tänapäwani Koewa jõe kaldal nähtawal on. Seal ei usaldanud kedagi piksemalt Kallewi poega kaupa aakata sobbima. Sedda, mis sõnaga täielikult ei jõua ärraselletada, olli pildi kombel illusast sõlle peale tehtud, ja kirri pildi ümber aitas luggu tähhentada.

„Kuulgem siis weel lühhidelt falli peegli luggu! Klasi assemel olli üks wägga selge illus fiwwi, mis Krüstalliks kutsutakse. Sesiñane peegli klaas olli ni selge, et mitine pennikoorma pealt kõik senna sisse paistis, olgo päwal ehk ösel. Jah, ellajate falla mõttedfi wõis offaw film peegli klasis ärranähha. Suhtus wataja näo peal middagi wigga ehk kae-tippufest filma peal, kõik kaddus peegliisse wadates ärra. Peegli raam olli ühhest puust tehtud, mis Tarto- ja Turgi-ma rajia tagga kaswab, ja kuhhu ial ei tõuku egga jahho-ko sisse ei tulle.

Ramil olli liggi poolteist jalga laiust. Agga rami peale olli paljo piltisi nikkertatud, mis tedda kirjumaaks teggi kui „Nurga Jürri“ podi, kust enne kōik kribbo-krabbo laupa wōis sada. Eßfimese pildi peale olli üllestehtud, kudda üks Järwa-ma oinas Tallina turrule met läks müma. Üks matruse teuistuses lawwal kas tulli met ostma ja laskis ostetud mee oina mütsi panna. Kassike lüftas oina mütsi pääst ja pañi oina meega täidetud mütsi temale pähhe, et messi möda filmi mahha tilkudes oina filmad finni pañi. Kui oinas mehhise tük aega filmi kaewo jures olli pesnud ja jälle watama affas, seal ei olnud enam matros kassi egga mee ostjat nähha, möllemad olliwad kadunud..

„Teise pildi peal olli nähha esel ja koer, kudda möllemad ühhe rikka mehhe tenistuses ollid. Koeral ei olnud suremat ammetit kui et pididi aukuma ja perremehhele sabba lipputama, siiski istus ta perremehhe laua kõrwas ja sai mõndasi maggusaid sustäisi. Esel mõtles sedda nähhes: Eks perremees jamps ei olle? ta armastab laiska koera enam kui mind, kes ma temale allati tööd teen ja õlgi ja agganaid toiduks saan. Ma wōin ka koera wisi tema ees püsti larrata ja tema kassi ja palgeid lakkuda, agga tül same nähha, kas koerole jõuab miño assemel kottisi landa. Seal astus perremees koggemata õue peale. Esel ajjas sabba selga, affas iruuma, kargas taggumiste jalge peale püsti ja lan- ges perremehhe kaela. Mees peasis sure waewaga

tema käest, üdis sullased appi ja käsks ulluks läinud eesli mahha wopside. Seal saddas iggalt poolt matsusi eesli selga kui rahhet, tedda aeti lauta, kus ta enne kui wärrast eesliks jäi. Eesli sarnatsi rumalaid on weel tännagi päwal, kes teistele targematele ja wisakamatele middagi hääd ei sowi, waid omas tõlparrus mõtlewad: Ma wõiksin seddasama teha. Suhtub sesuggune esel forra rikaks sama, siis on ta emisse sarnane, kes fuldlussikaga sulpi sööb.

„Pikkemalt olli peegli rami peale üks issetükkite wana pühha Jürri kutsikast üllestehtud, kudda ta hä teggemise täno ärratassus. Hunt leidis kulla wainult obbose raipe, akkas obbose paljast södud kulle kontisi närrima ja ei pannud tähhele, et üks terraw lu-tük pöigite kurfu finni jäi. Wanamees ei teadnud, mis äddas pididi teggema. Sõnumes wijaid sadeti iggale pole, kus agga tarkasi ja lausujaid teada, agga ei aitanud siin pobbisemine, muisotamine egga lausotud winaga wihtlemine. Kriimsilma issand lubbas pole warranduse palgaks sellele, kes tedda surma käest peastaks. Seal tulli wimaks üks kõrge fubbaraga furg Lihhula linna liggidalt, sirutas pikka nokka päga tükkis hundi kurfu ja weñitas fondi furgust wälja. „Ai, ai!“ ulgus hunt: „siia teggid mulle fibbedat wallo wäljatõmbamisega! Täna tahhan sulle sedda andeks anda.“ Kurg ütles: „Tännage õnne, et surmast peasite ja tassuge mulle waewa palka!“ „Kuulge fergemele, list!“ kiffendas hunt: „tema tahhab walloteggemise

eeft weel palka! Ets ma olnud armoline küllalte tema wasto, et pääd mahha ei kattenud, mis jubba miño lõugade wahhel olli? Olle rõemus mehhife, et ni õlpsalt peasid!" — Se olli kurrele tänuks.

"Need ja teised kentsakad luggud ehtisid illusat peegli rami, kus weel pealegi rohket kuld illo ja kirja tükkisi nähha olli. Mis miña alw, maddal mehhife ni falli asjaga pididin teggema? Lääkitasin peegli kõrge kuñingliko emandale, kes üksnes siin ilma peal nisugguse falli ande wäärt on. Sellega tahtsin täñoliko süddant ülestunnistada. Miño wiisakad lapsed nutsid kibbedast, kui pegel ärrawidi, ja ei tulnud mulle mele mõttelda, et Urgpüks ja Kohhekel surrelikud lomad teel mingi õnnetust wõisid leida. Mõllemad ollid miño sõbrad, ma piddasin neid õiglaseks ja truiks, muido ei olleks ma kallist warra nende kätte annud. Üdda Urgpüksi mõrtso-kale! Rahjo, et Kohhekelale ni ruttust otsa teggite, muido ehk olleksime tema läbbi jälgile sanud. Ma tahhan olega järrel nõuda, Koero kihhelfonnas ellab üks tark waña moor, kes Urpo oskab lüa ja wina flasi seest warga näo ülesnäitab. Kurjus ei jä ial warjule, küll ehk same aegamõda kaddunud asjade teele. Peaks tark waña morife agga ellus ollema!"

"Armoline kuñinga issand! teie ette tuakse igga pääw ni paljo tühja ja suri asju, et teie kõik juhtumisi ei jõua mälletada. Kas mälletate weel sedda luggu, kude u skord miño waña kaddunud issa teie

õnsat kuõingliku issa raskest aigusest peastis? Ei wist teie sedda enam ei mällesta, muido ei wõiks teie üttelda, et miõna ja miõno issa ial hääd ei olle teinud. Miõno waõna kaddund issa oskas mõnda arstimise ja tufeldamise asja. Teie ollite, aus kuõingas, alles püksata poisike, kes nisutades jalga ülles ei oskanud tõsta, kui teie õnnis issa pakkasel talwel jahhi peal käies ülmetas ja jookswa tõbbesse langes et pallakatega sangis tedda ühhe külle pealt teisele kånati. Kül anti Juda sitta ja Tärpentine õlli sisse ja wõiti liikmeid tõkkatiga ja Turgipipra winaga. Üks õppetäs Prantsuse õlli, teine inimese raswa, agga ükski ei aitanud, kunni wimaks miõno waõna issa koeo jõudis, kes parrajalt killa koormatega Wast-Narwast taggasi olli tulnud. Teõna astus aige kuõinga sängi ette, wõttis kolm karwa aige pahhema kaenla alt, suitsetas nende karwatega wina flasi ja näägi sealt kõhhe, mis rohtu aigele tarwis läks. „Kui terweks tahhate sada, kuõinga issand! siis peate aega wiitmata ühhe hundi wärske maksä ärra sõma ja hundi kassuka ümber paõnema!“ ütles arst.

„Teie kuõinglik issa oigas sängist: „Hundi papp! teie kulete arsti nõuu, egga teie wistist wasto ei akka tõrkuma?“ Hunt ütles: „Miõno maks on wiggane, ei sest sa kellegile rohtu.“ „Tühhi lorri!“ üdis miõno issa. „Andke maks meie kätte, kül siis näme, kas kõlbab wõi ei kõlba?“ Hunt sadeti kõlka kätte ja leiti, et maks terwe olli. Uige kuõingas sõi hundi maksä ja sai seddamaid terweks.

Suurt täno ja palka anti minõ issale ja tõsteti tedda kuõinglikuks tohtri: issandaks. Sest pāwast sadif ellas minõ issa kuõinga kceas, kuld ahhelad kaelas, punane tresitega kũbbar pāās ja õbbe nuppuga pilliroost lep kāes. Tēma nuuskas kuld: sarwest tubakat ja ellas wāgga sure auo sees.

"Parrako! peakš minõ issa teisest ilmast nāggema, mis luggu nüüd tēma waese poega, ja kudda endisēd hāād teud opis unnustusse jānud! Ahnemad kelmid ũllendatakse teiste ũlle, kasso petakse suremaks kui õigust ja tarkust. Sullased tõstetaksē issandiks, agga enāmist feh Wadele nuhtluseks. Kus nisuggune allam wolli saab, seal tungib ta pimedal kombel teiste ellajate peale, ja unnustab kũlla nime ja rowi suitsu, kust ta isse olli tulnud. Saab pealegi nat:toke Saksa keelt tēma suhhu, noh! siis ei aita muud kui aus issand eest ja taggant. Kũbbara lottike olgo emalt sul maas ja muña:kinnas kāes, kui ausa issanda juttule tahhad minna." — Siin lõppetas kawwal Reinowadder juttu.

"Reinowadder, wennike!" ũtles kuõingas lõu:toer: "ma ollen teie juttu tāhhele pannud. Ellas teie issa tõeste ni sure auo sees kuõinglikus kceas ja teggi ni paljo hāāt, siis wõib sest paljo aega olla: mul ei olle sedda mällus, egga olle ma ka ial rahwa suust sõna sellest kuulnud. Agga teie mās:samisi ja riidlemisi tungis allati iggalt poolt minõ tõrwa. Eggas ũllekohto tõõs olli teie nimi essi:mene. Arwate et muud ellajad asjata teie peale

faebawad? Kus olleksiin ma teist ial hääd fuulnud ehk näinud!"

"Ui, ui! kuñinga issand!" üdis Reinowadder:
 "melepahhandus teeb teie õiguse silma tuñedaks!
 Subba ollen issegi mõnda hääd teile teinud. Kas
 mällestate, kuidas meie üksford Kriimsilmaga seafessiko püüdsime? Notsofese wiimne laulo: pil olli
 parrajalt lõppenud, kui teie senna jõudsite, üteldes:
 "emand tulleb nal tagga järrel, armsad mehed,
 andke meile süa." Hunt põrnitas filmi, agga miina
 ütlesin lahke sõnaga: mis meie püame, aus issand!
 on üksnes teie pärralt. Teie käsiksite, et hunt
 fessikut pididi jaggama; teina jaggas kui mõistmata
 loom, andis ühhe werandiko teile, teise kuñingasale,
 wõttis pole sea endale jaggamise waewaks ja andis
 mulle kõrwad, sabba, niina ja pole kopsu. Kriimsilm
 õggis ja purretas oma ossa, ei piddanud luggu,
 et teie kõht tühjaiks jäi. Seal lopsasite wäggewa
 kääga teina kõrwa tahha, et ta fukterpalli mahha
 langes ja ulgudes puñuma pistis. Teie lubbaga
 lāksime teistlorda jahhile, püüdsime ühhe priske
 waskika ja teie käsiksite mind wassikat jaggada.
 Miina ütlesin allandlikult: õiguse polest saab pool
 wassikat teile, teine pool kuñingasale, südda, kops
 ja maks jäwad teie lastele, hunt wõttab pä, ja
 jallad jäwad mulle nārriida. Teie küssisite, kes mind
 ni targast õppetanud jaggama. Miina kostsin hundi
 peäle näidates: Seal istub miino werriise päga fool-
 meister! terraselt teina fessiko jaggamist tähhele pan-

nes õppisin kohhe kuñinglito jaggamise õigust; olgo wassilas wai sigga, se on üks kõi. — Nõnda, püüdsin iggas kohhas teie kasso, ehk ma kül sellega ei tahha keldda. Ugga Kriimsilm ja Messikäp ella wad sure auo sees, mind ei panda tähhele. Kellel miño peale kaebamisi, need astugo tunniśmeestega seltsis koihto ette; miña palko ei lähhe."

Kuñingas ütles: "Olgo, kuidas tahhes, õigus peab siiski õiguseks jääma, ülekoihut ei olle ma ialgi teinud. Tõssi on, Argpüks tapmine lükkatakse sulle süüks; wagga mehhikese surm kurwastab mul südant, teima olli mulle armas. Teima pärrast mõistfin oina Kohhekella surma koihto alla, ja siina mees pead sure koihto ees ennast jänēs Argpüksi surma pärrast wabbandama. Kõi, kellel muido Reino wadderi peale kaebamisi, astugo koihto ette, et asjad korraga sawad selletatud. Miña õmalt koihalt annan teimale andeks, teima on miño wasto mõnda truust näitnud."

Reinowadder ütles: "Armoline issand! tänan kõigest süddamest teie armo eest; teie kulete iggaühhe allama juttu ja mõistate seddamõda õigust. Ma tohhi kül kindla tõutusega tunnistada, kuida — otsego olleks mo südda õnnetust ette teadnud — meie nukral mehel ükssteisest lahusime! Argpüks ja Kohhek! miño armsamad sõbrad, se pididi meie wiimne näggemine ollema. Kes sedda wõiks uskuda!"

Wägga kawwala sõnaga olli Reinowadderi jut kolkopandud; iggamees jäi helmi wallet uskuma.

Kuñingas lahhetset ärrakaddund kallid asju, ja ütles rebbasele otsego troostiks: „Ärge furwastage ni ülleliga! minge ennemine kaddund asju tagga-ndudma, ja kui kuskil miño abbi tarwitate, peate iggal aeal teelmata minult abbi sama.“

Reinowadder tänas elde lubbaduse eest, tõutas ööd ja päwad wässimata otsida, funni kaddund warranduse jälgile saaks. Kuñingas andis temale lubba teele minna.

Seal ei jõudnud Kriimsilm tullist wiha enam kustutada, waid fissendas ambaid firristades: „Muos wäärt kuñinga issand! ehk affate jälle warga juttu uskuma, kes teid sabbaforda petnud! Kes sedda aw-waliko piimedust imeks ei peaks panema! Eks teie teina wallet ja pettust suggugi ei märka? Dõt teina suust weel ei olle tulnud; ei miina tedda kelmi täina siit ärra ei lasse! Teina kumbed peawad teile aw-walikkus sama; ma tunnen tedda põhjani; teina miino käest kuhugi enam ei pease, ehk peaksin selle-pärrast wõitlema. Meie käest nõutakse tunnismehhi? mis tunnismehhed teina wasto ullatawad? Tunnis-tago nemad ommikust õhtuni, mis sest kassu? teina libbe feel teeb tunnismehhed wallelikus. Kes uffal-dab piklemalt teina wasto räkida? Kõl sate oma suggu-wõssaga, kõi sawad kõi rigiallamad teina läbbi lahjo leidma. Aga täina peab kohhus otsust andma, muido miina tedda oma kuisist ei lasse. Miina ehk teina üks meist peab lõppema! Mõllemil ei olle meil Ma-ilmas rumi!“

11.

Kriimsilm laebas küniga kohto ees: «Reino-
wadder on mulle ja miño naisele enam furja teis-
nud, kui ühhel päwal jõuaksin räsida. Üksford
melitas ta, rohket falla saaki lubbades, miño wafia
mori wee lompi, käsks päikese weremise ael sabba
wette ripputada ja ni laua odata kui fallo küllalte
sabbasse finni affaks. Paktane külm teogi wee
peale jää. miño waese naisofase sabba kümetas finni,
et enam wafia ei jõudnud kiskuda. Reimowadder

istus naitoie mead emal künka otsas, näggi naise
kimbust, pillas pealegi, ja ei tea mis ta olleks
teinud, kui ma feggemata senna ei olleks juhtunud.
Miña sain naise kiska peale appi. Waene loom olli

Külmas kohmetanud, et liikmeid ei jõudnud ligutada. Reinowadder andis jalgile tullist nõuo, kui mind emalt näggi. Sure waewaga peastsin wimaks naissofese, agga parrako! kolmas ossa sabba kaites otfast mahha. Wallosast ulgudes jäi ta külksile, kunni tallomehhed liggimailt küllast wemmaldega senna jõudsid ja meie kerre peale kippusid. Tggalt poolt löllas kissa. „Sassige finni! wirrotage! andke malka!“ Nilbe jää pärrast ei olnud wõimalist ruttust pöggeneda; rahwas tungides meil kannul. Sure ädda ja irmuga peastime wimaks nende käest palko, agga kassukad tolmased meil seljas. Polleks õ piime meid rahwa silma eest warjanud siis olleksime seal samas surma leidnud. Tüf aega kuulsime weel naiste kissa: „Weñitage lambawargid! andke somust, nöttige surnuks!“ Meie pöggenesime palko pilliroguisse, rahwas ei ussaldanud pimedas laugemale meid tagga kikhutada, läks wimaks färratsedes koe pole, kus liggi keskööni Porri-förtis huntide luggu rägiti. Sedda willetsust olli Reinowadderi furjus meie peäle wretanud.“

Ruñingas lõukoer küsis: „Reinowadder! kuis wõid ennast selle wasto wabbandada?“

Reinowadder kostis: „Oleks luggu Kriimsilma juttu möda sündinud, siis olleksin ma kimbust; agga önnelt juhtus assi opis teistwisi. Teate isse ja teadwad teised, kudda Kriimsilma emand norel põlwel wanamehhe seljatagga minoga salla libbitses. Seal pallus ta mind üksford kalla püüdmist temale õppe-

tada. Miina täitsin teina pallumist, andsin täieliku õppetust, milkombel ma isse mittokord kalla ollen püüdnud. Agga fergemelik eidekene lassî miino õppetuse ühhest kõrwast sisse, teisest wälja. Külmetas sabba teinal jäässe, siis olli ta ülleliig laua istuma jäänud; olleks ta tund aega warremine sabba wälja tõmbanud, kalla olleks küllaltî sanud. Ulleliig ahnus iggas kohhas kahjoliik, sest suur tüik äab su lõhki! Sedda wana sõna õppetust leidis Kriimsilma emand jää-näppistist. Appi-üüdmise kissa peale tõttasin filmapilgul teinale appi, agga miino nõdder jõud ei mõnunud teina ränga ferre wasto. Kui parrajalt wennitasin ja kangutasin, tulli issand Kriimsilm wanedes kaldale, ta olli Äigitsa kõrtsis filmad täis laadunud. Miina mõtlesin joobnud mehhe kârra kuuldes: parremine lähhen eest kõrwale, kui et ullopäga ammast affan fiskuma. Mõnda läksin ma oma teed. Küssige luggu emanda käest! Joobnud pä läks wanedes naisele appi; wõib olla, et sure wihhaga sabba otsast isse tükkise mahha fiskus. Tallo rahwa wemmaldega peale fippumine juhtus emandale õnneks, sest irm teggi külmas kohmetand werre sullaks ja painotas liikmed wirguks. Mis ma pikkemalt sest râgin? Emand seisab isse seal; nõudke teina käest otsust. Emand tulleks isségi kaebama, kui luggu tõssi olleks; agga se on Kriimsilma pörane wana kombe, et ta mind ja oma emandat rahwa ees püab teotada."

Seal ütles Kriimsilma emand: "Ïggamees teab,

et teie tõ ja teggo eñam farja poisifese kui mehhe
 tõ sarnane on: walle, pettus, furjus, silma kirja,
 line ollemine ja ruimal poisifese wallatus! — Teie
 ollete wallelikkude suur, issa! kes teid ussub, leiab
 kahju. Sedda näggin mõne aea eest kaewo jures;
 ehk wälletate weel teña tükkifest? — Kaks ämbrid
 rippusid ahelatega kaewo ratta külles; teie ollite,
 kes teab mispärrast? ühte ämbrisse istunud ja kaewo
 läinud, kust eñam wälja isse ei wõinud peasta. Rog-
 gemata kaewule tulles, kuulsin teie üüdmist, küssisin:
 kes teid kaewu sundis minema? Teie kostsite: „Sn,
 neks juhtusite seie, armas naabri eit! teile annan
 lahkest süddamest maggusat roga. Astuge ämbrisse
 ja tulge minõ jure kõhtu täitma: siin on kalla ja
 wähka küllalte. Petliko juttu uskudes, istusin äm-
 brisse. Ümber waus minõga kaewu ja Reinowadder
 tõusis teise ämbriga üllesse. Simeks panneks küssisin:
 kuddas se sündis? Teie wastasite: „üks üllesse, teine
 alla! se on Ma-ilma wiis. Mõningad sawad allan-
 datud, teised nende läbbi üllendatud, fuida isse praego
 nääte.“ Sedda ütteldes üppasite ämbrist ja läksite
 oma teed. Murres istusin õhtuni kaewus ja piddin
 enne peasmist fibbedat malka kannatama. Õhtul
 tulli rahwas kaewule wet wõtma ja leidis mind
 seal wangis; mehhed räkisid issekeskis: „wana lam-
 bawaenlane istub kaewus: toge malgad ja wemmlad
 seie, siis winname üllesse ja anname lõhna, et meie
 leili kätte jääb!“ Mõrtsoka kombel wõeti mind kaewo
 peal wasta ja wirrotati minõ kassokat iggalt poolt;

ma ei mõista weel täna pääw sedda õnne, kuddas elloga nende saunast peasin."

"Se olli tõeste suur õn," ütles Reinowadber : et teie miino affemel need wopsud saite, teil on tuggewamad pihha soned ja laiemad kannikad kui minul ; miina ei olleks jõudnud ni paljo kannatada. Teie näate isse, meie ei mõinud mõllemad kaewust peasta, üks pididi wangi jama ; teie ollete tuggewam kui miina, õiguse pärrast jäi raskem koorma ossa teie peale. Sest õppige tulles aale tarkust : ärge uskuge ni kergelt igga tühja juttu, sest Maailm on täis pettust."

"Tah, se sõna on tõsi !" ütles hunt. "Mis tunnismehhi meil siin pikkemalt tarwis ? Ükski ellajas Ma peal ei olle mulle ni paljo tülli ja kahju teinud, kui Reinowadber rebbane. Tahhan teile siin weel ühhe tükki rääkida. Meie ollime ükskord Pohla maal, tagga Wõrro linna, Muina mäe ligidal, kus üks süggaw kobaas olli. Tema pallus mind pettisel kombel kopasse puggeda, miina läksin ja leidsin ellusa pörguliste peffa koopa põhjas, kust sure wae waga peasin."

Reinowadber kostis : Mis pörase lorri se on, fellest fezi arro ei saa. Se assi juhtus nõnda. Meie ollime teed käies Pohla maal, leidsume kogemata ühhe koopa. Kriimsilm olli nälgas otsego pool aiglase ja meie ei teadnud mõeral kohhal feddagi tuttawad egga sõbra. Miina ütlesin : ehk mõib kopas feddagi ellokat olla, kust toitu leiame ; tema pallus

mind watama minna ja jäi isse koopa suhhu otama. Miina puggesin sisse. Pikka pimedat teet eddasi käies, läksid ihhufarwad mul irmo pärrast püsti, siiski tungisin eddasi. Mitte tuhhat õbbe rubla eest ei tahhaks ma teistkorda nisuggust ehmatust tundma sada, mis seal mulle juhtus. Koopa põhjas leidsin sure peffa täie kolletaid kassiwärki ellajaid; wana emä näis ellus kurrat isse ollema! Laiad suud ollid kolletaid ambaid täis, pikkad terrawad küned käppade ja jalgade külles, pikkad sabbad, kehhad süssi mustad kui muttid. Emä ja wanemad poead ollid liggi hundi surused, noremad nattuke pissenad, kõik wägga kolledad. Miina mõtlesin: kuis wõiksin siit peasta? Kange ais tahtis mul miina otsast wõtta. Meid oli paljo, miina üksi; kawwalus üksi wõis mind peasta. Eht nad küll wõerli silmi miina peale wahtsido,

mõningad ammasid irwitasi, siiski astusin wiisaka sam-
muga, lahkest terretades tuppa, ütlesin kumardades
wanamori: „Tädditütar, armas emandikene! südda
mõlgub mul rõemus teid nähhes! Waat, mis leñad
lapsokesed, illusamad kui künningal, kõigil ema juñe
näggu ja illusad kõmbed. Nisuggused wõssukesed
kaswawad meie sugguwõssale uhkuseks; ärge pange
pahhaks, armas tädditütar, et ennemine teile wõersi
ei wõinud tulla; südda olli mul ammogi siin agga
nõdder lehma jõudis wast tänna sedda õnne maitsema.“
Nõnda kiitsin tüf aega lapsi ja wana-mori, et su
mul wahhutas. Kui nipažo kiitust miño suust
kuulsid, läksid nemad lahkemaks, mind nimetati
mittokorda onnoks ja sõbraks. Wõeras rooga todi
rohkest lauale ja anti mulle prikseste süa ja jua;
maggusamat futäied tõsteti miño ette. Kui pärrast
jõõma minema akkasin, anti mulle rohkest te-roga
kasa. Sumalaga jättes palluti mind, teine fõrd tag-
gasi tulla. Miña tõttasin, õnne tänades, et terve
liikmedega ärra peasin.

Kriimsilm olli koopa suus kõhhuli maas ja kae-
bas kibbedast nälga; misia andsin temale, mis emand
mulle tereaks kasa olli annud. Tema õggis watsa
täis ja tännas mind hüwwa roa eest. Siis akkas
ta miño käest nõudma, mis rikkas rahwas koopas
pidi ellama. Miña räkisin tõt mõda luggu, kudda
peffa iñeto, ellajad kolledad, agga maggusat roga
rohkest. Tahhate isse watama minna, lissasin jure
siis olge kawwal ja ärge räkige nõnda, kui mõtlete;
kiites olge rohke suga, mis laidowäärt, jägo räki-

mata. Mi olli miño õppetus, armoline kusiingat! agga hunt ei pidand sest luggu, waid teggi tormlase päge kõik teistite. Tormlase õskamata rahwale jääb tarkus kätte alla. Kes nende rumalust melitab ja neile suud möda laulab se on nende sõbber.

"Hunt astus kopasse. Kolledat wana-mori lastega nähhes, üüdis ta: "Toho! mis innetomad lomad need on! Kas kõik pörgowärki weidrad lomad teie wärdjad on? Sidduge kiwvi kot iggaühhele kaela ja upputage neid merde, et nisuggune inneto ellaja suggu ma pealt löppeb. Ollesid nad miño, ma kagistaksin neid oma käega! Kui neid kuijo komba ridwa otsa üllesse seatakse, siis wõiks ehk nendega kurratit püda. Rabba-kurrat olles neile wägga offaw niimi. Merrekassi emand ütles wihhaga:

"Kust se laisu seie tulnud? Kes pallus teid meid laimama? mis teil miño lastega teggemist? olgo nad illusad ehk innetumad, pistke oma niina nende —! Ürikesse aea eest olli tark mees Reino, wadder siin, kütis miño lapsi ja nimetas neid sugulaseks. Tema on enam Ma-ilmas kuulnud ja näinud, kui teie suggune."

Agga Kriimsilm, kes wisaka rahwa komba ei tea egga tunne affas kohhe süa nujjama ja käsks roga lauale tua? Kui käske ei täidetud, tormas ta wäekaua isse wõtma. Seal tükkas naine kui wibbo, nool tema kallale, suremad poead emaga seltsis. Nemat krimustasid Kriimsilma kassuka werriseks ja teggid mõnda süggawa amba augu tema nahha sisse,

enne fui waewaga nende kääst peasis. Kui ta fassitut fassufaga ja kolledast werristatud päga fopast wälja tulli, küssisin minä: „Mis teil wigga? egga teie ommetegi töt affand räkima?“ Tema wastas: „Kuddas luggu leidsin, nõnda räkisin. Wana sorts wõi nõiamoor tulli wäärdja, karjaga mino kallale. Dot, oot, pörguline! fui üksford laggedal siinoga kofko juhtun, kül ma so nahha siis soen.“ Minä sõitlesin: kuis wõiside nõnda mino õppetust põlgada? Eks ma kääskinud teid ütelda: „Terre, kallis täd-ditüttar! kuddas kääsi kääib? mis teie armsad wisakad lapsokesed tewad, kas on jubba leetrid pöddenud?“ Ugga Kriimsilm ütles mulle täie suuga: „Pergel sago neid wõtma! kas nisuggusi raipeid peaksin suggulaseks affama nimetama?“ — Nüüd, auoline kuuringa issand, mõistke meile õigust! Salgago hunt, fui asja luggu teisite olli?“

Kriimsilm kostis: „Õnnadega ei jõua meie ial tülili lõppetada; miks ilmaaego pikemalt jäggeleme. Reinowadder! teie ollete kawwaluse peale uhke, hä kül! meie tahhame rammo katsuda ja ello ja surma peale wõitlemist ette wõtta: kumb kummast seal wõimo saab? — Paljo oskab teie libbe feel luislada, kül saame nähha, kas teggo sõna mõda kofko jookseb? Teie teotate mind ja mino auo; waltetate kuuringale fui olleksin minä tema ello peale fippunud, luisbate pikka lorri, kallist kaddund war-rast ja lidade isseennast äbbematal kombel. Teie julgete mino naesele sõimu tehha, ja arwate, et ma

sedda sõis rahholikkult pean kannatama? Nende wõlgade pärast kaeban awwalikkult teie peale, ja tunnistan sure kohto ees: teie ollete mõrtsukas, rõwel, pettis, üllekohtune ja warras! Selle peale tahhame teine teisega wõidelda! Kuuningas ja suurte issandate koggodus on meie kaupa kuulnud ja sawad meile käemehhiks ja kohtomõisjiks ollema."

Reinowadder mõtles: "Se asfi käib minõ ello ja warra peale! hunt suur ja fange, minõ weike ja nõdder; kui ma nüüd wõitu ei saaks, siis ollets kawioalus ja endine pääjjo waewamine üsna asjata olnud. Tema mahha nüllitud effimese käppade küned ei olle weel täielikkult kaswanud, sellest tõuseb minule kassu. Siis ütles ta hundi issandale: "Teie isse ollete üks furjateggija, mõrtsukas, rõwel ja warras! mis ial mulle süüks arwate, langeb teie enda kaela peale taggasi. Minõ wõitlemise wasto ei lähhe tõrsuma; — jubba ammust aeast imustasin teiega rammo katsuma."

Kuuningas ütles: "Toge mulle käemehhed, kes selle eest saiwad, et teie omme ommiko mõllemad wõitlemise paikas walmis ollete."

Issane kas Hints ja Messikäp farro astusid Kriimsilmale, Irmabbe määr ja perdiko wanem poeg Monike Reinowadderile käemehheks.

Perditna Suudmõda ütles: "Reinowadder! olge pikkameleline ja kawwal, kui wõitlema affate. Ma tahhan ommiko warra wõidu sõnu teile lausuda, mis ühhe kuulsa Alotagguse targa suust õppisin, ja suit-

setan teie kehha kaetis rohtudega, siis saate waenlase ülle wõitu.“

„Tānan lubbamisest eest,“ kostis Reinowadder: „agga hä õn ja kehha fergus sawad mulle kõige furemad abbi mehed ollema.“

Reinowadderi sõbrad jäiwad õfeks temale seltsiks ja püüdsid maggusa juttuga tema murre foormat fergitada. Suundmõda emand niitis lamba, piirdega Reinowadderi pikkad karwad mahha ja wõidis ülle ültse kehha üolge ja sea raswaga, andis pealegi weel kawwalat nõuu, käs kis õfel rohkest jua ja wet rakkus finni piddada, misga ommiko enne wõitlemist sabba pid di nifutama ja liwa sees pühherdama. „Salwitut sabbaga katsuge tema filmi lüa, siis läh heb ta pool pimedaks ja wõit on teie käes. Efsiot salt näidake, kui ollefsite naddoke arglik, kui ta lig gemale tulles siis andke ta filmile lõhna. Nüüd armas lesle poeg, eitke nattoke puhkama, küll ärra tame teid aegsaste üllesse.“ Siis astus ta Reino wadderi liggi, tõstis käppad ta pähhe ja pobbises lauso:sõnu: „Urri, kurri: murri! wortsi: lortsi: portsi, äffa: läffa, niffa: nakka, kaffel: laffa, Juida: kaffa, Pergel: pasta, sum: sum, mum!“ Ja nüüd sowin teile õnne ja rahhulist und!“ Siis wiidi Reino wadder maggama.

Kui pissut ommiko walget nähti koitma, läksid Armabbe ja udras Reinowadderit ärratama, üteldes: „Tõuske üllesse ja walmistage ennast wõitlemisses wasto.“ Wõiske nattu ke ommiko: surust keh hale fin:

nitussesk. Enne koitu püüdsin jõest teile parti.“
Reinowadder sõi ja jõi priskeste, ja läks siis sõbra-
dega seltsis wõitlemiese paika õnne katsuma.

12.

Kui kuñingas Reinowadderit lühhikeseks nidetud
karwatega ja libbedaks märitut kehaga näggi, affas
ta sure ealega nacrma. „Rebbane, karwal loom,
kes sulle sedda i ppetanud? üüdis kuñingas. „Sind
nimetasse õigusse pärrast kelmide pealikkus. Sul
on ennam kelmistükkisi, kui koera seljas kirpu!“

Reinowadder kumardas allandlikult kuñinga,
weel süggawamalt kuñingasa ees, lipputas sabba
ja astus siis julgeste wõitlemise paika, mis kolm-
sadda sammo pikuti ja nisaña paljo lainti suur olli.
Hunt olli oma suguwõssaga jubba enne senna jõud-
nud, kes Reinowadderile wandudes kolledat otša
sowisid. Löupard, kedda wõitlejate õigusemõistjaks
olli seatud, laskis mõllemad wõitlejad selle peale
wanduda, et nemad teine teisega õigusse pärrast
tahtsid wõidelda. Kriimsilm wandus ähwartawa
näoga: „Reinowadder on üks pettis, wallelik, mõrt-
sukas, rōwel, warras, abbiello rikkua ja mitme mu
kurjuse wõlguif, kedda mittokorda wäe kaupa töö-
linni tabbati, siiski karwalusega ennast lahti peastis;
sellepärrast peab ta nüüd ello ja surma peale minõga
wõitlema.“

Reinowadder wandus selle wasto: „Mis hundi
issand minõ peale kaebuseks wannub, on selge walle;

tema on wallet mino peale wandunud, sedda tahhan, enne kui täna päike loja lähheb, awwalikkus tehha."

Loupard käskis, et rahwas wõitlemise paigast nattoke emale piddid minema ja wõitlejad üksi senna jätma. Senni kui ellajad ärra läksid wõitlemise paigast, sossis perdikna hääd nõuu Reinowadderile kõrwa. Rebbane ütles: "Urge kartke, kül ma kaw walusega tollwannist wõitu saan." Rahwas seisis ümberringi ja wahtis üksi filmi, mis nüüd pidid sündima.

Kriimsilm tormas kui wihhane metsaline laialise suuga waenlase kallale. Reinowadder, temast kergem, pistis eest jooksu, nisutas ruttust oäma lodut fibbeda weega sabba, keritas sabba paar forda liiwa sees ümber ja jäi siis ootes seisma. Jubba mõtles Kriimsilm: nüüd on ta mo käes! Seal lafsatas felm sabba pühkides hundile wasto filmi, nõnda et pühha Zürri kutsikal näggemine ja kuulmine forraga lõppes. Rebbane ei teinud täna effimest forda sedda tükki; jubba ollid Kriimsilma kaks poega se läbbi filmawalguse kautanud ja mõned muud ellajad fibbedat wallo sanud. Reinowadder fargas pärrast jalwimist wasto tuult ja siblis hundile tolmo ja liiwa wasto filmi. Kui hunt alles wallusaid filmi õerus, lißas rebbane kussi-liwase sabbaga ueste salwi peale, mis hundikese pimedaks teggi ja wallo pärrast ulguma pāni. Nüüd fargas Reinowadder ta kallale, frimustas küüntega, nārris ammastega ja paitas wahhel sabbaga filmi. Hunt — ofego melest pōrane

— ei teadnud, mis ta teggi. Reinowadder ästitas pealegi: „Issand Kriimsilm! lambakarjad eddespidi teile palju murret ei tee! Mäno käest teie täna ei pease. Kui aine kelil pallute, siis ehk kingin teile ello; filmawalguist ei olle teil pikema't loota.”

Sedda üteldes sassis ta hundi kõrriist finni ja püüdis waenlast mahha kiskuda. Tuggew Kriimsilm raples ennast wõideldes lahti; Reinowadder fargas küüntega tema filmist finni, kiskus ühhe filmamüna hundikese pääst, et lausa werri palgeid möda jooksis. „Mäno nõuu lähheb hästi lorda!” üüdis Reinowadder. Werrine hunt fargas wiuha ja walloga maast, unnustas awade kibbeduse, akkas kõigestwäest Reinowadderi küllest finni ja paiskas tedda sellile mahha.

Kimpus olli nüüd kawwal mees. Kriimsilm sassis ta parremast esimesest käppast ammastega finni

ja urrises kolleda ealega. „Warras ja mõrjofas! siio wiimne tund on praego kões! Ei aita piksemalt walle egga kawwalus; ma wõttan so toõsu seest wälja! Ulanda ennast filmapilgul mino wõimusse alla, kahhetse pattud ja siis — jumalaga Ma-ilm kõige kahtega. Siin maksan ühhekorraga kõik wanad wõllad kassudega sulle kätte. Ei aita nüüd karwa niitmine egga kehha wõidmine, ei tolme, liiw egga kussi, misga mo filmi pühkisid ja filmawalguse kustutasid; pimedal pääl teen sulle otsa.“

Reinowadder mõtles: nüüd ollen pusis! kui teia wolli alla ennast ei eida, tappab ta mind filmapilgul; eidan ma ennast teia alla, siis ollen iggawest teetatud ja rahwale naeruks. Maggusa sõnadega hunti melitades, ütles ta: „Armas oio issand! rõemoga tõutan, ellootsani teile sullaseks jada, oia suurt warra ja rikkust teile kinkida, kui mind ellusse jättate. Tahhan teid enam auustada, kui kuniingat, kõik mino sugguwõssa peab teid tenima. Mis eddespidi metsas, jões, järwes ehk muial pükan, peab teile offaks sama. Teie ollete wägget, mina kawwal; ellame meie ühhel meel, kes siis meie üle wõimust saab? Ei olleks ma ellades teie wasto affanud, kui wõimalik olleks olnud tülli teistwisi lõppetada. Wõideldes püüdsin teid warjada, egga olnud mino sü, kui koggemata küned ja sabba teie filma putusid; süddamest kahhetsen sedda kahju! Ma tunnen mõnda mõnusaid arstirohtusi, misga teie wigga wõin parrandada. Ehk jääks ka üks film

piimedaſ, mis ſeſt ſuremat wigga? Sõhtul maggama eites olleſs teil agga üſs ainofe afna luut finni panna, kus teiſtel ſellepärraſt kahhefordne waew on. Miño ſugguwõſſa peab teie ees põlwi nikkutama; kuſinga ja iſſandate kuuldes tahhan teie käeſt andeſs palluda, awwalikkult kõiſ oma ſüüd ja kureſed ülleſtunniſtada. Wande ſõnaga tõutan, et teil miño poolt ial eñam kahjo ei olle karta. Tahhate teie mind ſiiski ſurmata, ſiis tehke, kudda arwate; agga üht piſſofeſt aſja pallun mele tulletada: miña ſurren, agga ei ſurre miño ſugguwõſſa. Üſsford ſaab miño laſteſt ja laſte laſteſt kättetaſſuja wälja tullemä, keſ werrife tõ palka teile maksab."

"Kawwal rebbane!" urriſeſ hunt: „ſa püäd ennäſt miño küüſiſt peaſta. Ehk olleſs Maſilm üſſna kullaſt ehhitatud ja pakkufſid ſa ſedda mulle leppitufe innaſs, miña ſiiski ſind lahti ei laſſeſs. Külma ſo waille wandumifeſ tunnen; ſa ei annaſs mitte tühja muña koort mulle palgaſs, kui ma ſind peaſtaſſin. Siño ſuggulaſi ei karda ma mitte küüne wõrra; tulgo nemäd miño peale, kui tahtwad. Sa ütled ennäſt täna miño waſto armoline olnud? wata mõrtſofaſ! werrine ſilmamuña rippub kui pibowarretopeſ alles palge peal. Kaſ ſa ülleanneto ei olle miño kaſſofat mitmeſ paigas lõhkunud? Sa olled mo naeſe äbbi ja teotufe ſiſſe ſaatnud; ſe olleſs ruñal karjapoifi tõ, kui ma ſulle andeſs annaſſin ja ſiño peale armo eidaſſin. Kõiſ wañad ja ued pattud pead ſa täna elloga taſſuma."

Rõnda torrises hunt, egga pannud sedda tähhele, et Reinowadder eina teise kappi tassaillofeste tema reite wahhele olli sirrutanud, kus ta kõige õrnamasti lohhaft finni wõttis ja kibbedast näppistas ja — agga lõppetame juttu. Hunt aijas ulgudes su pärani laiale. Reinowadder tõmbas kappi tema suust ja sassis mõllema kappadega hundi kubbemest finni, weel wallosamast näppistades. Kriimsilma kolle ulgumine aijas kõikide ellajate karmad püsti. Rebbane olli rõemus, wõit tema käes! Tema piddas hunti ammaсте ja küüntega finni, kes werrine ja iggine tema kätte alla minestas. Ei olleks täie Maailma fulda ja warra rebbane selle wõitusamise wasto wõtnud. Ta weddas minestanud hunti otsego kelko oma järrel, et iggamees tema wallo ja ädda näaks.

Kriimsilma sõbrad pallusid ühhest suust kuuningat, kolledat wõitlemist lõppetada; kuuningas wõttis nende palweid kuulda ja andis käsku, et Lõupard ja ilwes taplejad ühhest ärra piddid lahjutama. Nemat ütlesid: „Reinowadderi, wõit on täielikult teie käes! sellega olge rahhul, kuuningas ei lubba pikemat mäsamist. „Reinowadder kostis: „Rõemuga täidan kuuinga sowimist, wõit on minõ käes, suremat kasso ma enam ei püa. Küssige, kas mo sõbrad selle wõiduga rahhul on?“ Kõik üüdsid ühhest suust: „kuuinga issanda tahtmine sündko!“

Karjakaupa tungisid nüüd suggulased, sõbrad ja naabrid Reinowadderile õnne sowima. Sedda teggid ka endised wihamehhed. — Siin nähti jälle selgest

Maailma pärris kombet: rikkal ja õnnelikkul palju sõbru, kehwal ja õnnetumal ei olle kedagi. Reinowadderile lauldi kituse laulo, puhuti willet ja sarwe, wana sarro isse löi trummi. Reinowadder tänas sõbru hä sowimise eest ja tõttas nendega seltsis sure tuhhinaga kuñinga ette, kus ta põlwile mahha langes. Kuñingas tõstis tedda üllesse, üteldes: "Teie olete tänaise päwale auu teinud ja wahwa mehhe kombel tülli lõppetanud, sellepärast mõistan teid kõigest süüst priiks, egga tohhi kegi piksemalt teie peale nuhtlust mõista."

Armoline kuñinga issand! ütles Reinowadder allandlikult: "teie nõu on kõige üllem. Seie tulles olli mul palju waenlasi, nüüd üsna sõbru. Kuhhu Kriimsilma issanda endised sõbrad jäid? Mul tulles siin üks koerte luggu meele. Ühhe rikka mehhe kõgi ukse ette koggus iggapääw suur ulf koeri kofko, lotes kofka käest üht kontifest ehk solika otsukest sada. Seal näggid nemad ühhe oma seltsimeestest, kes kofka käest lihha tükki olli warrastanud, agga pögenedes olli kof temale fewa wet sabba peale kallanud, siiski ei lastnud ta lihha suust lahti. Teised koerad rätisid tema saaki nähhes issekeskis: Mis elde kof tema wasto, temale anti fewa lihhatük, meile ei sanud kontigi. Kõrwetut sabbaga koer kostis: Teie ei osta sest asjast middagi, kiidate mind eest, kust lihhatük teil silma paistab; agga wadake mind essiteks taggant, ja kiitke mind siis, kui tahhate, õnnelikkus. Kui nemad tema kuppatud sabba ja kintsusi

näggid, kus farw pealt mahha läfs, seal ei sippu nud fegi eñam fööfi. Üks üllefohtune ahne on põlenud koera sarnane, ni kaua kui ta wäggew on, otsib iggamees tema sõbrust. Sest et temal lihhatüf suus, rägib iggamees temale kiitust, olgo ta pahhem kui pähha. Suhtub üks nisuggune mees nuhtlust sama ehk wolli käest ärra kautama, siis ei olle temast suremat luggu ja tema farwad langewad üks teise järrele mahha. Meed ollid tema endised sõbrad."

Kuningas ütles: "Lõppetagem pikemat juttu. Ma tõstan teid kui enne omaks eßimeseks nõuomeheks suurte issandate seltsis, teie peate minõ fallafohtus istuma. Mõnda üllendan teid jälle auu ja wolli sisse, lotes et teie selle armo wäärt ollete. Kui teie tartus truuse kõrwas ellab, siis ei sa kedagi teie üle tõusma. Teie peate minõ nimel riiki walitsema; seeks annan oma pitseri sõrmukse teie kätte; mis teie ial minõ nimel seate ja tallitate, se olgo iggawest seatud ja tallitud."

Mõnda olli Reinowadder forraga rigi wallitsejaks tõstetud. Tema tänas kuningat allandlikult sure auwo eest ja tõutas kõik asjad kuningale ja rigile kassuks toimetada. — Meie tunneme tema tõutamise kindlust!

Waene awatut hunt wingerdas tüf aega kanges wallus kaebades maas, naine, lapsed ja mõned liggemad suggulased nuttes tema ümber. Siis tõsteti tedda raami peale ja kanneti sealt ärra; tema kehha külles leiети 26 awa. Tohtrid õmblefid suremad awad

finni, tõmbasid weilemad plaastritega kofko ja andsid wallo ärrawõtmad rohtu sisse; kõrwa pisteti nissuggust rohtu, mis eest ja taggant aige aewastama pāsi. Nige pandi pehme põhhu peale sāngi pikkali, kus ta nattoke aega maggas, siis ābbi ja wallo pārrast ūlles ārkas ja oigades oma ādda kaebas. Naine

istius furtes sāngi ees, lapsed ulgusid nuttes sāngi otsas.

Reinowadder kārattses rōemsaft sõbradega, jōi puddeli õllut ja puntsi, laskis ennaft kiita ja affas siis teele walmistama. Kuņingas kāsķis suremad issandad tedda saatma minna. Lahkudes ūtles ta rebbasele kāt andes: „Miņo sõbber, tulge ruttust jälle taggasi!” Reinowadder tāņas põlswile surearmo eest, õnnistas kuņingat ja kuņingasat, lubbas mõne pāwa pārrast taggasi tulla, rigiwallitsust toimetama.

Linnast wälja minnes nähti nellikümmed sugulased tedda saatmas, kes teinaga ühhes sure auo sisse ollid tõusnud. Kuñinga arm olli Reinowadderi süddame wägga rõemsaiks ja sabba laiale ajaminud. Pole te peal jättis ta sõbrad jumalaga, üksi koeo pole tõttades.

Subba ukse läwwel tulli Ermelina wasto ja langes nuttes mehhe kaela; pärrast terretamist nõudis ta, kudda ireke lõksust olli peasnud? Reinowadder kostis: „Üssi läks õlpsamalt forda, kui arwasin; ollen jälle kuñinga nõumeeste ulgas eßimene mees, üllem rigi-wallitseja ja pealegi kuñinga pitseri sõrmus mino käes; mis ma teen, on tehtud. Kriimsilma ülle sain wõideldes wõitu, ei teia mino peale enam kaebama lähhe. Ta on awatud, piime, koghi ja teotatud; terwet meest teinast ei olle loota. Mis sest luggu? Ta seisab kõige suggulastega mino wallitsuse al, kaebajate suud on iggawest luffus.“

Maine ja lapsed rõemustasid Reinowadderi auu ülle, issekeskis rätides: „Nüüd sawad meile laddusad ellopäwad tulles; iggamees peab meid auustama. Wõisa tahhame weel kindlamaks lasta ehhitada, et kui foggemata kuñinga koeas armo tuul teifite pörab, meid ükski kätte ei ja.“

Reinowadder ellas peale sedda sure auo sees; teia waenlased äbbis ja willetsusjes.

Ennemuistene jut ja tõssi jookswad üllemal juttus kõrwestiko; kes sõeluda oskab, leiab siin ja seal mõne õppetuse iwwa. Tarkus on kül kallim kui kuld, kaw-

walus üllel kui warra; siiski jääb õiglase komba ja
wagga süddame tunnistus inimese lomale kõige
üllemaks warraks. — Ellajate teggo näitab mõnda
Maailma kombet, mis algmiselt nõnda olnud ja edes-
pidi saab ollema. Lõppetame siis Reinowadderi
ello-käiki ja teggude näitu!

Kirjotatud Tulispäsk, mõisas, Jürri-Dani kuni,
pääw pärrast lõunat, kello 8.

Meie jures on weel trüffitud ja sada:

Sioni Paulo Kannel, eßsimenne ja teine jaggo;
igga üks jaggo maksab 45 kop.

Sannumetoja. Ehf: Ut ja Wanna. Aastal
1849 maksab 25 kop., aastal 1850 maksab 30
kop. ja aastal 1851 maksab 30 kop.

Lenore. Üks kuulus muistene laulu-jut.
Maksab 5 kopp. hõb.

Ma ja merre piltid. Ehf imelikud lug-
gud Idune-pool Ahwrikas. Üks luggemise
ramat nore rahwale. Maks. 20 kop.

Ma-ilm ja mõnda, mis seal sees leida on.
Tullosaks ja õppetlikuks aewiteks Ma-rahwale.
1. funni 5. ande, 68 ketta pildikujjudega, maksab
75 koppika. Igga ande isseärranis 15 kop.

Kõnnelemisest
sagge õppimiseks ma-rah-
wale, kes saksa-keelt, ja saksa-
rahwale, kes ma-keelt tah-
wab õppida. — Ma- ja saksa-
kele sannade juhatajaga.
Maks. 50 kop.

Unterredungen
zur Übung für Ehten welche
die Deutsche Sprache, und
für Deutsche welche die Eht-
nische Sprache erlernen wol-
len. — Mit einem Deutsch-
Ehtnischen Wörterbuche.

Maria. Ehf se Bernsteine nõid. Maks. 10 kop.
Lihhawete munnad. Maks. 10 kop.

Ristisõitjad. Maks. 15. kop.

Snsa Lutterusse iggapäwane Usso õppetus ja
kinnitus. — Saksa kelest ma kele.

